



Met open armen

*Buitenschoolse activiteiten
voor kinderen uit gezinnen die
leven onder de armoedegrens*



Colofon

Organisatie: Stichting Open Arms
Opdrachtgever: Henk den Breejen
Functie: Buurtwerker



Auteurs: Jantine Nieboer en Sandra Maasse

Opleidingsinstituut: Christelijke Hogeschool Ede
Opleiding: HBO Sociaal Pedagogische Hulpverlening
Klas: S4A

Begeleider: Riwkah Kroese
Eerste beoordelaar: Dineke Bent-Lenselink



17 mei 2016

© 2016, Christelijke Hogeschool Ede Alle rechten zijn voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

Samenvatting

Buitenschoolse activiteiten hebben een positieve bijdrage aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Tijdens buitenschoolse activiteiten kunnen kinderen vaardigheden ontwikkelen zoals het vergroten van het zelfvertrouwen en omgaan met andere mensen.

Een kind dat in Nederland opgroeit in een gezin dat leeft onder de armoedegrens heeft ook baat bij buitenschoolse activiteiten. Vanwege geldgebrek zijn veel kinderen uitgesloten van buitenschoolse activiteiten. Deze kinderen hebben een verhoogde kans op een sociaal isolement. Dit heeft tot gevolg dat kinderen die leven in armoede minder mogelijkheden hebben om zich te ontwikkelen in sociale relaties en moeilijker vriendschappen aangaan.

De gemeente Rotterdam acht buitenschoolse activiteiten van belang voor de ontwikkeling van kinderen. Daarom biedt zij de mogelijkheid dat kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens gebruik kunnen maken van het Kindpakket. Dit Kindpakket bestaat uit vouchers voor basisbenodigdheden en een wekelijkse activiteit die bijdraagt aan de sportieve of culturele ontwikkeling. Hierdoor zou het mogelijk moeten zijn dat alle kinderen kunnen deelnemen aan een sportieve of een culturele activiteit.

Toch lijkt het alsof het Kindpakket niet optimaal ingezet wordt. Er komen namelijk signalen uit buurt Het Lage Land in Rotterdam dat niet alle kinderen kunnen deelnemen aan buitenschoolse activiteiten. Daarom wil stichting Open Arms buitenschoolse activiteiten bieden aan kinderen die vanwege financiële redenen daar niet aan kunnen deelnemen.

Organisaties die in de buurt Het Lage Land in Rotterdam activiteiten aanbieden voor kinderen in de leeftijd van 8 tot en met 12 jaar zijn: stichting Buurtwerk Alexander en stichting Abela.

Uit het buurtonderzoek in Het Lage Land is duidelijk geworden dat kinderen geen specifieke voorkeur hebben voor buitenschoolse activiteiten. Kinderen worden enthousiast van veel activiteiten zoals sportieve-, culturele-, buiten- en binnen activiteiten. De activiteit die kinderen het meest aanspreekt zijn sportieve activiteiten.

Ouders en professionals willen graag dat de activiteiten die stichting Open Arms gaat bieden voldoet aan een aantal voorwaarden. Het gaat hierbij om de volgende voorwaarden: kinderen moeten samen activiteiten ondernemen, adequate begeleiding moet aanwezig zijn, begeleiding moet structuur en veiligheid bieden. Daarnaast moet de activiteit laagdrempelig in kosten en bereikbaarheid zijn. Tijdens de begeleiding van buitenschoolse activiteiten is het raadzaam dat de vrijwilligers weet hebben van de voorwaarden.

Professionals vinden het van belang dat stichting Open Arms samenwerkt met andere organisaties zodat er geen activiteiten worden georganiseerd die al in de wijk aanwezig zijn.

Activiteiten die stichting Open Arms structureel kan organiseren zijn creatieve activiteiten. Deze activiteiten worden nog niet aangeboden in de buurt Het Lage Land. Ook zijn kinderen geïnteresseerd in deze activiteiten. Het is raadzaam dat stichting Open Arms in gesprek blijft met lokale organisaties zodat er buitenschoolse activiteiten aangeboden worden aan kinderen die opgroeien in gezinnen onder de armoedegrens.

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoek 'Met open armen'. Dit onderzoek is uitgevoerd voor stichting Open Arms, in samenwerking met Henk den Breejen (opbouwwerker).

Wij zijn twee studenten aan de Christelijke Hogeschool te Ede en studeren Sociaal Pedagogische Hulpverlening. Ter afronding van deze opleiding moet er een scriptie geschreven worden. Bij stichting Open Arms lag de vraag naar welke buitenschoolse activiteiten zij kunnen organiseren voor kinderen die leven in gezinnen onder de armoedegrens. Wij waren direct enthousiast om onderzoek te doen naar dit onderwerp. Hieruit is de samenwerking met stichting Open Arms ontstaan. Dit onderzoek hebben wij uitgevoerd van januari 2016 tot en met mei 2016. Hieruit is het onderzoeksverslag en het product ontstaan.

We zijn blij dat we dit onderzoek hebben mogen doen. Het was een onderwerp wat ons beide aansprak. Daarnaast leefde dit onderwerp ook bij de respondenten die we geïnterviewd hebben. Doordat de vraag zichtbaar was, zijn wij met enthousiasme begonnen aan dit onderzoek. We hebben veel geleerd en hebben met plezier aan het onderwerp gewerkt. We zijn dan ook trots op het eindresultaat dat voor u ligt. We hopen van harte dat de resultaten uit het onderzoek bijdragen aan een volledig aanbod aan buitenschoolse activiteiten voor kinderen die leven in gezinnen onder de armoedegrens.

Zonder hulp en medewerking van een aantal personen was dit onderzoek onmogelijk geweest. Deze personen hebben ons op verschillende terreinen geholpen en we willen ze graag bedanken.

Ten eerste willen we de opdrachtgever, Henk den Breejen, bedanken voor de begeleiding en ondersteuning tijdens het onderzoek. Bedankt voor het meedenken, de tijd die je voor ons hebt vrijgemaakt en de feedback die je gegeven hebt.

Ook willen we basisschool Onze Wereld bedanken voor het gebruiken van het netwerk om aan respondenten te komen voor ons onderzoek. Jullie hebben ruimte en tijd beschikbaar gesteld voor interviews. Verder hebben jullie meegedacht over hoe we het best zo veel mogelijk respondenten konden bereiken. Bedankt hiervoor!

Daarnaast willen we Riwwah Kroese bedanken voor haar tijd en geboden ondersteuning. Elke keer als we vastliepen of vragen hadden kon jij ons helpen. Je stond voor ons klaar en hielp ons elke keer weer op weg.

Ten slotte willen we Andrea Cramer en Jeanet Maasse bedanken voor het doorlezen van verschillende onderdelen van ons onderzoeksverslag. Bedankt voor de tijd die jullie hierin hebben gestoken en voor de feedback die jullie hebben gegeven.

Wij wensen u veel leesplezier met het lezen van het afstudeeronderzoek 'Met open armen'!

Sandra Maasse en Jantine Nieboer

Ede, mei 2016

Inleiding

In Nederland is de kans om langdurig te leven in armoede afgelopen jaar weer gestegen. Hierdoor groeide 4,5% van alle kinderen in het jaar 2014 in armoede op (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2015, p. 9).

Ook in Rotterdam groeien kinderen op in een thuissituatie waar sprake is van armoede. Leven in armoede heeft effect op verschillende terreinen van het leven van kinderen. Zo kan een kind voelen dat er thuis spanningen zijn rondom geld en hierdoor angstig worden (Dullaert, 2013-a, p. 18). Daarnaast krijgen deze kinderen vaak niet de kans om aan buitenschoolse activiteiten deel te nemen. Dit kan ervoor zorgen dat er sociale uitsluiting van deze kinderen ontstaat (Jehoel Gijsbers, 2009, pp. 63-75). Dit alles heeft invloed op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen.

Om deze kinderen de mogelijkheid te geven om deel te nemen aan buitenschoolse activiteiten heeft de regering het Kindpakket ingevoerd (Steketee et al, 2014). Hier zijn allemaal verschillende organisaties bij aangesloten die activiteiten voor kinderen in armoede verzorgen. In Rotterdam wordt het Kindpakket ook ingezet, maar het lijkt alsof niet de gehele doelgroep wordt bereikt. Stichting Open Arms heeft namelijk van diverse basisscholen te horen gekregen dat leerlingen vanwege financiële redenen niet deel kunnen nemen aan buitenschoolse activiteiten. Stichting Open Arms wil hierin graag een uitkomst bieden. De organisatie wil de onderlinge betrokkenheid in de buurt stimuleren. Zij staan open voor iedereen en vooral voor de mensen die het hard nodig hebben. Stichting Open Arms ziet dat kinderen buitenschoolse activiteiten nodig hebben en dat dit bevorderlijk voor de ontwikkeling is. Wel wil stichting Open Arms eerst weten waar de behoeftes en wensen van de buurt liggen, voordat ze activiteiten gaan organiseren.

Hieruit kwam de vraag aan de studenten om onderzoek te doen naar de behoefte aan buitenschoolse activiteiten voor kinderen in buurt Het Lage Land en een advies hierover te geven. Dit onderzoek heeft als doel om erachter te komen waar de behoefte van kinderen, ouders en professionals ligt op het gebied van buitenschoolse activiteiten. Hierbij wordt gekeken naar activiteiten die bevorderlijk zijn voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Daarnaast is het van belang dat er gekeken wordt naar de activiteiten die al aanwezig zijn in de buurt. Dit wordt onderzocht door middel van literatuurstudie en interviews met respondenten.

Leeswijzer

Het onderzoeksrapport wordt ingeleid met een inleiding en hoofdstuk één waarin de achtergrond en de methodologie van het onderzoek zijn uitgewerkt. Tevens is de probleemstelling, vraagstelling en doelstelling beschreven. Ook is verantwoord welke onderzoeksmethoden zijn toegepast voor de beantwoording van de hoofdvraag.

Hoofdstuk twee bevat de beantwoording van deelvraag één en richt zich op de sociaal-emotionele ontwikkelingen van kinderen in de leeftijd van tot 8 tot en met 12 jaar en de invloed van armoede op de ontwikkeling van een kind.

In het derde hoofdstuk, gekoppeld aan deelvraag twee, zijn activiteiten beschreven die passend zijn voor kinderen die in armoede leven in Het Lage Land.

Hoofdstuk vier, komt overeen met deelvraag drie, geeft de uit interviews verkregen resultaten weer over de behoefte van de buurt op het gebied van buitenschoolse activiteiten in Het Lage Land.

Hoofdstuk vijf correspondeert met deelvraag vier. Hierin is een verbinding gemaakt tussen de behoefte aan activiteiten, de sociaal-emotionele ontwikkeling, armoede en het huidige aanbod in Het Lage Land.

Hoofdstuk zes bevat de deelconclusies en een eindconclusie die antwoord geeft op de hoofdvraag. Dit is geschreven aan de hand van de conclusies van hoofdstuk twee, drie, vier en vijf.

In hoofdstuk zeven staan aanbevelingen beschreven die voortvloeien uit dit onderzoek.

Het achtste hoofdstuk bevat de discussie die geschreven is naar aanleiding van dit onderzoek. Hierin zijn wijzigingen ten opzichte van het plan van aanpak verantwoord.

Hoofdstuk negen bevat een product- en procesevaluatie van het onderzoek.

Tenslotte vervolgen er een aantal bijlagen waarin verantwoording wordt afgelegd van de opgedane onderzoeksresultaten. In de bijlage staat het volledige plan van aanpak, de lijst met deelnemende organisaties aan het Jeugdsportfonds en het Jeugdcultuurfonds, de topics en interviewvragen, de toestemmingsbrieven van ouders, de interviews per kernlabel en de samenvattingen van de interviews met de professional.

De legenda voor de fragmenten in de kernlabels

In deelvraag drie worden fragmenten aangehaald. Deze staan tussen haakjes aangegeven. De volledige fragmenten zijn te vinden in bijlage 6. Hieronder staat een voorbeeld beschreven: In de tekst wordt fragmentnummer 2.9 en 6.19 aangehaald. In bijlage 6 staan deze fragmentnummers onder de kernlabel 'Buitenactiviteiten' beschreven. In het fragment staat een letter en een cijfer. O1 correspondeert met ouder 1. K9 correspondeert met kind 9. De gegevens van de ouders en de kinderen zijn anoniem verwerkt. Hierdoor staan de namen niet beschreven.

Fragmentnummer	Fragment	Label
2.8	K9: en dan als het dan heel mooi weer is en de zon schijnt dan ga ik gewoon lekker buiten spelen.	Buiten spelen
6.19	O1: het gaat er gewoon mij om dat er dan gewoon meer buiten wordt gespeeld. En dat het leuk is en dat ze het naar haar zin heeft dat is voor mij het belangrijkste eigenlijk.	Leuk is buiten

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Voorwoord	4
Inleiding	5
Leeswijzer	5
Hoofdstuk 1 - Methodologie	9
1.1 Aanleiding.....	9
1.2 Probleemstelling.....	10
1.3 Vraagstelling	10
1.4 kernbegrippen	11
1.5 Doelstellingen en doelgroepbeschrijving	12
1.6 Onderzoeksmethoden en dataverzamelingsmethoden.....	13
Hoofdstuk 2 - Sociaal-emotionele ontwikkeling en armoede	16
2.1 Sociaal- emotionele ontwikkeling	16
2.2 Armoede & ontwikkeling.....	18
2.3 Conclusie	21
Hoofdstuk 3 - Aanbod buitenschoolse activiteiten	22
3.1 Het Kindpakket	22
3.2 Andere organisaties.....	24
3.3 Conclusie	26
Hoofdstuk 4 - Behoeftte aan buitenschoolse activiteiten	27
4.1 De behoefte van kinderen	27
4.2 De behoefte van ouders	29
4.3 De behoefte van professionals.....	32
4.4 Conclusie	34
Hoofdstuk 5 - Koppeling tussen aanbod en behoefte.....	35
5.1 Buitenschoolse activiteiten	35
5.2 Voorwaarden activiteit.....	38
5.3 Conclusie	41
Hoofdstuk 6 - Conclusie.....	42
Hoofdstuk 7 - Aanbevelingen	44
Hoofdstuk 8 - Discussie	47
8.1 Beperkingen.....	47
8.2 Discussiepunten.....	47

8.3 Suggestie vervolgonderzoek.....	48
Hoofdstuk 9 - Product- en procesevaluatie.....	50
9.1 Productevaluatie	50
9.2 Procesevaluatie	51
Bibliografie	53
Bijlagen	58
Bijlage 1 - Plan van aanpak.....	58
Bijlage 2 - Lijst deelnemende organisatie aan het Jeugdsportfonds.....	76
Bijlage 3 - Lijst deelnemende organisatie aan het Jeugdcultuurfonds.....	80
Bijlage 4 - Topics en interviewvragen.....	82
Bijlage 5 - Toestemmingsbrief ouders.....	85
Bijlage 6 - Interviews 1-10 per kernlabel.....	86
Bijlage 7 - Interviews 11&12 samengevat	105

Hoofdstuk 1 - Methodologie

In dit hoofdstuk wordt de achtergrond en opbouw van het onderzoek duidelijk. Achtereenvolgens worden de aanleiding, probleemstelling, vraagstelling, doelstelling en doelgroep beschrijving behandeld.

1.1 Aanleiding

Eén op de negen kinderen in Nederland leeft in armoede (Dullaert, 2013-a, p. 8). In 2014 hadden 42.100 minderjarige Nederlandse kinderen kans op armoede. Dat zijn er 11.000 meer dan een jaar ervoor. Van alle minderjarige kinderen leeft bijna 13 procent in een gezin met een laag inkomen (Nederlands Jeugd Instituut, 2015-a). Dit zijn een aantal schokkende cijfers van kinderen die leven in armoede. Ieder kind moet kansen krijgen om zich goed te ontwikkelen, maar helaas krijgt niet elk kind gelijke kansen in het leven.

1.1.1 Invloed van armoede op ontwikkeling van kinderen

Het blijkt dat kinderen zich dagelijks zorgen maken over de armoedesituatie thuis. Bij een deel van de kinderen leidt dit tot fysieke en/of psychische klachten (Dullaert, 2013-a, p. 18). Deze gevoelens hebben effect op de emotionele ontwikkeling van kinderen.

Onder emotionele ontwikkeling wordt de manier dat een kind leert omgaan met gevoelens van zichzelf en anderen verstaan (Kennissplatform wij-leren, z.j.). De emotionele ontwikkeling hangt samen met de sociale ontwikkeling. De sociale ontwikkeling houdt in dat het kind leert omgaan met anderen (Kohnstam, 2002, pp 387-389).

In de basisschoolleeftijd zijn leeftijdsgenootjes van belang, vooral voor de sociale ontwikkeling. Zo gaan kinderen van het overnemen van gedrag van hun ouders naar het overnemen van gedrag van leeftijdsgenootjes (Kohnstamm, 2002, p. 386). In deze periode vindt elk kind het belangrijk om 'erbij te horen' en om 'mee te kunnen doen' met leeftijdsgenoten. Als dit niet mogelijk is, kunnen kinderen in een sociaal isolement terechtkomen (Dullaert, 2013-a, pp. 21-22).

Opgroeien in armoede in Nederland betekent vaak ook dat er geen of nauwelijks geld is om deel te nemen aan gestructureerde buitenschoolse activiteiten. Bij gestructureerde buitenschoolse activiteiten wordt gedacht aan clubs, sport, cultuur en activiteiten waar ontmoeting met leeftijdsgenoten plaatsvindt (Jehoel-Gijsberts, 2009). Kinderen in armoede hebben hier geen toegang tot waardoor ze niet mee kunnen doen met leeftijdsgenootjes.

Buitenschoolse activiteiten hebben een positieve bijdrage op de sociaal-emotionele ontwikkeling van een basisschoolkind. Tijdens deze activiteiten kunnen sociale vaardigheden als vriendschappen aangaan, omgaan met leeftijdsgenoten en samenwerken ontwikkeld worden (Schreuder & Messing, 2012, pp 6-7). Kinderen die in armoede leven hebben dus baat bij gestructureerde buitenschoolse activiteiten. Buitenschoolse activiteiten zijn nodig voor de ontwikkeling van een kind en dit telt!

1.1.2 Trend in Nederland

Het kabinet vindt het van groot belang dat kinderen in Nederland zich kunnen ontwikkelen en mee kunnen doen in de samenleving. Ook wanneer zij opgroeien in een huishouden met een laag inkomen en/of problematische schulden. Belangrijke speerpunten in het huidige politieke beleid zijn: het bevorderen van de ontwikkeling van kinderen en deelname van kinderen in de samenleving. Zo wordt vanaf 2015 honderd miljoen euro per jaar uitgetrokken voor het bieden van schuldhulp en het tegengaan van armoede (Nederlands Jeugd Instituut, 2015-b). Een groot deel van het geld wordt besteed aan Kindpakketten voor kinderen. Dit werd aanbevolen naar aanleiding van een onderzoek door de Kinderombudsman (Dullaert, 2013-b, p. 2). Dit Kindpakket bestaat uit vouchers voor basisbenodigdheden (zoals winter- en zomerkleren, lessen basiszwemdiploma, bibliotheekpasje tot 18 jaar) en een wekelijkse activiteit ter ontspanning. Kinderen kunnen in aanmerking komen voor het Kindpakket wanneer ouders een besteedbaar inkomen tot 20% boven het sociaal minimum hebben (Dullaert, 2013-b, p. 2). Het Kindpakket is ook ingevoerd in de stad Rotterdam (Dullaert, 2014).

1.1.3 Buurt het Lage Land

Stichting Open Arms werkt voornamelijk in de buurt Het Lage Land. Dit ligt in de gemeente Rotterdam en bevindt zich in de wijk Prins Alexander. De buurt Het Lage Land bestaat uit 5.902 huishoudens. Van deze huishoudens hebben ongeveer 3.000 huishoudens een laag inkomen. Dit is 52% van de huishoudens (Rotterdam-rijnmond in cijfers, 2015). Dit percentage ligt hoger in vergelijking met heel Nederland. In Nederland heeft namelijk ongeveer 10% van de huishoudens een laag inkomen (Rotterdam-rijnmond in cijfers, 2015). Het aantal huishoudens dat in Het Lage Land moet rondkomen van een laag inkomen is te vergelijken met Rotterdam. De buurt Het Lage Land kan worden aangemerkt als een gemiddelde buurt in Rotterdam.

Stichting Open Arms is in 2005 opgericht door een kerk; de Samenwerkingsgemeente Alexanderpolder (SGA). De Ichthuskerk is hierbij betrokken geraakt en biedt ondersteuning aan stichting Open Arms. Beide kerken bevinden zich in de buurt Het Lage Land, waar deze nu ook gezamenlijk een pand hebben voor stichting Open Arms. Dit pand heet 'Het palet' (Stichting Open Arms, z.j. - a). De organisatie vindt het belangrijk om mensen uit de buurt te ontmoeten en hen hulp en ondersteuning te geven. Hierbij kijken ze wat de buurt nodig heeft en wordt er geluisterd naar wat mensen willen. Er wordt ingespeeld op de wensen die de mensen uit de buurt hebben en hieruit volgen nieuwe activiteiten (Stichting Open Arms, z.j. - b).

1.1.4 Buurtplan en vraag naar activiteiten

Ondanks de inzet van het Kindpakket in de gemeente Rotterdam, lijkt het of niet alle gezinnen die onder de armoedegrens leven worden bereikt. Open Arms ontvangt vanuit diverse basisscholen signalen dat hun leerlingen vanwege financiële redenen niet kunnen deelnemen aan buitenschoolse activiteiten. De inzet van het Kindpakket lijkt daarmee niet toereikend om kinderen die leven onder de armoede grens mee te laten doen aan buitenschoolse activiteiten. De vraag van de basisscholen is of stichting Open Arms buitenschoolse activiteiten kan bieden aan deze kinderen. Bij de activiteiten moet in het oog gehouden worden dat ze bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling. Het probleem speelt op lokaal niveau. In Het Lage Land zijn signalen dat kinderen niet kunnen deelnemen aan buitenschoolse activiteiten. Stichting Open Arms wil dit graag oplossen door zelf buitenschoolse activiteiten te organiseren. Ze willen aansluiten bij de vraag van de scholen, maar daarbij willen ze ook kijken naar de behoefte en wensen van de buurt. Henk den Breejen, opbouwwerker van stichting Open Arms, heeft deze vraag van de leerkrachten van belang geacht en heeft deze gespecificeerd voor studenten. De studenten waren bereid om hier onderzoek naar te doen. Dit onderzoek draagt bij aan het verspreiden van kennis van het maatschappelijk onderwerp armoede. Het schetst namelijk een beeld welke invloed armoede heeft op de sociaal-emotionele ontwikkeling. Daarnaast wordt door dit onderzoek zichtbaar welke activiteiten bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen die leven in armoede. De Social Worker staat midden in de maatschappij en zal dus regelmatig geconfronteerd worden met het onderwerp armoede. Deze kennis kan gebruikt worden in meerdere werkvelden van de Social Worker zoals de schuldhulpverlening.

1.2 Probleemstelling

Ondanks de inzet van het Kindpakket in de gemeente Rotterdam, is het aanbod voor kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens van basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 in het Lage Land niet toereikend om mee te kunnen doen aan gestructureerde buitenschoolse activiteiten die bijdragen aan de sociaal- emotionele ontwikkeling.

1.3 Vraagstelling

1.3.1 Hoofdvraag

Op welke manier kan stichting Open Arms gestructureerde buitenschoolse activiteiten aanbieden aan kinderen in het Lage Land uit de basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 die leven onder de armoedegrens, zodat deze bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling?

1.3.2 Deelvragen

1. Wat voor invloed heeft leven onder de armoedegrens op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen uit de basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8?
2. Welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten worden aangeboden door de gemeente Rotterdam aan kinderen in Het Lage Land uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 die leven onder de armoedegrens?
3. Waar liggen de behoeften van kinderen, ouders en professionals uit de buurt Het Lage Land betreffende gestructureerde buitenschoolse activiteiten?
4. Welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten kan stichting Open Arms bieden aan kinderen uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 zodat deze passend zijn bij de behoefte van de buurt Het Lage Land en bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling?

1.4 kernbegrippen

Stichting Open Arms: Uit de samenwerking tussen Samenwerkingsgemeente Alexanderpolder en de Ichthuskerk is een stichting opgezet: Stichting Open Arms (Open Arms, n.b.-b). Open Arms biedt een ontmoetingsplek en ondersteuning aan inwoners van Het Lage Land, Rotterdam.

Het Palet: Stichting Open Arms werkt vanuit een eigen pand genaamd Het Palet (Open Arms, n.b.-b).

Bovenbouw: In het onderzoek wordt er een specifieke doelgroep aangehaald. Namelijk kinderen uit basisschoolgroepen 5, 6, 7, en 8 met de respectievelijke leeftijd 8, 9 10, 11 en 12 jaar.

Gestructureerde buitenschoolse activiteiten: Dit onderzoek heeft als insteek dat de gestructureerde buitenschoolse activiteiten ook structureel uitgevoerd worden.

Behoefte: Onder behoefte worden de gewenste activiteiten verstaan (VanDale, 2015).

Armoede: Dit betekent dat een huishouden over onvoldoende middelen beschikt om een bepaald minimaal consumptieniveau te kunnen bereiken (Centraal Bureau voor Statistiek, z.j.-a).'

Kans op armoede: Het CBS classificeert armoede op het risico dat een huishouden in armoede gaat verkeren. Dit wordt gedaan door vast te stellen of het inkomen van een huishouden onder een gegeven inkomensgrens ligt. Vanuit het CBS wordt in de meeste gevallen de beleidsmatige inkomensgrens gebruikt als de grens voor kans op armoede. Deze grens is gebaseerd op het sociaal minimum (Centraal Bureau voor Statistiek, z.j.-b).

Laag inkomen: Het CBS classificeert armoede naar aanleiding van de inkomensgrens. Hieruit wordt het begrip laag inkomen geformuleerd. De lage-inkomensgrens is een vast bedrag dat voor alle jaren en type huishoudens een gelijke koopkracht aangeeft (Centraal Bureau voor Statistiek, z.j.-c). Voor deze classificatie wordt het besteedbaar inkomen van een huishouden omgerekend tot het gestandaardiseerde inkomen. Dit laatste inkomen wordt vergeleken met het prijspeil van het jaar 2000. In 2014 kwam de lage-inkomensgrens voor een eenpersoons huishouden uit op 1.020 euro en voor een echtpaar met twee kinderen op €1.920 (Centraal Bureau voor Statistiek, z.j.-b).

Sociaal minimum: Mensen hebben een bedrag nodig om in levensonderhoud te kunnen voorzien. Dit bedrag heet het sociaal minimum (Rijksoverheid, z.j.). Het sociaal minimum wordt door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vastgesteld (Uitvoeringsinstituut werknemersverzekering, z.j.). Het sociaal minimum wordt gebruikt om te bepalen of iemand recht heeft op een toeslag. Er wordt een vergelijking gemaakt tussen inkomsten en het sociaal minimum. Onder inkomsten worden alle inkomsten gerekend uit werk of overige inkomsten (zoals pensioen, studiefinanciering of een uitkering van UWV). De overheid geeft een aantal uitkeringen vanuit de

Toeslagenwet die aanvullen tot aan het sociaal minimum. De hoogte van het sociaal minimum is niet voor iedereen hetzelfde. Het hangt bijvoorbeeld af van leeftijd en leefsituatie (Uitvoeringsinstituut werknemersverzekering, z.j.). Het sociaal minimum wordt twee maal per jaar aangepast: op 1 januari en 1 juli. In de tabel hieronder staat bedragen in euro's per dag en per week beschreven (Rijksoverheid, z.j.).

Situatie	Bedrag per dag*	Bedrag per week*
Gehuwd/gelijkgestelden	€70,10	€350,50
Alleenstaande ouder	Vervallen	Vervallen
Alleenstaande ouder van 23 jaar en ouder	€52,67	€263,35
Alleenstaande ouder van 22 jaar	€41,50	€207,50
Alleenstaande ouder van 21 jaar	€34,99	€174,95
Alleenstaande ouder van 20 jaar	€29,20	€164,00
Alleenstaande ouder van 19 jaar	€24,39	€121,95
Alleenstaande ouder van 18 jaar	€21,17	€105,85

Bron: UWV, 2016

*Dit zijn brutobedragen

110 of 120 procent van het sociaal minimum verdienen: Het armoedebelief kan iedere gemeente vrij invullen. Om te bepalen wie er voor dit beleid in aanmerking komen hanteren veel gemeenten een inkomensgrens van 110 of 120 procent van het sociaal minimum. Ook zijn er gemeenten die andere percentages hanteren (Centraal Bureau voor de Statistiek, z.j.-c). Een kind komt in aanmerking voor het Kindpakket als de ouders 110 of 120 procent van het sociaal minimum verdienen (Dullaert, 2013-b, p. 2). Zo komt een kind met een alleenstaande ouder boven 23 jaar in aanmerking als deze onder € 316.02 per week verdient (120 procent van het sociaal minimum).

1.5 Doelstellingen en doelgroepbeschrijving

Het hoofddoel van dit onderzoek is: eind mei 2016 weet stichting Open Arms welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten zij kunnen organiseren voor kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 in Het Lage Land die zowel aansluiten bij de behoeften van de buurt als bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Om aan deze doelstelling te kunnen voldoen, zijn er subdoelstellingen geformuleerd. Als aan de subdoelstellingen is voldaan, heeft stichting Open Arms een beeld welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten ze kunnen organiseren. De subdoelstellingen zijn als volgt:

1.5.1 Subdoelstellingen

1. Eind mei 2016 weet stichting Open Arms welke gestructureerde activiteiten bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8.
2. Eind mei 2016 weet stichting Open Arms welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten er, voor kinderen die leven onder de armoedegrens uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8, in de buurt Het Lage Land worden georganiseerd door de gemeente Rotterdam.
3. Eind mei 2016 weet stichting Open Arms wat de behoefte van kinderen, ouders en professionals zijn op het gebied van gestructureerde buitenschoolse activiteiten in Het Lage Land.

Deze doelstellingen zullen uitmonden in een onderzoeksproduct namelijk: een onderzoeksverslag met aanbevelingen. Daarnaast is er een handboek gemaakt waarin de sociaal-emotionele ontwikkeling beschreven wordt van kinderen tussen de 8 en de 12 jaar. Verder wordt er in dit handboek benoemd wat er belangrijk is in de begeleiding van kinderen en hoe een activiteit bij kan dragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling. Ook zijn in dit handboek een aantal gestructureerde buitenschoolse activiteiten uitgewerkt.

1.5.2 Doelgroepbeschrijving

Dit onderzoek is geschreven voor stichting Open Arms. De activiteiten die naar aanleiding van dit onderzoek worden opgezet zijn gericht op kinderen die leven in gezinnen onder de armoedegrens. Open Arms heeft benoemd dat alle kinderen welkom zijn.

Profielschets van kinderen die leven onder de armoedegrens: Kinderen uit basisschoolgroepen 5, 6, 7, en 8 (respectievelijke leeftijd 8, 9 10, 11 en 12 jaar) die leven in een gezin dat moet rondkomen van een bedrag onder de 110 of 120 procent van het sociaal minimum (Rijksoverheid, 2016).

1.6 Onderzoeksmethoden en dataverzamelingsmethoden

1.6.1 Type onderzoek

Om de hierboven genoemde doelstellingen te bereiken is er een kwalitatief onderzoek uitgevoerd (Baarda, 2013, p. 53). De onderzoeksfuncties zijn beschrijvend- en ontwerpend onderzoek. Hieruit is een stap gezet naar verbetering van het probleem, namelijk: een passend aanbod creëren.

Tijdens dit onderzoek is het probleem verkend en in kaart gebracht. Daarnaast zijn er belangrijke gegevens over de behoefte van gestructureerde buitenschoolse activiteiten in kaart gebracht voor kinderen uit de bovenbouw in de buurt Het Lage Land. Ook heeft er een ontwerpend onderzoek plaatsgevonden. Uit dit onderzoek is duidelijk geworden vanuit welke aanknopingspunten stichting Open Arms begeleiding kan bieden aan kinderen die leven onder het sociaal minimum. Ten slotte is er een voorstel gedaan voor structurele en incidentele gestructureerde buitenschoolse activiteiten, die aansluiten bij kinderen van groepen 5, 6, 7 en 8 uit de buurt Het Lage Land. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van methodetriangulatie (Baarda, 2013, p. 53). Tijdens dit onderzoek is gebruik gemaakt van twee kwalitatieve dataverzamelingsmethoden: bestaand materiaal en interviews.

1.6.2 Onderzoeksopzet

Om de deelvragen te kunnen beantwoorden is de volgende onderzoeksopzet gerealiseerd:

Deelvraag één is beantwoord door het gebruik van bestaand materiaal. Dit is onder andere verkregen uit verscheidene databanken. Voornamelijk is er gebruik gemaakt van onderzoeken betreffende de ontwikkeling van kinderen en armoede.

In deze deelvraag is onderzocht wat de sociaal-emotionele ontwikkeling inhoudt en hoe deze ontwikkeling er uit ziet bij kinderen uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8. Daarnaast is onderzocht hoe kinderen armoede ervaren en welke invloed armoede heeft op de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind.

Ter beantwoording van deelvraag twee is tevens literatuuronderzoek gedaan. Er is voornamelijk gezocht naar buurtactiviteiten die momenteel plaatsvinden in Het Lage Land. Bronnen hiervoor waren zeer beperkt en gaven zeer geringe informatie. Ook is er gezocht naar activiteiten die de gemeente beschikbaar stelt door middel van het Kindpakket in de buurten Het Lage Land, Oosterflank, Prinsenland en Schenkel. Al deze data is geanalyseerd en hieruit is deelvraag twee geschreven.

Voor de beantwoording van deelvraag drie is gebruik gemaakt van informatie verkregen uit halfgestructureerde interviews in focusgroepen met vierentwintig kinderen uit de groepen 5, 6, 7 en 8 van basisschool Onze Wereld. Ook is informatie verkregen uit halfgestructureerde interviews met

drie professionals en zes ouders van basisschool Onze Wereld. Na deze interviews is er verzadiging opgetreden in de informatie.

De interviewvragen zijn opgesteld na aanleiding van een topiclijst die te vinden is in bijlage 4. Vooraf is toestemming verkregen door ouders (toestemmingsbrief in bijlage 5). In de interviews is aan kinderen gevraagd welke buitenschoolse activiteiten kinderen doen en welke zij in de nabije toekomst graag willen doen. Aan ouders is gevraagd welke buitenschoolse activiteiten het kind doet en welke deze in de toekomst zouden willen doen. Daarnaast is gevraagd wat ouders belangrijk vinden in een buitenschoolse activiteit. Aan professionals is gevraagd of armoede zichtbaar is in Het Lage Land, op welke manier het Kindpakket ingezet wordt en welke activiteiten er georganiseerd worden in de buurt. De interviews met de professionals zijn samengevat en te vinden in bijlage 7. Vervolgens is de data geanalyseerd en geordend in fragmenten door middel van labels en kernlabels. De fragmenten die relevante data bevatten zijn gebruikt voor de beantwoording van deelvraag drie. In de deelvraag zijn de fragmenten aangehaald. Door middel van het fragmentnummer, die tussen haakjes geschreven zijn, is het mogelijk om te weten uit welk interview het afkomstig is. Met het analyseren van de data is er rekening gehouden met kinderen die zich verbaal en/of non-verbaal anders uiten doordat zij zich aanpassen aan leeftijdsgenoten. Dit is gedaan door observatie van de interviewopname. Daarnaast is er door de onderzoekers ingestoken op een open sfeer waardoor ouders en kinderen zich veilig voelen om hun verhaal te vertellen.

Deelvraag vier is tot stand gekomen door een koppeling te maken tussen de informatie uit deelvragen één, twee en drie. Zo is er benoemd welke gewenste activiteiten uit de interviews naar voren zijn gekomen. Ook is genoemd welke activiteiten bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling en waarin stichting Open Arms een aanvulling kan zijn in activiteiten.

1.6.3 beperkingen en betrouwbaarheid

Bestaand materiaal

In dit onderzoek is bestaand materiaal aangehaald uit verscheidene databanken (Nederlands Jeugd Instituut, Movisie, Verwey-Jonker Instituut, Google Scholar). De Rijksoverheid en de Kinderombudsman hebben beleidsstukken betreffende onderwerpen die van belang zijn bij dit onderzoek. Het bestaand materiaal is gebruikt voor de beantwoording van deelvragen één, twee en vier. Hierbij zijn alleen bronnen aangehaald die relevant zijn voor het onderzoek en bijdragen aan de beantwoording van de hoofd- en deelvragen.

Bij de beantwoording van deelvraag één is gebruik gemaakt van nationaal en internationaal literatuuronderzoek. In deelvraag twee zijn initiatieven genoemd die bedacht zijn om arme kinderen in Het Lage Land, deel te laten nemen aan gestructureerde buitenschoolse activiteiten. Er werden niet voldoende activiteiten georganiseerd in Het Lage Land. Hierdoor is in de beschrijving van het Kindpakket uitgebreid naar de buurten Prinsenland, Schenkel en Oosterflank.

De keuze is gemaakt om gebruik te maken van volledige bronnen van hoogwaardige kwaliteit. Een bron is in de context gelezen en geïnterpreteerd (Baarda, 2013, pp. 136-137). Dit ondervangt misinterpretatie van literatuur en onvolledige bronnen. Daarnaast is de context, de motivatie, de compleetheid en de toon van de bestaande gegevens beoordeeld, voordat deze aangehaald is in het onderzoek (Baarda, 2013, pp. 137-138). Bronnen die in dit onderzoek zijn aangehaald, voldoen aan de APA-normen volgens de richtlijnen uit het boek APA -richtlijnen (Poelmans, 2014).

Interviews

Er zijn interviews geweest met kinderen, ouders en professionals van basisschool Onze Wereld. Vooraf was er een kans aanwezig dat één van de basisscholen niet mee kon werken met het onderzoek. Ondanks de inzet van de onderzoekers, was er geen andere basisschool in Het Lage Land bereid om mee te werken met het onderzoek. Een oplossing is gevonden in overleg met basisschool Onze Wereld. Zij hebben de mogelijkheid gegeven om meer respondenten te interviewen dan vooraf was afgesproken.

Er zijn halfgestructureerd interviews geweest met ouders en professionals. Dit heeft kansen geboden op doorvragen (Baarda, 2013, p. 153). Nadelig voor deze onderzoeksmethode is, dat deze voor de onderzoekers maar ook voor de geïnterviewden deze meer tijd kost dan een groepsgesprek (Baarda, 2013, pp. 154-155). Ondanks een goede planning van de onderzoekers, hadden leerkrachten niet de mogelijkheid om mee te werken aan dit onderzoek. Dit is opgelost door drie professionals te interviewen.

Aan de geïnterviewde ouders en kinderen is niet gevraagd of zij deel zijn van een gezin dat leeft onder de armoedegrens. Hierdoor kan het zijn dat respondenten veel gestructureerde buitenschoolse activiteiten ondernemen. De interviews zijn bedoeld om een beeld te schetsen van de algemene behoeften van kinderen en ouders.

De interviews met kinderen zijn op video en audio opgenomen. Hierdoor is de interactie tussen de kinderen zichtbaar geworden. Met de analyse van de data is hier rekening mee gehouden. Dit heeft de geldigheid van de resultaten gewaarborgd. De onderzoekers hebben ingestoken op een open sfeer waardoor de kinderen zich veilig voelden om hun verhaal te vertellen. Dit heeft bijgedragen aan betrouwbare resultaten.

1.6.4 Projectgrenzen

Er zijn belangrijke projectgrenzen voor literatuuronderzoek, interviews en het onderzoeksresultaat. Deze zorgen voor een kader wat er wel en niet onderzocht gaat worden.

Projectgrenzen en randvoorwaarden literatuuronderzoek

Diverse onderzoeken zijn aangehaald voor de beantwoording van deelvraag één, twee en vier. Belangrijke projectgrenzen van het literatuuronderzoek zijn dat de focus niet ligt op theorieën over de ontwikkeling van kinderen. Wel zijn verschillende ontwikkelingsvaardigheden en fasen benoemd. Dit is gebruikt zodat activiteiten aanbevolen worden die passend zijn voor de ontwikkeling van kinderen uit de bovenbouw. Een projectgrens voor de beantwoording van deelvraag twee is dat er geen interviews gedaan zijn bij verschillende omliggende organisaties die activiteiten aanbieden aan kinderen van basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8.

Projectgrenzen en randvoorwaarden interviews

Een zeer belangrijke grens is dat er tijdens dit onderzoek geen volledig wijkonderzoek heeft plaatsgevonden. Het onderzoek heeft plaatsgevonden op één basisscholen. Tijdens de interviews is niet gevraagd naar subjectieve ervaringen van kinderen en ouders. Er is bijvoorbeeld niet gevraagd naar hoe zij het leven onder het minimum ervaren.

Projectgrenzen en randvoorwaarden onderzoeksresultaat

De voorwaarde voor het onderzoek is dat de hoofdvraag beantwoord wordt. In de verwerking van gegevens van interviews en het literatuuronderzoek is steeds het belang hiervan hooggehouden. Vanuit het onderzoeksresultaat zijn er aanbevelingen geschreven. Hierin wordt geadviseerd welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten Open Arms kan aanbieden aan kinderen die leven onder de armoedegrens. Doordat Open Arms grotendeels geleid wordt door vrijwilligers, zal er niet een volledig aanbod geschreven kunnen worden. De vrijwilligers zullen immers enthousiast moeten worden voor de activiteiten. Wel is er een handboek voor vrijwilligers opgezet waarin een aantal activiteiten zijn uitgewerkt die aanbevolen worden naar aanleiding van dit onderzoek. Verdere gestructureerde buitenschoolse activiteiten worden uitgewerkt door de vrijwilligers.

Hoofdstuk 2 - Sociaal-emotionele ontwikkeling en armoede

Welke invloed heeft leven onder de armoedegrens op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen uit de basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8?

De sociale en de emotionele ontwikkeling zijn twee verschillende ontwikkelingsgebieden. Toch wordt er vaak gesproken van de sociaal-emotionele ontwikkeling alsof het één gangbare term is. Dit komt doordat de sociale ontwikkeling met de andere ontwikkelingsgebieden samenvalt, terwijl de anderen ontwikkelingsgebieden met elkaar samenhangen (Kohnstamm, 2002, pp. 387-389). Er wordt daarom bijna altijd gesproken over de sociale ontwikkeling in combinatie met een andere ontwikkeling. In dit geval met de emotionele ontwikkeling (Jacet, Aben & Hilhorst, 2013, p. 3).

In de sociaal-emotionele ontwikkeling zijn verschillende fasen te onderscheiden waarin een kind bepaalde vaardigheden leert. In dit hoofdstuk wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 uitgewerkt. De respectievelijke leeftijd hierbij is 8 tot en met 12 jaar. Naast de 'gewone' sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen, wordt er ook gekeken naar de invloed van armoede op dit ontwikkelingsgebied.

2.1 Sociaal- emotionele ontwikkeling

Sociaal-emotionele ontwikkeling is op te splitsten in sociale ontwikkeling en emotionele ontwikkeling. Sociale ontwikkeling houdt het leren omgaan met en begrip krijgen voor anderen in. Onder emotionele ontwikkeling wordt verstaan de manier waarop een kind leert omgaan met gevoelens van zichzelf en anderen (Kennissplatform wij-leren, z.j.). Het ontwikkelingsgebied kenmerkt zich door vijf competenties: het zelfbewustzijn, het zelfmanagement, het sociaal bewustzijn, de relationele vaardigheden en het nemen van verantwoorde beslissingen (Daamen & Ince, 2014, p. 25). Hier vloeien zes thema's uit voort die aansluiten bij de leeftijd die passend is bij een basisschoolkind, namelijk: ontwikkelen van jezelf, hechting, omgaan met emoties, omgaan met andere mensen, aangaan van vriendschappen en ontwikkelen van een zelfstandig geweten.

2.1.1 Ontwikkelen van jezelf

Kinderen tussen de 8 en de 12 jaar ontwikkelen in deze periode hun zelfvertrouwen, wat valt onder de competentie zelfbewustzijn (Looman, Jager, Tuk, Onrust, Lammers, Spijkerman, Buijs, 2014, p. 11). Zelfvertrouwen wil zeggen dat het kind een situatie zelf kan oplossen (Jacet, Aben & Hilhorst, 2013, p. 16). Dit zelfvertrouwen krijgen ze onder andere door positieve bekrachtiging uit de omgeving. Door te horen dat het kind iets goed doet, volbrengt het de taak de volgende keer met meer vertrouwen in zichzelf. Bij het ontwikkelen van zelfvertrouwen zijn hechting en de invloed van de omgeving waar het kind zich dan in bevindt van belang (Jacet, Aben & Hilhorst, 2013, p. 16). Kinderen trekken zich de mening van hun omgeving aan, vooral die van leeftijdsgenootjes. Dit is te zien bij kinderen vanaf 10 jaar. Zij willen weten wat anderen van hen vinden en vergelijken zichzelf met de ander. Ze kijken naar de kinderen om hen heen en bepalen of ze er wel of niet zoals de ander uit willen zien (Schreuder, Boogaard, Fukkink & Hoex, 2001, p. 71). In de groep krijgt het kind feedback van zijn leeftijdsgenootjes. Hierdoor weet het welk gedrag hij kan herhalen en welk gedrag hij moet laten. In groepsverband leren kinderen hoe de sociale wereld in elkaar steekt (Schreuder, Boogaard, Fukkink & Hoex, 2001, p. 71).

2.1.2 Hechting

Ook hechting valt onder de competentie zelfbewustzijn en is verbonden met het ontwikkelen van zelfvertrouwen. Aan de basis van het ontwikkelen van zelfvertrouwen ligt namelijk de hechting in de jonge jaren (Jacet, Aben & Hilhorst, 2013, p. 16). Hechting is een band van warmte, liefde en verzorging tussen kind en de ouders. Om tot hechting te komen is er contact nodig; er moet interactie zijn tussen kind en volwassene. De manier waarop een kind is gehecht is bepalend voor de

verdere ontwikkeling (Zwiep, z.j., p. 5). De eerste hechtingspersoon is vaak de moeder (Kohnstamm, 2002 pp. 184-188).

Het is van belang dat een kind zich veilig kan hechten, want dit bepaalt of een kind zich veilig voelt. Daarnaast is hechting de basis voor het verdere verloop van de sociaal-emotionele ontwikkeling (Zwiep, z.j., p. 5). Een kind is bezig om de wereld te ontdekken en de ouder is de veilige basis waaruit dit kan. Het kind moet, tijdens dit ontdekken, terug kunnen vallen op de ouder. Tijdens het ontdekken van de omgeving ontwikkelt een kind zich. Als een kind onveilig gehecht is, heeft het geen veilige basis van waaruit het kan ontdekken. Hierdoor is de kans groot dat het zich minder gaat ontwikkelen en dat het sneller van streek raakt (Kohnstamm, 2002, pp. 184-188).

Hechting bepaalt hoe een kind zijn verdere leven tegenover sociale relaties staat en wat voor beeld hij vormt over het gedrag van volwassenen. Door een goede hechting leert een kind te vertrouwen op de omgeving en voelt dat het 'er mag zijn' (Zwiep, z.j., p. 5). Daarnaast is een goede verzorger-kind relatie en een verzorger die continuïteit vertoont, bepalend voor een positieve ontwikkeling (Nederlands Jeugdinstituut, 2015). Goede hechting geeft dat een kind zich kan begeven in de sociale wereld. Ook zijn veilig gehechte kinderen beter in staat om regels te internaliseren en problemen op te lossen (Verhulst, 2005 p. 81)

2.1.3 Omgaan met emoties

Omgaan met emoties hoort bij de competentie zelfmanagement (Looman et al., 2014, p. 11). Kinderen tussen de 8 en de 12 jaar leren om zich te verplaatsen in de ander. Hierbij leren ze om emoties te tonen die passend zijn bij de situatie. Rond deze leeftijd zijn ze beter in staat om zich te verplaatsen in de gevoelens en wensen van anderen (Ontwikkelingsachterstand, z.j.). Het kind kan zich al beter inleven in de ander en het kan bedenken wat de impact van zijn gedrag is geweest. Hierdoor leert het kind hoe het zich moet beheersen (Ontwikkelingsachterstand, z.j.). Doordat het kind kan omgaan met zijn emoties wordt het maken van contact gemakkelijker. Een kind heeft zelfvertrouwen nodig om te weten welke emotie gepast is om te tonen in sociaal contact (Zwiep, z.j., p. 4). Dit alles zorgt voor een sterke basis en is van belang voor verdere ontwikkeling in dit ontwikkelingsgebied.

2.1.4 Omgaan met andere mensen

Het tonen van empathie en het besef hebben van anderen valt onder de competentie sociaal bewustzijn (Looman et al., 2014, p. 11). In de omgang met andere mensen leren kinderen hoe de sociale wereld in elkaar zit. Kinderen ontwikkelen zich dus in interactie met de omgeving (Zwiep, z.j., p. 3). Kohnstamm schrijft: 'Een kind wordt mens tussen de mensen.' (2002, p. 385). Hiermee bedoelt zij dat een kind zich niet kan ontwikkelen tot een mens, zonder contact met mensen om zich heen. Een kind neemt de ideeën en gedragingen van ouders en leeftijdsgenoten over (Kohnstamm, 2002, p. 386). Hierdoor leert het kind hoe de sociale wereld in elkaar zit. Een warme relatie met volwassenen maakt het voor kinderen gemakkelijker en aantrekkelijker om het gedrag en de ideeën van de omgeving eigen te maken. Deze relatie kenmerkt zich door wederkerigheid (Kohnstamm, 2002, p. 388). Deze wederkerigheid leren kinderen tussen de 8 en de 12 jaar begrijpen. Ze komen er achter dat een situatie twee kanten heeft (Schreuder, Boogaard, Fukkink & Hoex, 2001, p. 71). Om een leuke omgang te hebben met mensen, leren kinderen dat zij hun eigen gedrag moeten afstemmen op de reactie van anderen. Hiervoor moet het kind zich kunnen verplaatsen in het gezichtspunt van de ander (Kohnstamm, 2002, p. 390). Voor een prettige omgang met de ander moeten ze hun eigen belangen aan de kant kunnen zetten.

2.1.5 Aangaan van vriendschappen

Om vriendschappen aan te gaan moet een kind vaardigheden hebben om relaties aan te gaan. Daarom valt dit onder de competentie relationele vaardigheden. Ook gaat het hierbij om het omgaan met sociale druk en het oplossen van conflicten (Looman et al., 2014, p. 11). Kinderen in de leeftijd van 8 tot 12 jaar zijn bezig met het creëren van vriendschappen. Ze zijn aan het ontdekken met wie ze het best kunnen opschieten waardoor de vriendengroepen nogal wisselend zijn (Schreuder,

Boogaard, Fukkink & Hoex, 2001, p. 70). Het hebben van vrienden of een vriendengroep is belangrijk voor het ontwikkelen van een eigen identiteit. Kinderen willen ergens bij horen en zich geaccepteerd voelen (Schreuder, Boogaard, Fukkink & Hoex, 2001, p. 70). Door samen te spelen ontstaan vriendenclubjes die elkaar ook buiten school zien. Vriendschappen zijn belangrijk, maar kinderen zijn hierdoor ook kwetsbaar voor pesten of hebben de kans om uit de toon te vallen (Jacet, Aben & Hilhorst, 2013, p. 16). Als een kind niet bij een vriendenclubje hoort, kan het zich buitengesloten voelen. Daarom doen kinderen hard hun best om bij een groepje te horen. Horen bij een vriendengroep geeft namelijk een gevoel van veiligheid (Schreuder, Boogaard, Fukkink & Hoex, 2001, p. 71). Een kind kan zo graag bij een groepje willen horen dat het door de groepsdruk dingen kan gaan doen die hij niet wil. Volwassenen moeten goed in de gaten houden of er niet wordt gepest. Verder moeten ze er op alert zijn dat er geen machtspeletjes of onderdrukking plaatsvindt in de groep (Schreuder, Boogaard, Fukkink & Hoex, 2001, p. 71). Het hebben van vriendjes en het horen bij een groep kan een positieve of een negatieve uitwerking hebben op de sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind. Elk kind heeft andere behoeften wat betreft vriendschappen. Zo kan het zijn dat een kind met veel sociale contacten geen vaste vriend(in) nodig heeft. Of dat twee kinderen die overal buiten staan als vrienden voldoende aan elkaar hebben (Kohnstamm, 2002, p. 275). Hoe een kind met vriendschappen omgaat, heeft ook te maken met het karakter van een kind.

2.1.6 Ontwikkelen van een zelfstandig geweten

Kinderen tussen de 8 en de 12 jaar zijn bezig met het ontwikkelen van een zelfstandig geweten. Dit houdt in dat ze leren om weloordachte keuzes te maken over wat goed en fout is. Hierbij is het van belang dat het kind rekening houdt met zichzelf en anderen. Dit valt onder de competentie 'beslissingen nemen' (Looman et al., 2014, p. 11). De ontwikkeling van een zelfstandig geweten komt vanaf 8 jaar op gang. Het kind komt dan te weten wat mag en wat niet mag, wat van de omgeving kan en niet kan (Jacet, Aben & Hilhorst, 2013, p. 16). Ook krijgen kinderen in deze periode meer aandacht voor waarden en normen die van belang zijn (Schreuder, Boogaard, Fukkink & Hoex, 2001, p. 71). Ouders leven hun kinderen eerst voor en leren ze wat de eisen van de cultuur zijn. Het kind maakt zich de normen en waarden eigen en gaat ze zien als zijn eigen normen en waarden. Wat de ouders eerst vonden, neemt het kind zelf over (Kohnstamm, 2002, p. 388). Een kind neemt dingen die het geleerd krijgt en die het ziet mee en gaat kijken wat hij ervan vindt. Daarna beslist hij welke aspecten meegenomen worden en hij zich eigen gaat maken. Bij alles wat een kind doet heeft het zijn omgeving nodig.

2.2 Armoede & ontwikkeling

Een kind ontwikkelt zich door omgang met personen uit de omgeving. De kwaliteit van de omgeving is bepalend voor de ontwikkeling van een kind. Opgroeien in een leefsituatie waar sprake is van armoede is een risicofactor die negatieve gevolgen kan hebben op de sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind (Graaf & Meij, 2011, p. 7). De duur van de armoede en de leeftijd van het kind bepalen de impact op de ontwikkeling van het kind (VanHee, 2007, p. 6). Leven in armoede kan invloed hebben op drie gebieden, namelijk:

- de kwaliteit van de opvoeding door ouders
- de hechting
- vriendschappen aangaan

2.2.1 Opvoeding

Leven in armoede kan chronische stress, depressie, angst en/of psychische moeilijkheden bij de ouders veroorzaken. De stress, angst en psychische moeilijkheden van de ouder hebben invloed op de interactie tussen de ouder en het kind. Dit zal uiteindelijk het functioneren van het kind beïnvloeden (McLoyd, 1990, p. 313).

Chronische stress

Verschillende factoren in de sociale omgeving kunnen chronische stress veroorzaken en in stand houden. Langdurige armoede en sociale uitsluiting veroorzaken chronische stress die negatieve invloed heeft op het psychisch welzijn van de ouders en hun rol als opvoeders (VanHee, 2007, pp. 14-16). Ouders kunnen in beslag genomen worden door de stressfactoren waardoor zij geen ruimte hebben voor bijkomende zaken. Hierdoor kunnen zij minder goed omgaan met problemen en gebeurtenissen die plaatsvinden in de omgeving. Zo kan het zijn dat ouders met een niet gepaste emotie reageren op het kind. Ouders kunnen bijvoorbeeld snel kortaf, boos of verdrietig reageren. Uit onderzoek blijkt dat ouders met een lager inkomen zich minder vaardig voelen in interactie met hun kind. Uit observaties bleken ze inderdaad minder warm en affectief te zijn in de ouder-kind interactie (Mistry et al, 2002). Er kan door armoede een context ontstaan die niet bevorderlijk is voor het ontwikkelen van diverse vaardigheden (Spiesschaert, 2005, pp. 52-53). Zo kunnen deze kinderen problemen krijgen waardoor zij op latere leeftijd minder goed kunnen omgaan met leeftijdsgenoten. Verder is er de mogelijkheid dat ze minder goed om kunnen gaan met stressvolle situaties en gedragsproblemen gaan ontwikkelen. Kinderen die leven in een situatie waar chronische stress is, hebben meer kans op cognitieve problemen en kunnen minder taalvaardig zijn (Geenen, 2007, pp. 377-398).

Chronische stress kan ertoe leiden dat ouders, die leven in armoede, minder sensitief zijn in de interactie met hun kind (Pianta & Land, 1990, pp. 329-336). Ook belemmert stress de ouders om adequaat te reageren op gedrag van het kind (VanHee, 2007, p. 15). Daarnaast maakt stress het moeilijk om goed te kunnen reflecteren op ouderschap en opvoeden. Dit zorgt ervoor dat ouders minder goed weloverwogen keuzes kunnen maken (Geenen, 2007, pp. 385-389). Door chronische stress zijn ouders geneigd om meer probleemgedrag bij hun kind waar te nemen. Het gevolg hiervan is dat de ervaring van stress verhoogd wordt (Pianta & Egeland, 1990 pp.329-336). Dit wordt ook wel een circulair verband genoemd.

2.2.2 Hechting

Vanuit diverse onderzoeken kan gezegd worden dat armoede effect heeft op de hechting van een kind (o.a. VanHee, 2007, pp 352 -372, Geenen, pp. 377-398). Eerder is genoemd dat ouders die leven in armoede overbelast kunnen zijn door de problemen en hierdoor chronische stress kunnen ontwikkelen. Ouders met chronische stress kunnen minder continuïteit bieden in de opvoeding. Dit komt, omdat zij erg gespannen zijn. Dit is te merken in de emoties van ouders. Zij kunnen bijvoorbeeld erg direct zijn, sneller boos worden richting het kind of maken meer ruzie met elkaar. Ook kan het zijn dat een ouder door alle problemen zich meer terugtrekt met gevoelens van onmacht en hulpeloosheid waardoor een kans op depressiviteit ontstaat (VanHee, 2007, pp. 2-3, 16). Ook kan het zijn dat de ouders zo druk zijn met eigen problemen dat zij niet voldoende oog hebben voor de behoeften van hun kind (Geenen, 2007, pp. 377-398). Door al deze gevoelens is de ouder minder consequent tegenover het kind. Zo kunnen ouders verschillende emoties vertonen richting het kind die niet altijd passend zijn bij de situatie.

Een kind wordt beïnvloed door zijn omgeving en maakt dus deze gevoelens van ouders mee. Als ouders geen continuïteit bieden, kan een kind zelf ook instabiel worden en minder goed hechten aan ouders. Als dit gebeurt, is het voor het kind ook lastiger om op latere leeftijd sociale relaties aan te gaan. Het is immers zo dat het kind geen basisvertrouwen in de ouder heeft gevonden en zich minder veilig voelt bij anderen. Doordat een kind hier op jonge maar ook latere leeftijd mee te maken krijgt, is er meer kans op een onveilige hechting. Zelfs een veilig gehecht kind kan zich op latere leeftijd ontwikkelen naar een onveilig gehecht kind (VanHee, 2007, p. 10). Dit kan schadelijk zijn voor eerder verworven competenties (VanHee, 2007, p. 12).

2.2.3 Effect van armoede op relaties en vriendschappen aangaan

Gevoelens van schaamte, schuld, vernedering en minderwaardigheid zijn veelal aanwezig als een kind leeft in armoede. Kinderen die arm zijn, willen niet graag opvallen uit angst om negatief in de

belangstelling te staan (Dullaert, 2013, p. 41). Daarnaast kan een kind zich zo schamen voor de armoedesituatie dat dit hem tegenhoudt om zich te uiten tegenover leeftijdsgenoten (Dullaert, 2013, p. 41).

Kinderen kunnen gevoelens van schaamte, jaloezie of uitsluiting ervaren omdat hun leeftijdsgenoten veel meer hebben en kunnen doen. Ook kunnen ze verdriet of woede voelen als hun ouders hen dingen ontzeggen. Deze gevoelens zullen toenemen als een kind het gevoel heeft dat hij of zij de enige is die met dit probleem te maken heeft. Als er andere arme kinderen in de omgeving zijn, hoeven zij gevoelsmatig minder aan de eisen van de maatschappij te voldoen (Dullaert, 2013, p. 22)

Armoede & sociaal isolement

Armoede is niet een veelbesproken onderwerp met vrienden, maar het onderwerp is wel bespreekbaar. Toch kan een thuissituatie met weinig geld de omgang met vrienden beïnvloeden of zorgen voor sociaal isolement. De oorzaak hiervan kan zijn dat veel kinderen die in armoede leven de situatie voor vrienden verborgen willen houden. Een andere belangrijke oorzaak is dat deze kinderen vaak niet kunnen deelnemen aan activiteiten die geld kosten (Dullaert, 2013, pp. 21-22).

Hierdoor kan een kind met sociale uitsluiting door leeftijdsgenoten te maken krijgen. Sociale uitsluiting wil zeggen dat een kind niet kan deelnemen aan maatschappelijke activiteiten als gevolg van armoede (Hoff et, 2009, pp. 41-42, 44).

Het Sociaal en Cultureel Planbureau onderscheidt vier vormen van sociale uitsluiting onder kinderen (Roest, Lokhorst en Vrooman, 2010, pp. 41-44). Twee van deze vormen zijn van belang voor dit onderzoek, namelijk materiële deprivatie en onvoldoende sociale participatie. Materiële deprivatie houdt in dat er dingen niet ontvangen worden door geldgebrek zoals nieuwe kleding en deelname aan buitenschoolse activiteiten. Onvoldoende sociale participatie houdt in dat er geen geld is voor deelname aan buitenschoolse activiteiten, uitstapjes, bezoek aan vriendjes en het vieren van verjaardagen (Briels & Ploegmakers, 2011, pp. 11-18). Bij de materiële deprivatie en onvoldoende sociale participatie komt de deelname aan buitenschoolse activiteiten terug. Kinderen die met deze vormen van sociale uitsluiting te maken hebben, kunnen hier niet aan deelnemen. Buitenschoolse activiteiten zorgen ervoor dat een kind betrokken wordt bij zijn omgeving.

Veel kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens hebben helaas niet de mogelijkheid om deel te nemen aan buitenschoolse activiteiten. Hierdoor kunnen zij uitgesloten raken van de rest van de maatschappij (Jehoel Gijsbers, 2009, pp. 63-75). Kinderen die niet aan buitenschoolse activiteiten mee kunnen doen door geldgebrek hebben kans op sociale uitsluiting doordat zij minder mogelijkheden hebben om vriendschappen aan te gaan.

Daarnaast heeft het doen van buitenschoolse activiteiten ook positieve invloed op de sociaal-emotionele ontwikkeling. Vriendschappen aangaan en het omgaan met andere kinderen wordt hier geoefend. Hierdoor is het hebben van een lidmaatschap van een club die buitenschoolse activiteiten organiseert erg belangrijk. Een kind hoort dan bij een groep en er wordt een kans gecreëerd dat het vrienden wordt met de kinderen van de club. Daarnaast leert een kind diverse vaardigheden bij een club. Bij een sport leert een kind bijvoorbeeld vaardigheden als omgaan met persoonlijk verlies, discipline en houden aan regels. Hierdoor neemt het kind steeds meer deel aan de maatschappij (Jehoel-Gijsbers, 2009, pp. 35-36). Daarnaast leren kinderen op een club ook hoe ze moeten samenwerken en omgaan met andere kinderen. Ook moet het kind rekening houden met andere kinderen (Jacet, Aben & Hilhorst, 2013, p. 16). Lid zijn van een club is voor kinderen belangrijk en het kan ze helpen om zich te ontwikkelen in het aangaan van vriendschappen. Het niet mee kunnen doen met buitenschoolse activiteiten heeft invloed op de sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind (Jehoel-Gijsbers, 2009 pp. 65-70). Kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens moeten dit allemaal missen, omdat ze niet deelnemen aan buitenschoolse activiteiten.

2.2.4 Beschermende factoren

Armoede is een risicofactor voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Wel hebben verscheidene innerlijke- en omgevingskenmerken een beschermende werking die bij kunnen dragen aan een goede sociaal-emotionele ontwikkeling.

Een beschermende factor kan een betrokken volwassene zijn die het kind steunt en uitdaagt. Een voorbeeld hiervan is dat een kind een grootouder heeft die aanwezig is. Als ouders niet de mogelijkheden hebben om leuke dingen te doen met het kind, kan de grootouder dit overnemen. Daarnaast kan het kind, waar de thuissituatie stressvol is, bij de grootouder tot rust komen (Masten & Reed, 2002, pp. 82-83).

Een andere beschermende factor kan een gestructureerde thuissituatie zijn. Hieronder wordt verstaan dat een ouder structuur aanbrengt in de dagelijkse bezigheden zoals: eten, slapen, werk en school. Elke dag om dezelfde tijd opstaan en gaan slapen, elke dag hetzelfde ritme. Dit geeft zekerheid en houvast aan een kind. Ook het consequent uitvoeren van de opgestelde regels geeft het kind zekerheid. Hierdoor is de omgeving voor het kind duidelijk en overzichtelijk (Masten & Reed, 2002, pp. 82-83).

Daarnaast hebben ook interne krachten van het kind een beschermende werking. Een kind kan een gemakkelijk temperament hebben of een positieve kijk op het leven (Masten & Reed, 2002, pp. 82-83). Op deze manier heeft het kind minder last van negatieve effecten. Dit zijn geen vaardigheden die aangeleerd kunnen worden, het is namelijk al in het kind aanwezig. In de ene context kan het een beschermende factor zijn terwijl dit in een andere context niet het geval is.

Het is niet mogelijk te zeggen of beschermende factoren de situatie van mensen in armoede verlicht en welke dit specifiek zijn. Dit is erg afhankelijk van de intensiteit en diversiteit van de risicofactoren. Waar in een bepaalde context een factor een beschermende functie kan hebben, is dit in een andere context niet zo (Rutter, 2000, p. 670).

2.3 Conclusie

Het leven onder de armoedegrens heeft invloed op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Armoede kan chronische stress veroorzaken of in stand houden. Ouders kunnen in beslag genomen worden door stressfactoren, waardoor zij met niet-gepaste emotie reageren op het kind. Ook kunnen ouders die leven in armoede, minder continuïteit bieden in een opvoedsituatie aan het kind. Een kind kan hierdoor geen goed basisvertrouwen ontwikkelen. Het gevolg hiervan is dat het kind instabiel wordt en zich minder veilig voelt bij anderen. Om deze redenen kan een kind verschillende vaardigheden missen en achterlopen in de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Chronische stress en hechting hebben invloed op het aangaan van sociale relaties met anderen. Dit kan betekenen dat een kind moeite heeft om vriendschappen aan te gaan met anderen. Hierdoor raakt een kind uitgesloten van de maatschappij.

Kinderen die leven in armoede krijgen vaak niet de mogelijkheid om deel te nemen aan buitenschoolse activiteiten. Het gevolg hiervan kan zijn dat kinderen uitgesloten worden van vriendschappen en vaardigheden minder kunnen ontwikkelen.

Een kind ontwikkelt diverse vaardigheden die passend zijn bij de sociaal-emotionele ontwikkeling. Kinderen in armoede kunnen op de volgende terreinen achterlopen:

- in het ontwikkelen van zelfvertrouwen
- in het omgaan met emoties
- in het omgaan met andere mensen
- in het aangaan van relaties met leeftijdsgenoten
- in de ontwikkeling van cognitieve vaardigheden
- in de taalontwikkeling

Hoofdstuk 3 - Aanbod buitenschoolse activiteiten

Welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten worden aangeboden door de gemeente Rotterdam aan kinderen in Het Lage Land uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 die leven onder de armoedegrens?

In Het Lage Land zijn verschillende organisaties die gestructureerde buitenschoolse activiteiten aanbieden vanuit het Kindpakket. Al deze organisaties zijn haalbaar in afstand en speciaal gericht op kinderen die leven onder de armoedegrens. Daarnaast zijn er andere organisaties die buitenschoolse activiteiten in Het Lage Land aanbieden voor een laag geldbedrag of gratis. Hierdoor zijn deze buitenschoolse activiteiten passend voor kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens.

3.1 Het Kindpakket

De overheid vindt dat kinderen de mogelijkheid moeten hebben om zich te ontplooiën en volop mee te kunnen doen in de samenleving. Ook moeten ze hun eigen mogelijkheden kunnen ontdekken en ontwikkelen (Klijnsma, 2015, pp. 1-2). Dit wordt ondersteund door artikel 27 van het Kinderrechtenverdrag. Hierin staat dat elk kind recht heeft op een levensstandaard die toereikend is voor zijn lichamelijke, geestelijke, intellectuele, morele en maatschappelijke ontwikkeling (UNICEF, 2009, pp. 32-33). Ouders hebben de verantwoordelijkheid om hiervoor te zorgen.

Toch kunnen niet alle ouders aan deze zorgplicht voldoen. Bijvoorbeeld doordat de thuissituatie zich kenmerkt door een laag inkomen of problematische schulden (Klijnsma, 2015 pp. 1-2). De overheid zorgt ervoor dat die ouders toch aan die verantwoordelijkheid kunnen voldoen. Dit doet de overheid door materiële bijstand te geven aan ouders en kinderen in de vorm van het Kindpakket (Steketee et al, 2014). Dit initiatief is ontstaan naar aanleiding van het onderzoek 'Kinderen in armoede'. Uit dit onderzoek is door de Kinderombudsman aanbevolen om Kindpakketten beschikbaar te stellen door gemeenten. Gemeenten zijn namelijk verantwoordelijk voor het lokale armoedebeleid (Dullaert, 2013).

Het Kindpakket bestaat uit basisbenodigdheden zoals winter- en zomerkleren, zwemlessen voor het behalen van een diploma en een bibliotheekpasje voor kinderen tot 18 jaar. Dit wordt aangevuld met zaken om mee te kunnen doen in de samenleving in de vorm van vouchers voor een wekelijkse activiteit ter ontspanning, sportieve of culturele activiteiten.

In 2013 hebben diverse organisaties een samenwerkingsverband voor kinderen in armoede ondertekend. Zij kunnen gemeenten ondersteunen om het Kindpakket optimaal in te zetten (Dullaert, 2014, p. 4). De organisaties die binnen het landelijk Kindpakket samenwerken zijn het Jeugdcultuurfonds, het Jeugdsportfonds, het Jeugd-tegoed, stichting Meedoen, Stichting Jarige Job, Resto Van Harte en Voedselbanken Nederland. Dit zijn allemaal zelfstadijge opererende organisaties. Dit heeft tot gevolg dat het Kindpakket niet in zijn geheel kan worden aangevraagd. Als een gezin hiervan gebruik wil maken, kunnen één of meerdere onderdelen van het Kindpakket apart aangevraagd worden. In elke gemeente varieert het aanbod van de organisaties die het Kindpakket bieden.

Het Kindpakket is ook beschikbaar gesteld in Rotterdam (Dullaert, 2014). De organisaties die in Rotterdam hulp bieden zijn het Jeugdsportfonds, het Jeugdcultuurfonds, het Jeugd-tegoed en Meedoen In Rotterdam. Deze organisaties opereren zelfstandig maar hebben een gezamenlijk doel voor ogen. Namelijk het vergroten van de draagkracht bij kinderen (Stavenuiter, Bulsink & Roodendaal, 2010). Stichting Meedoen is een organisatie die een korte toelichting vraagt. Meedoen In Rotterdam biedt de mogelijkheid tot zwemles, een fiets voor een kind op het voortgezet onderwijs (één fiets per gezin per jaar) en een computer (één per gezin, eigen bijdrage verplicht). Meedoen treedt vooral op als tussenpersoon om gezinnen te helpen de goede organisaties te vinden. Zo kan een medewerker van Meedoen in Rotterdam optreden als intermediair voor het Jeugdsport- en Jeugdcultuurfonds (Meedoen In Rotterdam, z.j.-a).

Een Kindpakket is niet in zijn geheel aan te vragen. Voor buitenschoolse activiteiten moet er een keuze gemaakt worden tussen sportieve activiteiten (Jeugdsportfonds) en culturele activiteiten (Jeugdcultuurfonds). Voor sportkleding kan er een aanvraag gedaan worden bij het Jeugd-tegoed. Door het pact kunnen de organisaties ook naar elkaar doorverwijzen zodat de vraag en het aanbod op elkaar aansluiten. De gemeente Rotterdam geeft geen inzicht in hoeveel vergoedingen er beschikbaar zijn gesteld aan de organisaties binnen het Kindpakket. Hieronder zijn het Jeugdsportfonds, het Jeugdcultuurfonds en het Jeugdtegoed verder toegelicht. Ook wordt genoemd welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten er aangeboden worden voor kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens. Daarnaast worden de voorwaarden genoemd om in aanmerking te komen voor de vergoeding en de aanvraagmogelijkheid wordt benoemd.

3.1.1 Jeugdsportfonds

Jeugdsportfonds biedt sportactiviteiten aan kinderen van 4 tot 18 jaar uit gezinnen die leven onder de armoedegrens. Het fonds betaalt, na goedkeuring van de aanvraag, de contributie om structureel een sport te kunnen beoefenen. Het bedrag dat voor de contributie wordt uitgekeerd is maximaal €225,- per kind, per jaar. De hoogte van de vergoeding hangt af van de inkomsten van de ouders. De gemeente Rotterdam vergoedt geen kleding en/of sportattributen (Jeugdsportfonds, z.j. - a). Een aanvraag bij het Jeugdsportfonds kan alleen gedaan worden door een intermediair. Dit is een tussenpersoon die professioneel betrokken is bij de opvoeding en verzorging van het kind. Voorbeelden van intermediairs zijn leerkrachten, jeugdhulpverleners, schuldhelpverleners, buurtsportcoaches, huisartsen of maatschappelijk werkers. Deze professionals kunnen online een aanvraag indienen en bij goedkeuring kan het kind zich inschrijven bij een sportaanbieder. Als de aanvraag is goedgekeurd, wordt de contributie rechtstreeks aan de sportvereniging betaald (Jeugdsportfonds, z.j.-b). De intermediair legt verantwoordelijkheid af aan het Jeugdsportfonds of het kind de activiteit uitvoert.

Het Jeugdsportfonds geeft alleen een vergoeding voor de contributie van sportverenigingen die zijn aangesloten bij de landelijke sportbonden van de sportkoepel NOC*NSF. Hierbij kan gedacht worden aan balsporten, verdedigingsporten, watersporten, racketsporten en sporten als turnen, atletiek of schaatsen (Jeugdsportfonds, z.j.-b). Voordat er een sport en een sportvereniging wordt gekozen, is het van belang om te kijken of die club bij NOC*NSF is aangesloten. In bijlage 2 zit een overzicht van de aangesloten verenigingen. In Het Lage Land zitten relatief weinig sportactiviteiten die aangevraagd kunnen worden door middel van het Jeugdsportfonds. Een aanvraag kan ook gedaan worden voor een sportvereniging in de buurten Schenkel, Prinsenland en Oosterflank mits dit haalbaar is voor ouders. Leven in armoede betekent namelijk dat er niet altijd een vervoermiddel beschikbaar is. De mogelijkheid om deel te nemen aan een sportactiviteit wordt hierdoor verkleind. Ouders moeten hiermee rekening houden bij het indienen van de aanvraag.

3.1.2 Jeugdcultuurfonds

Het Jeugdcultuurfonds biedt compensatie voor kinderen tussen de 4 en de 18 jaar uit gezinnen die leven onder de armoedegrens. Het fonds maakt het voor deze kinderen mogelijk om lessen op het gebied van kunst en cultuur te volgen. Voorbeelden hiervan zijn dans, theater en muziek. Een kind kan een bijdrage voor de lessen krijgen van maximaal € 450 per kind, per cursusjaar. De hoogte van het te ontvangen bedrag hangt af van de inkomsten van de ouders (Jeugdcultuurfonds, z.j.-a). Bij het Jeugdcultuurfonds wordt de aanvraag, net als bij het Jeugdsportfonds, ingediend door een intermediair. Het wordt rechtstreeks betaald aan de organisatie die cultuur aanbiedt en er is alleen een bijdrage mogelijk als de organisatie aangesloten bij is het Jeugdcultuurfonds (Jeugdcultuurfonds, z.j.-b). De intermediair legt verantwoordelijkheid af aan het Jeugdcultuurfonds of het kind de activiteit uitvoert. Er is een selectief aantal organisaties aangesloten bij het jeugdcultuurfonds die zich bevinden in Het Lage Land.

In bijlage 3 staat een overzicht van organisaties die aangesloten zijn bij het Jeugdcultuurfonds in Het Lage Land. Deze activiteiten zijn alleen haalbaar voor kinderen die leven onder de armoedegrens en als er goedkeuring is verkregen voor de vergoeding van het Jeugdcultuurfonds. Het is onduidelijk of scoutinggroep Prinses Irene Groep valt onder het Jeugdcultuurfonds. Scouting is een vrij goedkope gestructureerde buitenschoolse activiteit en zou mogelijk nog gedaan kunnen worden zonder bijdrage van het Jeugdcultuurfonds (Stichting Prinses Irene Groep, z.j.).

3.1.3 Jeugd-tegoed

In 2015 heeft de Gemeente Rotterdam het Jeugd-tegoed geïntroduceerd. Dit is speciaal voor schoolgaande kinderen tussen de 4 en 17 jaar die leven onder de armoedegrens. De gezinnen die in aanmerking komen voor het Jeugd-tegoed hebben een brief van de gemeente ontvangen. Als er geen brief is ontvangen kunnen ouders een aanvraag indienen bij de gemeente. Het tegoed van €250,- per kind per jaar wordt, na goedkeuring van de aanvraag, automatisch gestort op de Rotterdampas van het kind. Het Jeugd-tegoed geeft de mogelijkheid om sportspullen en schoolspullen te kopen. Daarnaast geeft het tegoed toegang tot het openbaar vervoer (Jeugd-tegoed, z.j.).

De Rotterdampas is een pas die iedereen die in Rotterdam woont, kan aanvragen. Voor kinderen is deze gratis als een van de ouders al een pas heeft. Voor ouders kost de pas eenmalig €60,-. Als ouders een minimuminkomen hebben, kan men in aanmerking komen voor een fikse korting. Voor hen kost de pas eenmalig €5,-. Deze pas geeft toegang tot meer dan 750 acties voor verschillende activiteiten die gratis of met korting ondernomen kunnen worden. (Jeugd-tegoed, z.j.).

3.1.4 Aanvragen Kindpakket

Vanuit de gemeente Rotterdam wordt geen inzicht gegeven over hoeveel gebruik er van de verschillende onderdelen van het Kindpakket gemaakt wordt. Daarnaast wordt er door de gemeente geen inzicht gegeven of er sowieso gebruik van wordt gemaakt. Ondanks dat het Kindpakket in Rotterdam is ingevoerd vragen scholen om activiteiten voor kinderen die leven onder de armoedegrens. Het lijkt erop dat het Kindpakket onvoldoende beschikbaar is of dat er onvoldoende gebruik van gemaakt wordt. Dit kan verschillende redenen hebben. Een paar van deze redenen worden hieronder kort beschreven.

Het kan zijn dat het Jeugdsportfonds, het Jeugdcultuurfonds en het Jeugd-tegoed de hoeveelheid aanvragen heeft overschreden en dat het financieel niet mogelijk is om nieuwe aanvragen in behandeling te nemen.

Verder is het zo dat het Kindpakket wordt berekend op het inkomen van de ouders. Het kan zijn dat het inkomen van de ouders net boven de armoedegrens valt. Hierdoor vervalt de mogelijkheid om een aanvraag te doen bij het Jeugdsportfonds, het Jeugdcultuurfonds en het Jeugd-tegoed.

Daarnaast kan het zijn dat er onvoldoende gebruik gemaakt wordt van het Kindpakket doordat ouders niets van het bestaan of de aanvraagprocedure afweten.

Een andere mogelijkheid kan zijn dat ouders de situatie niet aankunnen doordat de draaglast te groot is. Het gevolg hiervan is dat ouders stress ervaren (Besselink et al, 2013, pp. 28- 29, 35-36). Een ouder kan hierdoor geen ruimte en prioriteit geven aan de aanvraag van het Kindpakket. De prioriteit zal liggen bij de dagelijkse activiteiten zoals werken waardoor de boodschappen en de rekeningen betaald kunnen worden.

3.2 Andere organisaties

In de buurt Het Lage Land zijn nog twee organisaties actief die buitenschoolse activiteiten aanbieden aan kinderen die in de groepen 5, 6, 7 en 8 van de basisschool. Deze organisaties zijn niet aangesloten bij het Kindpakket. De activiteiten kunnen voor een laag geldbedrag of gratis gevolgd worden. Om deze reden kunnen deze organisaties en de desbetreffende activiteiten aanbevolen worden bij kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens. De organisaties die activiteiten

voor kinderen aanbieden in Het Lage Land zijn stichting Buurtwerk Alexander en stichting Abela. Daarnaast is er een platform genaamd Buurtlink waarop activiteiten worden aangekondigd.

3.2.1 Stichting Buurtwerk Alexander

Stichting Buurtwerk is een organisatie die voor kinderen, jongeren en volwassenen diverse buitenschoolse activiteiten organiseert. De visie van de organisatie is dat de activiteiten leuk en leerzaam moeten zijn. Verder wil de organisatie een bindmiddel zijn tussen jeugd, ouders, culturen en generaties in een buurt (stichting Buurtwerk, z.j.-a). Mensen brengen samen tijd door in een ontspannen sfeer zodat er ontmoeting plaats kan vinden.

Stichting Buurtwerk heeft activiteiten in verschillende wijken in Rotterdam waaronder de wijk Prins Alexander. De organisatie heeft geen eigen pand meer, maar maakt gebruik van verschillende 'Huizen van de Wijk'. Hiermee wordt een centraal wijkgebouw of buurthuis bedoeld. In Het Lage Land is dit 'Huis van de Wijk' het pand van stichting Open Arms, Het Palet (Stichting Buurtwerk, z.j.-b).

In dit buurthuis worden momenteel geen activiteiten voor kinderen georganiseerd door stichting Buurtwerk, noch door stichting Open Arms (stichting Open Arms, z.j.-b). Stichting Buurtwerk heeft in januari 2016 de aanbesteding voor Welzijn in Rotterdam Alexander gekregen. Dit betekent dat zij, samen met stichting Dock, verantwoordelijk zijn voor het organiseren van activiteiten in de buurt (Gemeente Rotterdam, z.j.). Hierdoor is stichting Buurtwerk nog in de opstartfase en heeft niet duidelijk wat de activiteiten zijn die ze gaan organiseren. In Het Lage Land worden er door stichting Buurtwerk geen activiteiten georganiseerd. Als er meer duidelijkheid is over de activiteiten zullen deze worden genoteerd op de website van stichting Buurtwerk.

3.2.2 Stichting Abela

Stichting Abela werkt aan groene plekken die waardevol zijn voor de buurt. Om kinderen meer bewust te maken van de natuur, organiseren ze verschillende projecten. Dit wordt in samenwerking met bewoners, maatschappelijke partners en de overheid gedaan. Voorbeelden van deze projecten zijn wijktuinen, natuurlijke speelplekken en vernieuwende vormen van educatie (Stichting Abela, z.j.-a).

In de gemeente Rotterdam organiseert stichting Abela verschillende activiteiten. In de zomervakanties wordt er met de Proefbus in de stad rondgereden. Elke dag staan ze in een andere wijk op een andere plek. Vanuit deze bus worden er activiteiten georganiseerd die te maken hebben met natuur en wetenschap. Voorbeelden hiervan zijn proefjes doen en broodjes bakken boven een vuurtje (Stichting Abela, z.j.-b). Komende zomer wordt er weer met de bus rond gereden. Wanneer de activiteiten plaatsvinden en waar wordt op de Facebookpagina van Proef Rotterdam weergegeven.

Daarnaast zijn er op verschillende plekken natuurlijke speelplekken gerealiseerd. Hier kan een kind met 'Ravottuh' wekelijks activiteiten doen. Ravottuh laat kinderen de natuur optimaal beleven door vies te worden, te klimmen en te klauteren. Hier bouwen kinderen aan zelfvertrouwen, bewegen ze meer, leren ze omgaan met risico's en leren ze spelenderwijs over de natuur (Ravottuh, z.j.). In Het Lage Land is Ravottuh te vinden aan de Lieven de Keystraat (Stichting Abela, z.j.-c). Over de kosten en activiteiten is momenteel niets bekend. De activiteiten worden aangekondigd via de Facebookpagina van Ravottuh en kunnen via de mail ontvangen worden. Aanmelden voor deze mail kan via de facebookpagina. Stichting Abela hoopt weer te starten met wekelijkse activiteiten, maar vanaf wanneer is nog onduidelijk (Ravottuh, 2016).

3.2.3 Buurtlink

Via de website Buurtlink kunnen buurtbewoners aandacht vragen voor buurtinitiatieven. Daarnaast kunnen buurtbewoners zichzelf of hun kind opgeven voor buitenschoolse activiteit. Op deze website is het van belang dat de buurtbewoner zich inschrijft en zoekt in de regio van buurt Het Lage Land. Het webadres waarop Buurtlink is te vinden is: '<http://www.buurtlink.nl>'.

3.3 Conclusie

De gemeente Rotterdam biedt, middels een Kindpakket, buitenschoolse activiteiten aan voor kinderen die leven onder de armoedegrens. Deze kinderen kunnen aan de voornoemde activiteiten deelnemen door een aanvraag in te dienen bij het Jeugdsportfonds of het Jeugdcultuurfonds. Bij goedkeuring kan het kind gebruik maken van deze voorzieningen. In Het Lage Land, Oosterflank, Prinsenland en Schenkel bevinden zich diverse organisaties die aangesloten zijn bij het Jeugdcultuurfonds of het Jeugdsportfonds.

De gemeente Rotterdam geeft geen inzicht in hoeveel kinderen gebruik maken van het Kindpakket. Daarnaast worden er vanuit de buurt Het Lage Land activiteiten georganiseerd die niet gestructureerd zijn.

Hoofdstuk 4 - Behoeftes aan buitenschoolse activiteiten

Waar liggen de behoeften van kinderen, ouders en professionals uit de buurt Het Lage Land betreffende gestructureerde buitenschoolse activiteiten?

In dit onderzoek wordt onder de behoeften, de gewenste activiteiten verstaan (VanDale, 2015).

In dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van informatie die is verkregen uit interviews. Op basisschool Onze wereld zijn groepsinterviews gehouden met leerlingen uit groepen 5, 6, 7 en 8. Daarnaast zijn ouders van kinderen uit de bovengenoemde basisschoolgroepen geïnterviewd. Ook zijn er een aantal professionals, die werkzaam zijn op basisschool Onze Wereld, geïnterviewd.

In dit hoofdstuk is een onderscheid gemaakt tussen kinderen, ouders en professionals. Voor kinderen is er een onderverdeling gemaakt in activiteiten die momenteel gedaan worden en gewenste activiteiten. Dit is opgedeeld in de onderwerpen: sportieve activiteiten, culturele activiteiten, buitenactiviteiten en binnenactiviteiten. Hierna is er een omschrijving gegeven van de activiteiten die ouders zien dat het kind doet en welke activiteiten zij willen dat het kind doet. Dit is opgedeeld in de dezelfde onderwerpen als bij kinderen. Daarnaast worden de voorwaarden die ouders hebben rondom de activiteiten verder uitgelegd. Als laatste zullen de voorwaarden die professionals stellen aan de activiteiten worden beschreven. De fragmentnummers die aangehaald zijn corresponderen met de interviews en worden na tussen haakjes weergegeven.

4.1 De behoefte van kinderen

De activiteiten waar kinderen momenteel aan deelnemen en de activiteiten waaraan kinderen willen deelnemen zijn verschillend. Elk kind is anders en dit komt tot uiting in de activiteiten die kinderen aanspreken. Hierdoor is er niet één activiteit waarvan kinderen aangeven dat het meest behoefte aan te hebben. De buitenschoolse activiteiten die kinderen aanspreken worden weergegeven met de onderwerpen: sportieve activiteiten, culturele activiteiten, buiten activiteiten en binnenactiviteiten.

4.1.1 Sportieve activiteiten

Onder sportieve activiteiten wordt verstaan: gestructureerde buitenschoolse activiteiten waarbij lichamelijke inspanning nodig is met het doel tot ontspanning en/of beweging.

Uit de interviews blijkt dat de meeste kinderen een sport beoefenen. Hierbij gaat het dan voornamelijk over balsporten zoals: voetbal, handbal, korfbal en volleybal (Fragment 1.6, 2.13, 4.1, 4.2, 5.4). Naast balsporten worden er ook veel vechtsporten beoefend. Kinderen geven aan dat ze boksen, aikido, taekwondo of een ander soort vechtsport beoefenen (Fragment 1.4, 2.18, 3.6, 4.5, 5.10). Vechtsporten zijn erg geliefd. Naast deze vechtsporten geven twee meisjes aan dat ze op paardrijden zitten (Fragment 1.8, 4.3). Op het gebied van sport is er veel diversiteit onder de kinderen. Er is geen sport aan te wijzen waarvan gezegd kan worden dat de meeste kinderen deze beoefenen. Maar er kan wel gezegd worden dat sporten zeer geliefd is onder kinderen.

Er zijn veel overeenkomsten te zien tussen de sporten die kinderen beoefenen en de sporten die ze graag willen beoefenen. Toch is hierin ook een kleine verschuiving te zien. Kinderen geven aan dat ze de sport die een ander kind beoefend graag zouden proberen. Hierdoor wordt er vaak gekozen voor een balsport als gewenste sport (Fragment 1.13, 2.15, 4.9, 4.10). Ook de vechtsporten komen hier terug als gewenste activiteiten net zoals paardrijden (Fragment 2.16, 2.19, 4.8, 4.12, 5.22). Niet alle kinderen kiezen als gewenste sport de sport die een ander kind beoefend. Ze kiezen voor een sport die nog niet eerder is genoemd zoals turnen, hockey, tennis of atletiek (Fragment 1.11, 3.8, 4.11). Van hockey en tennis kan gezegd worden dat het sporten zijn waaraan meer kosten verbonden zijn.

Uit de interviews met kinderen blijkt dat ze een brede interesse hebben op sportief gebied. Er is geen duidelijke behoefte aan te wijzen voor één of een aantal sporten. Wel hebben de kinderen een voorkeur voor een bepaalde sport. De meeste voorkeur gaat uit naar bal- en vechtsporten. Dat er onder de kinderen zo veel vechtsporten worden beoefend en gewenst zijn is opvallend. Daarnaast is

waarneembaar dat veel sporten die kinderen benoemen met twee of meerdere personen gedaan worden. In dit verband is aan een aantal kinderen voorgelegd of ze liever alleen of met anderen een sport beoefenen. Kinderen geven dan aan het liefst met anderen een sport te beoefenen (Fragment 4.6, 4.7). Daarnaast geven de kinderen ook aan dat er sporten zijn die ze leuk vinden en die alleen beoefend kunnen worden zoals turnen en atletiek.

Samengevat kan gezegd worden dat de behoeften van de kinderen op het gebied van sport divers is. Er is waargenomen dat kinderen een voorkeur hebben voor sporten die samen beoefend kunnen worden.

4.1.2 Culturele activiteiten

Culturele activiteiten zijn activiteiten in ontmoetingscentra, theater, dans, muziek, beeldende kunst en schrijven.

Kinderen beoefenen verschillende dansstijlen zoals: streetdance, klassiek ballet of jazzballet (Fragment 1.5, 2.11, 2.23, 3.10, 4.3). Naast het dansen zijn er twee kinderen die een muziekinstrument bespelen (Fragment 1.7, 3.12). Bij één van deze kinderen is het onduidelijk of er les gevolgd wordt in het bespelen van het instrument. Ook is er één kind die van een bekende uit het netwerk een instrument leert bespelen (Fragment 2.22). Het bespelen van een muziekinstrument is een activiteit waar kinderen niet zeer enthousiast van worden.

Kinderen hebben weinig gewenste activiteiten op het gebied van cultuur. Een aantal kinderen geeft aan een instrument te willen bespelen, voornamelijk gitaar. Dit antwoord werd gegeven door kinderen nadat er direct naar gevraagd is (Fragment 3.12). Een andere activiteit die kinderen aanspreekt is theaterlessen (Fragment 1.16, 4.14, 5.30). Meerdere kinderen geven aan het leuk te vinden met theater bezig te zijn of goed te zijn in acteren. Ook dit wordt alleen aangegeven als er direct naar gevraagd wordt. Kinderen komen dus niet zelfstandig op het idee om muziekles of theater te gaan volgen.

Samengevat kan er gezegd worden dat er bij kinderen een behoefte is aan theaterlessen en een muziekinstrument bespelen.

4.1.3 Buitenactiviteiten

Buiten kunnen verschillende activiteiten gedaan worden. Hierin wordt een onderscheid gemaakt op basis van gestructureerde en ongestructureerde buitenactiviteiten.

De enige vorm van gestructureerde buitenactiviteiten die kinderen ondernemen is bij 'Ravottuh' spelen (Fragment 1.2). Kinderen ondernemen buiten voornamelijk ongestructureerde activiteiten. Hierbij kan gedacht worden aan het zelfstandig buitenspelen en rondhangen op pleintjes (Fragment 1.1, 2.8, 3.5, 4.16, 5.14). Deze activiteiten worden vaak met andere kinderen ondernomen, bijvoorbeeld uit de buurt waar het kind woont of met vriendjes en vriendinnetjes. De activiteiten die kinderen buiten ondernemen zijn: zelfstandig spelletjes verzinnen en uitvoeren, voetballen, skaten of kletsen (Fragment 4.18, 4.19, 4.21, 5.6).

Kinderen vermaken zich gemakkelijk buiten en hebben geen behoefte aan gestructureerde buitenschoolse activiteiten. Een wens die kinderen hebben is dat er meer speelplekken of speelmogelijkheden komen. Zo is er animo voor een ruimte om hutten te bouwen of een terrein met een freerun parcours (Fragment 4.23, 4.24, 4.25).

Samengevat kan gesteld worden dat kinderen behoefte hebben aan speelplekken en speelmogelijkheden in de buurt.

4.1.4 Binnenactiviteiten

Onder binnenactiviteiten worden alle activiteiten verstaan die binnen gedaan worden zoals knutselen, mediagebruik en spelletjes.

Uit de interviews komt naar voren dat kinderen geen gestructureerde binnenactiviteiten doen. Bijna alle kinderen geven aan dat ze na schooltijd televisie kijken of gamen (Fragment 1.3, 2.6, 3.1, 4.31, 5.13). Hieruit kan opgemaakt worden dat dit populaire binnen activiteiten zijn voor kinderen. Toch is waarneembaar dat kinderen vaak niet de hele middag met media-activiteiten bezig zijn. Opvallend is

dat filmpjes kijken op Youtube veel gedaan wordt. Favoriet zijn filmpjes waarin mensen zelf filmpjes maken en posten (Fragment 4.17, 4.30). Naast mediagebruik ondernemen kinderen nog andere activiteiten binnen. Deze activiteiten kunnen zijn: het spelen met poppen, gezelschapsspelletjes doen of eigen spelletjes bedenken (Fragment 1.21, 2.25, 2.27, 5.35). Ook ondernemen kinderen creatieve activiteiten als tekenen en knutselen (Fragment 2.21, 3.16, 3.17, 4.28, 5.17). Andere creatieve activiteiten die ondernomen worden zijn: schilderen, het maken van houten figuurtjes en het ontwerpen en/of maken van kleding (Fragment 2.20, 2.34, 2.36).

De enige gewenste activiteit die enkele kinderen willen doen is schilderen (Fragment 3.18, 3.19). Samengevat kan gezegd worden dat kinderen voornamelijk ongestructureerde binnenactiviteiten doen. Kinderen hebben een geringe behoefte aan creatieve activiteiten

4.1.5 samenvatting

Kinderen van 8 tot 12 jaar hebben behoefte aan een aantal activiteiten. De behoefte ligt voornamelijk bij sportactiviteiten. Bal- en vechtsporten staan hoog aangeschreven. Ook vinden kinderen het leuk om nieuwe sportactiviteiten uit te proberen. Daarnaast hebben kinderen ook interesse in theaterlessen, het leren bespelen van muziekinstrumenten en creatieve activiteiten. Ten slotte zouden kinderen graag een aantal nieuwe buitenspeelplekken willen zien in de buurt.

4.2 De behoefte van ouders

Ouders kijken vanuit een ander gezichtspunt naar buitenschoolse activiteiten dan kinderen. Hierdoor is er een verschil in behoefte. Ouders kijken naar wat zij graag zien voor hun kind en benoemen wat hun kind leuk vindt om te ondernemen. Daarnaast is zichtbaar dat ouders minder kijken naar de activiteiten en meer naar voorwaarden die zij graag zien bij een activiteit. Na het bespreken van de activiteiten worden de voorwaarden die ouders graag zien voor activiteiten genoemd.

4.2.1 activiteiten

Meerdere ouders geven aan dat ze het belangrijk vinden dat kinderen activiteiten ondernemen. Welke activiteiten dit specifiek zijn, is voor de ouders minder van belang. Ouders vinden vooral de bijkomende aspecten van de activiteit van belang. Zo wil één ouder dat zijn kind meer gaat sporten omdat sporten gezond is voor het kind (Fragment 10.4). Een andere ouder zou graag zien dat zijn kind meer gaat buitenspelen (Fragment 6.1, 6.14). Uit de interviews blijkt dat alle ouders willen dat kinderen minder achter de televisie zitten en minder gaan gamen. In de vier soorten activiteiten worden de behoeften van ouders voor hun kind besproken.

Sportieve activiteiten

Twee ouders geven aan dat het belangrijk is dat kinderen een sport beoefenen (Fragment 7.13, 10.3). Zij zien dat er weinig bewogen wordt terwijl dit wel gezond is voor kinderen. Door het beoefenen van een sport wordt er meer bewogen en dit is dan ook van belang voor ouders (Fragment 10.4). Naast dat het gezond is voor kinderen om te sporten, zien ouders ook andere voordelen. Zo kan een kind verschillende vaardigheden leren doordat het een sport beoefent (Fragment 8.12). Deze vaardigheden kan het kind op een speelse manier leren. Ook zien ouders dat hun kind veel plezier beleeft aan sporten. Als kinderen een sport kiezen wordt er vaak een sport gekozen waar ze goed in zijn (Fragment 9.4). Ouders geven aan dat zij het belangrijk vinden dat kinderen vooral plezier hebben in het beoefenen van de door hen gekozen sport.

Culturele activiteiten

Ouders hebben twee duidelijke behoeftes op het gebied van culturele activiteiten. Ouders zien graag dat hun kind deelneemt aan muziek- en/of theaterlessen (Fragment 6.9, 7.4, 9.10, 9.15). Ouders zien dat de kinderen interesse hebben op dat gebied. Daarnaast denken enkele ouders dat hun kind daar goed in is (Fragment 6.9, 7.4, 9.10). Het gaat hierbij dus specifiek om de kijk van ouders op culturele activiteiten.

Daarnaast geeft één ouder aan dat er voor kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens

geen activiteiten worden georganiseerd in de buurt. Er is een dansschool in de buurt maar het kost volgens deze ouder te veel geld om kinderen hier lessen te laten volgen (Fragment 8.14, 8.15). Danslessen zijn daardoor alleen beschikbaar kinderen uit gezinnen met hogere inkomens en de kinderen die gebruik maken van het Jeugdcultuurfonds. Volgens deze ouder is er vooral voor de kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens behoefte aan culturele activiteiten. Dezelfde ouder geeft ook aan dat ze graag tijdelijke tentoonstellingen wil in de wijk (Fragment 8.13). Of hier bij de kinderen ook behoefte aan is, is niet duidelijk.

Buiten activiteiten

Drie ouders geven aan dat er meer buitenactiviteiten voor de kinderen georganiseerd moeten worden. Momenteel zitten kinderen vaak achter de televisie of zijn ze aan het gamen. Dit terwijl ouders graag zien dat kinderen buitenspelen (Fragment 6.1, 6.14, 10.17). Op dit moment hebben ouders geen zicht op hun kinderen als ze buiten activiteiten ondernemen. Als het gaat over buitenactiviteiten hebben ouders vooral behoefte aan een vaste plaats waar de kinderen onder toezicht kunnen spelen (Fragment 6.15, 10.17). Welke activiteiten de kinderen buiten ondernemen is minder van belang. Ouders vinden het vooral van belang dat de kinderen zich vermaken en dat er een volwassene aanwezig is om toezicht te houden (Fragment 6.19).

Binnen activiteiten

Ouders geven aan dat kinderen verschillende activiteiten ondernemen binnen. Activiteiten die veel gedaan worden zijn creatieve activiteiten en mediagebruik. Televisie kijken en gamen wordt door de meeste ouders niet gewaardeerd. Ouders zien liever dat het kind andere activiteiten onderneemt (Fragment 6.2, 7.7).

Ook zijn er veel kinderen die knutselen of een soortgelijke creatieve activiteit doen. Ouders ervaren dit als fijn en zijn blij dat kinderen zichzelf binnen kunnen vermaken (Fragment 6.10, 8.17, 9.5, 9.7). Ze zien geen grote behoefte bij de kinderen om gestructureerde creatieve activiteiten te ondernemen.

4.2.2 voorwaarden voor activiteiten

Ouders zien niet een specifieke behoefte voor buitenschoolse activiteiten bij de kinderen. Wat zij vooral belangrijk vinden is dat activiteiten aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen. Voorwaarden die genoemd worden door ouders zijn dat kinderen samen naar de activiteiten gaan, veiligheid en structuur en dat de activiteit betaalbaar en bereikbaar zijn.

Samen naar de activiteit gaan

Samen een activiteit ondernemen vinden ouders belangrijk (Fragment 7.6, 10.16). Hiermee wordt bedoeld dat het kind naar een activiteit gaat met een ander kind dat het al kent. Als er geen bekenden zijn voor het kind is de drempel namelijk hoog om aan een activiteit deel te nemen. Hierdoor zal er spanning ontstaan bij het kind waardoor het niet meer aan de activiteit deelneemt (Fragment 9.6, 9.9). Daarnaast vinden ouders het van belang dat kinderen activiteiten ondernemen met andere kinderen. Zo kunnen ze samen plezier hebben en nieuwe vriendjes maken. Als kinderen samen met bekende kinderen aan een activiteit deelnemen is de drempel lager om te gaan. Ouders willen hun kind niet dwingen om deel te nemen aan een activiteit. Als een kind met plezier aan een activiteit deelneemt, zorgt dit ervoor dat een ouder het kind eerder naar de activiteit laat gaan (Fragment 9.11).

Veiligheid en structuur

Met een bekende uit de omgeving deelnemen aan een activiteit vermindert de spanning bij een kind. Hierdoor voelt het kind zich veilig (Fragment 9.11). Ouders geven aan dat de omgeving waarin de activiteiten plaatsvinden veilig moet zijn (Fragment 8.11). Deze veiligheid houdt zowel fysieke als psychische veiligheid in. Fysieke veiligheid kenmerkt zich bijvoorbeeld doordat er hekken of muren om het terrein heen staan. (Fragment 8.11). Daarnaast vinden ouders het belangrijk dat er sprake is

van psychische veiligheid. Hierin doelen ouders vooral op de omgang tussen het kind en de begeleider van de activiteit. Een manier om die veiligheid te creëren is dat er een vaste tijd en plaats is waar de activiteiten plaatsvinden (Fragment 6.16, 10.23, 10.25). Dit zorgt ervoor dat het kind in een bekende omgeving is. Dit geeft structuur en ouders zien dat kinderen hier baat bij hebben. Kinderen weten dan namelijk waar de activiteiten plaatsvinden en hoeven niet opnieuw te wennen aan een ruimte. Als activiteiten op een vaste dag in de week plaatsvinden, leven kinderen naar dat moment toe (Fragment 6.16). Dat de activiteiten volgens een vast rooster plaatsvinden is gewenst (Fragment 10.23).

Betaalbaar en gemakkelijk bereikbaar

Twee andere voorwaarden die ouders hebben voor een activiteit zijn dat het betaalbaar en bereikbaar moet zijn. Momenteel vinden de gestructureerde buitenschoolse activiteiten vaak plaats op locaties die niet bereikbaar zijn voor kinderen van 8 tot en met 12 jaar. Hierdoor is het voor deze kinderen niet mogelijk deel te nemen aan deze activiteiten. Daarnaast is de weg naar de activiteiten gevaarlijk door de grote wegen en de trambaan die gepasseerd moeten worden. Voor kinderen is het daardoor niet mogelijk zelfstandig naar verder afgelegen activiteiten te gaan (Fragment 8.4). Ouders hebben moeite met het benoemen van activiteiten die in de buurt georganiseerd worden. Zeker voor de gezinnen die leven onder de armoedegrens is er weinig tot niets bekend (Fragment 8.7). Voor alle gezinnen is het van belang dat de activiteiten in de buurt plaatsvinden en zeker voor de gezinnen die leven onder de armoedegrens. Om deze reden geven ouders ook aan dat de activiteiten goedkoop of zelfs gratis moeten zijn (Fragment 8.18, 8.19, 10.10, 10.11). Iedereen moet aan de activiteiten deel kunnen nemen en daarom is het van belang dat het niet veel geld kost. Op deze manier hebben alle kinderen de kans om aan de activiteiten deel te nemen.

4.2.3 samenwerking

Een aantal ouders wil graag dat de organisaties die actief zijn in de wijk, gaan samenwerken. De ouders die dit aangegeven hebben zijn mensen die zelf ook bezig zijn om activiteiten op te zetten voor kinderen in de buurt. Een drietal ouders beheren een speeltuin in Het Lage Land waar kinderen kunnen komen spelen. In één van deze speeltuinen, genaamd speeltuin Het Lage Land, vinden al activiteiten plaats. De andere speelplaats is nog in de opstartfase (Fragment 8.2, 10.12). Beide initiatiefnemers geven aan om met stichting Open Arms in gesprek te willen gaan over de mogelijkheid tot samenwerking (Fragment 8.8, 8.20, 10.13, 10.14).

Naast een mogelijke samenwerking met stichting Open Arms, werkt één van de speeltuinen ook samen met ouderen (Fragment 8.9). Deze ouderen worden ingezet om kinderen meer te leren over de natuur en waar het eten vandaan komt. Ook het belang van samenwerken en het inzetten van de ouders van de kinderen die komen spelen wordt gezien (Fragment 10.26). Als die ouders erbij betrokken worden, is er meer draagvlak voor de activiteiten die georganiseerd worden.

Een andere ouder geeft aan dat stichting Buurtwerk activiteiten organiseert en dat Ravottuh momenteel actief is (Fragment 9.14). Wat deze organisaties precies doet weten de ouders niet. In schooljaar 2014-2015 stond de Buurtwerkbus één keer in de week voor basisschool Onze Wereld (Fragment 8.5). Of deze bus niet meer bestaat of op een andere plaats staat is bij de ouders niet bekend.

4.2.4 Samenvatting

Algemeen kan gesteld worden dat ouders behoefte hebben aan buitenactiviteiten onder toezicht, sportactiviteiten, theateractiviteiten en activiteiten waar het kind leert een muziekinstrument te bespelen. De grootste behoeften van ouders liggen voornamelijk bij de voorwaarden. Deze voorwaarden die ouders opgesteld hebben wegen zwaarder dan de soort activiteit. Voorwaarden die ouders genoemd hebben zijn: samen naar de activiteit, veiligheid en structuur en dat de activiteit betaalbaar en bereikbaar is. Tenslotte willen ouders graag dat de organisaties die actief zijn in de buurt onderling gaan samenwerken.

4.3 De behoefte van professionals

De behoeften van de professionals heeft veel overeenkomsten met de behoeften van de ouders. Toch hebben professionals een aantal aanvullingen. Professionals hebben gesproken over de huidige situatie en over de aspecten die aanwezig moeten zijn tijdens een activiteit. Daarnaast hechten ze groot belang aan samenwerking met andere organisaties.

Eerst zal ingegaan worden op de huidige situatie. Vervolgens wordt besproken wat professionals zien als belangrijke voorwaarden voor activiteiten. Ten slotte wordt genoemd hoe professionals de samenwerking tussen organisaties graag zouden zien.

4.3.1 Situatie momenteel

In de buurt Het Lage Land zijn veel gezinnen die leven onder de armoedegrens. Voor de kinderen uit die gezinnen zien de professionals dat er weinig activiteiten georganiseerd worden. Rosé Rietveld, directeur van basisschool Onze Wereld, ziet dat er een grote behoefte is aan activiteiten in de buurt. Ook geeft zij aan dat er activiteiten georganiseerd worden in Het Lage Land die geschikt zijn voor kinderen die leven onder de armoedegrens. Zij noemt stichting Buurtwerk, stichting Abela, speeltuin Het Lage Land en activiteiten die aangekondigd worden in wijkblaadjes. Daarnaast noemt ze nog andere organisaties waarvoor het Jeugdsportfonds aangevraagd moet worden.

De schoolmaatschappelijk werkers Vanessa Westland en Lisa Jaquemard geven aan dat er weinig buitenschoolse activiteiten worden georganiseerd in Het Lage Land. De activiteiten die in de wijkblaadjes staan beschreven vinden voornamelijk plaats in de buurt Zevenkamp. Voor kinderen in de leeftijd van 8 tot 12 jaar uit Het Lage Land is dit te ver om zelfstandig naartoe te reizen. Daarnaast hebben gezinnen die leven in armoede vaak geen beschikking over een auto of een fiets. Ook is het openbaar vervoer te duur. Hierdoor worden de activiteiten onbereikbaar. Voor alle kinderen in Het Lage Land zijn de activiteiten in Zevenkamp onvoldoende bereikbaar.

Vanessa Westland geeft aan dat er ook veel onduidelijkheid heerst rond de organisatie van activiteiten. Stichting Buurtwerk organiseert de activiteiten in de wijk maar wat voor activiteiten ze organiseren is niet duidelijk. Dit komt vooral doordat stichting Buurtwerk sinds 1 januari 2016 de aanbesteding Nieuwe Rotterdams Welzijn heeft gekregen in de wijk Prins Alexander. Stichting Buurtwerk is nu samen met DOCK verantwoordelijk voor alle activiteiten die in de wijk georganiseerd worden. Dit is nog in de opstartende fase waardoor er veel onduidelijkheid heerst. Welke activiteiten stichting Buurtwerk gaat organiseren in de nabije toekomst is hierdoor nog onbekend. Zeker is dat zij nog meer activiteiten voor kinderen gaan organiseren, maar of deze activiteiten in Het Lage Land zullen plaatsvinden is onbekend.

Voor kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens zijn er verschillende fondsen vanuit het Kindpakket die eraan bijdragen dat deze kinderen deel kunnen nemen aan buitenschoolse activiteiten. De professionals geven allen aan dat er gebruik wordt gemaakt van deze fondsen. Vooral voor het Jeugdsportfonds worden veel aanvragen gedaan. Vanessa Westland en Lisa Jaquemard geven aan dat het Jeugdsportfonds ook vaak bij ouders onder de aandacht wordt gebracht. Het doen van een sport is gezond en kinderen kunnen er verschillende vaardigheden leren. Doordat het onder de aandacht van ouders wordt gebracht, zitten verschillen kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens op een sport. Vanessa Westland geeft aan dat er bijna geen gebruik wordt gemaakt van het Jeugdcultuurfonds. Het is onbekend hoeveel kinderen gebruik maken van het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds in Rotterdam en van basisschool Onze Wereld.

Naast het Jeugdsportfonds en het Jeugdcultuurfonds zijn er nog twee andere fondsen waar gebruik van wordt gemaakt. Het gaat om stichting Meedoen en het fonds Kinderhulp. Deze fondsen bieden verschillende extraatjes aan zodat kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens beter kunnen meekomen in de maatschappij. Deze organisaties bieden echter geen buitenschoolse activiteiten aan.

4.3.2 Voorwaarden voor activiteiten

Professionals hebben een aantal punten aangegeven die aanwezig moeten zijn om een goede activiteit voor kinderen te organiseren. Zo vinden zij het belangrijk dat de activiteit laagdrempelig is in deelname en in de kosten en dat de begeleiding geschikt is.

Laagdrempelig in deelname en kosten

Kinderen die voor de eerste keer zelfstandig naar een onbekend pand moeten, ervaren vaak spanning. Het brengt namelijk voor een kind veel spanning met zich mee om ergens naar binnen te gaan waar het kind nooit eerder is geweest en waar mensen zijn die het kind niet kent.

Rosé Rietveld geeft aan dat ze het belangrijk vindt dat kinderen bij de hand genomen worden. Ook adviseert zij om met vaste medewerkers op het schoolplein te staan. Zo zullen de kinderen de gezichten van de vaste medewerkers van stichting Open Arms herkennen. Kinderen weten dan wie ze moeten zoeken en gezamenlijk kunnen ze naar de plek van de activiteit toegaan. Voor ouders is dit ook prettig want die weten met wie hun kind meegaat.

Daarnaast moet een activiteit van stichting Open Arms laagdrempelig zijn in de kosten. Dit houdt in dat het weinig tot geen geld moet kosten zodat kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens ook aan de activiteiten kunnen deelnemen. Deze kinderen hebben veel behoefte aan buitenschoolse activiteiten en zullen alleen komen als het niet te veel kost.

Eerder was te lezen dat het voor kinderen spannend is als ze voor het eerst zelfstandig een nieuw pand moeten binnengaan. De professionals geven hierom ook aan dat het goed is om op een vaste plek en op een vast tijdstip te verzamelen. Kinderen krijgen hierdoor het vertrouwen in de begeleiding en kunnen wennen aan het gebouw. Ook weten ouders dan waar de kinderen zijn en kunnen er gemakkelijker nieuwe kinderen aansluiten. Ouders en kinderen kunnen verder vertellen over een volgende activiteit. Stichting Open Arms wordt dan bekend doordat het pand waarin de activiteiten plaatsvinden herkenbaar is.

Begeleiding van de activiteiten

De maatschappelijk werkers Vanessa Westland en Lisa Jaquemard vinden het ook heel belangrijk dat er goed gekeken wordt naar wie de activiteiten gaat begeleiden. De vrijwilligers moeten geschikt zijn om te werken met kinderen. Dit is van belang om mee te nemen voorafgaand aan de uitvoering van activiteiten. Daarnaast vinden de maatschappelijk werkers het belangrijk dat de vrijwilligers een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) hebben zodat ouders vertrouwen zullen hebben in de begeleiding. Ouders kunnen ook vragen of de begeleiding een VOG heeft. Ouders willen er zeker van zijn dat het kind op een veilig plaats is.

Vanessa Westland kwam met het idee om ouders te betrekken bij de activiteiten. Zo wordt er ouderbetrokkenheid verkregen waardoor de activiteit meer kan gaan leven in de buurt. Als er meerdere ouders zijn die betrokken zijn bij de activiteiten, kunnen deze elkaar beter leren kennen. Zo wordt het netwerk van de ouders ook weer vergroot. Als ouders betrokken raken bij elkaar wordt er volgens Vanessa Westland en Lisa Jaquemard precies ingespeeld op de vraag van de gemeente Rotterdam.

4.3.3 Samenwerking

De professionals dringen erop aan dat er samenwerking moet komen tussen de organisaties die in de buurt Het Lage Land actief zijn. Er wordt vooral gesproken over de samenwerking tussen stichting Open Arms en stichting Buurtwerk. Stichting Buurtwerk heeft namelijk de aanbesteding Nieuw Rotterdams Welzijn gekregen in de wijk Prins Alexander. Hierdoor krijgen zij de financiering en dus de verantwoordelijkheid voor alle buurtactiviteiten die plaatsvinden in deze wijk. Volgens professionals is het voor stichting Open Arms van belang dat ze weten wat stichting Buurtwerk gaat doen in het Lage Land. Op deze manier zal stichting Open Arms niet dezelfde activiteiten organiseren als stichting Buurtwerk. Volgens professionals moet er juist gebruik gemaakt worden van wat er al aangeboden wordt in de wijk. Hier kan dan aangevuld worden waar nodig is. Ook stellen professionals voor dat stichting Open Arms samen gaat werken met speeltuin Het Lage Land en Ravottuh. Als er goed wordt

samengewerkt kunnen organisaties gebruik maken van elkaars kwaliteiten. Wat de ene organisatie niet organiseert, daar kan de andere organisatie in aanvullen. Professionals stellen voor dat stichting Open Arms hierin het gat opvult en activiteiten organiseert waar behoefte aan is. Dit kunnen ze doen door in gesprek te gaan met stichting Buurtwerk, speeltuin Het Lage Land en Ravottuh. Professionals maken kenbaar dat er een grote behoefte is aan samenwerking tussen deze organisaties.

4.3.4 Samenvatting

Professionals zien dat er een grote behoefte is aan activiteiten voor kinderen die leven onder de armoedegrens in Het Lage Land. Zij hebben niet helemaal duidelijk welke activiteiten georganiseerd worden in Het Lage Land die geschikt zijn voor kinderen die onder de armoedegrens leven.

Voornamelijk de rol van stichting Buurtwerk is onduidelijk. De professionals zien dat er ook behoefte is aan samenwerking. Ook hebben professionals een aantal voorwaarden voor de activiteit namelijk: laagdrempelig in deelname en in kosten en geschikte begeleiding

4.4 Conclusie

Kinderen hebben voornamelijk behoefte aan sportieve activiteiten. Ouders hebben een behoefte aan theaterlessen, dat het kind een muziekinstrument leert bespelen en buitenactiviteiten onder toezicht.

Daarnaast vinden ouders het belangrijk dat de activiteit voldoet aan de volgende voorwaarden: samen naar de activiteit, veiligheid en structuur en dat de activiteit betaalbaar en bereikbaar is. Deze voorwaarden die ouders opgesteld hebben wegen zwaarder dan de soort activiteit.

Professionals signaleren dat er behoefte is aan buitenschoolse activiteiten in Het Lage Land. Zij hebben behoefte aan andere voorwaarden dan de voorwaarden van ouders. Deze voorwaarden zijn: laagdrempelig in deelname en in kosten en geschikte begeleiding.

Zowel ouders als professionals willen graag dat organisaties samenwerken en gebruik maken van elkaars kracht.

Hoofdstuk 5 - Koppeling tussen aanbod en behoefte

Welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten kan stichting Open Arms bieden aan kinderen uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 die leven onder de armoedegrens zodat deze passend is bij de behoefte van de buurt Het Lage Land en bijdraagt aan de sociaal-emotionele ontwikkeling?

In hoofdstuk twee is beschreven wat de invloed van armoede kan zijn op de sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind. In dit hoofdstuk wordt een koppeling gemaakt tussen de sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind, de behoeften van de buurt Het Lage Land en buitenschoolse activiteiten. Dit wordt uitgewerkt aan de hand van vier thema's namelijk: sportieve activiteiten, culturele activiteiten, buitenactiviteiten en binnenactiviteiten. Daarnaast worden de voorwaarden en voorkeuren van ouders en professionals besproken. Hier wordt ook een koppeling gemaakt tussen de sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind tussen de 8 en de 12 jaar en de praktische uitwerking rondom het organiseren van een activiteit.

5.1 Buitenschoolse activiteiten

De buitenschoolse activiteiten zijn in vier thema's opgedeeld. Stichting Open Arms kan hier een keuze maken tussen: sportieve activiteiten, culturele activiteiten, buitenactiviteiten, binnenactiviteiten of een combinatie hiervan.

5.1.1 Sportieve activiteiten

Sportieve activiteiten zijn favoriet onder de geïnterviewde kinderen. Veel van deze kinderen zitten op een sport. Verder geven kinderen aan dat ze sporten een leuke buitenschoolse activiteit vinden om te ondernemen. Sporten die de kinderen voornamelijk doen of graag willen doen zijn de vechtsporten en de balsporten.

Uit de interviews is gebleken dat ouders het belangrijk vinden dat kinderen sporten. Sporten is volgens hen gezond voor het lichaam en de geest. Ook kan een kind door sporten nieuwe vaardigheden aanleren zoals gooien en vangen. Dit zorgt ervoor dat de motoriek van een kind verder ontwikkelt. Daarnaast kan sport bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind. De sociaal-emotionele ontwikkeling is opgedeeld in zes thema's zoals te lezen is in hoofdstuk twee. Eén van de thema's die bij sport aan de orde kan komen is het ontwikkelen van zelfvertrouwen. Als een kind bijvoorbeeld een sportieve prestatie behaalt kan het trots op zichzelf zijn en krijgt het positieve bekrachtiging van de omgeving (Jacet, Aben & Hilhorst, 2013, p. 16). Een ander thema waar een kind bij het sporten mee te maken kan krijgen is het omgaan met andere mensen. Sporten, zeker in teamverband, heeft een belangrijke socialiserende functie (Jehoel-Gijsbers, 2009, p. 35). Bij veel sporten draait het om samenwerken met leeftijdsgenoten. Het kind krijgt feedback van de leeftijdsgenoten en moet hier op adequate wijze mee omgaan. Door samen te sporten leren kinderen hoe de sociale wereld in elkaar zit (Schreuder, Boogaard, Fukkink & Hoex, 2001, p. 71). Ook leert een kind omgaan met de regels van het spel en de autoriteit van een volwassene (Jehoel-Gijsbers, 2009, p. 35). Een kind leert van de coach en de groep welke normen en waarden gelden tijdens het beoefenen van een sport. Het kind zal de eisen van de omgeving overnemen (Kohnstamm, 2002, p. 388). Op deze manieren kan er tijdens het sporten aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen gewerkt worden.

Kinderen die leven onder de armoedegrens kunnen aanspraak maken op het Jeugdsportfonds (Jeugdsportfonds, z.j. - a). Dit kunnen zij doen met hulp van een intermediair (Jeugdsportfonds, z.j.- b). Doordat het Jeugdsportfonds aangevraagd kan worden door de doelgroep, is er geen behoefte aan gestructureerde sportieve activiteiten die georganiseerd worden door stichting Open Arms. Verder heeft stichting Open Arms in het eigen pand geen ruimte die geschikt is voor sportieve activiteiten. Hierdoor zullen zij bij een sportieve activiteit gebruik moeten maken van gymzalen of buitenspeelvelden. Ook zal bij het sporten een EHBO'er aanwezig moeten zijn. Daarnaast moet de begeleiding verstand hebben van de beoefende sport. Dit zorgt ervoor dat stichting Open Arms niet

de mogelijkheid heeft structureel sportieve activiteiten aan te bieden. Wel is voor stichting Open Arms aan te raden incidenteel sportieve activiteiten te organiseren. De voorkeur ligt bij teamsporten omdat dit het meeste de sociaal-emotionele ontwikkeling bevordert.

5.1.2 Culturele activiteiten

Uit de interviews is gebleken dat culturele activiteiten in verhouding met sportieve activiteiten weinig gedaan worden door kinderen. Dansen is een uitzondering hierin, maar kinderen zien dit meer als een sportactiviteit. Kinderen hebben wel interesse in culturele activiteiten. Voornamelijk is er een behoefte aan toneelspelen zichtbaar. Ouders zouden erg graag willen dat hun kind meer culturele activiteiten gaat doen. Toneelspelen en een muziekinstrument bespelen staan bij hen hoog aangeschreven. Samengevat kan gezegd worden dat er een behoefte zichtbaar is aan deelname aan theater en muzikale vorming.

Kinderen kunnen door de deelname aan culturele activiteiten meer meedoen aan de maatschappij (Coalitieakkoord, 2007). Toneelspelen draagt bij aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind. De thema's die in hoofdstuk 2 beschreven zijn, kunnen bij de invulling van toneelactiviteiten gemakkelijk teruggehaald worden. Zo kan een kind zich ontwikkelen bij toneelspelertjes oefenen met het uitbeelden van emoties (Selen, z.j.). Kinderen kunnen zo op indirecte wijze leren omgaan met emoties. Hierdoor leert het kind welke emoties passend zijn bij een situatie. Juist voor kinderen die opgroeien in een omgeving waar sprake is van veel stress en wisselende emoties is toneelspelen een leerzame activiteit (VanHee, 2007, pp. 14-16).

Een ander thema van de sociaal-emotionele ontwikkeling waar het kind zich in kan ontwikkelen door middel van toneelspelen is het omgaan met anderen. Zo kan een kind directe feedback terugkrijgen tijdens een toneelspel. Door feedback uit de omgeving kan een kind groeien in zelfvertrouwen (Jacet, Aben & Hilhorst, 2013, p. 16). Zelfvertrouwen ontwikkelen is ook een thema dat aan bod komt tijdens toneelspelen. Zoals hierboven beschreven is draagt toneel op vele manieren bij aan de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Het geven van toneelactiviteiten is voor stichting Open Arms mogelijk in de vorm van toneellessen. Hiervoor moet een vrijwilliger bereid zijn om deze te begeleiden. Stichting Open Arms heeft de ruimte om deze activiteit uit te voeren.

Muziekinstrumenten kunnen individueel of in groepsverband bespeeld worden. Het bespelen van een muziekinstrument in groepsverband heeft een sterk socialiserende functie (Jehoel-Gijsbers, 2009, p. 36). Kinderen krijgen namelijk de mogelijkheid om tijdens muzieklessen elkaar te ontmoeten op een interactieve manier. Kinderen leren omgaan met anderen en vriendschappen kunnen opbloeien (Looman et al., 2014, p. 11). Door samen met leeftijdsgenoten muziek te maken kan een kind leren hoe het moet omgaan met anderen. Er moet namelijk goed naar de ander geluisterd worden om samen tot een goed eindresultaat te komen. Daarnaast is er bij het maken van muziek aandacht nodig voor de muzikleraar. Aanwijzingen die de leraar geeft moeten opgevolgd worden. Tijdens muzieklessen kan een kind zich ontwikkelen rondom het thema omgaan met emoties. Bij het bespelen van een muziekstuk moet namelijk een emotie opgeroepen worden bij zowel de musicus als de luisteraar (Reybrouck, 2014, pp. 2-7).

Muziek maken is voor stichting Open Arms een activiteit die gedaan kan worden, mits er muziekinstrumenten beschikbaar gesteld worden. Daarnaast moet er ten minste één vrijwilliger zijn die dit kan begeleiden en coachen. Een punt waar rekening mee gehouden moet worden is dat de kinderen minder enthousiast zijn over muziek maken dan over theater. Doordat het slagen van een muzikale activiteit van veel factoren afhankelijk is, is het de vraag of het haalbaar is voor stichting Open Arms.

Kinderen die leven onder de armoedegrens kunnen voor culturele activiteiten een aanvraag indienen bij het Jeugdcultuurfonds (Jeugdcultuurfonds, z.j.-a). De maatschappelijk werkers hebben overigens wel genoemd dat er meer aanvragen worden gedaan voor het Jeugdsportfonds dan voor het Jeugdcultuurfonds. Door de aanwezigheid van het Jeugdcultuurfonds is er geen behoefte aan

gestructureerde culturele activiteiten. Wel is het aan te raden dat stichting Open Arms een reeks culturele lessen gaat organiseren omdat dit een sterk socialiserende functie heeft. De voorkeur ligt hierbij op het gebied van theater.

5.1.3 Buitenactiviteiten

Zoals eerder beschreven is buitenspelen een buitenactiviteit die door veel kinderen graag gedaan wordt. Kinderen geven aan voorkeur te hebben aan ongestructureerd buitenspelen. Ouders hebben de voorkeur dat het kind gestructureerd buiten speelt.

Door buitenspelen kan een kind zich ontwikkelen in verschillende thema's van de sociaal-emotionele ontwikkeling zoals in hoofdstuk twee is beschreven. Zo kan een kind door buiten te spelen zich ontwikkelen in het thema aangaan van vriendschappen en omgaan met anderen. Kinderen leren bijvoorbeeld zich houden aan (ongeschreven) regels tijdens het buitenspelen. Als een kind dit niet doet krijgt het feedback terug van de andere kinderen (Jacet, Aben & Hilhorst, 2013, pp. 16). Kinderen willen graag geaccepteerd worden. Hierdoor ontstaan vriendengroepjes die met elkaar gaan optrekken (Schreuder, Boogaard, Fukkink & Hoex, 2001, p. 70). Zo kunnen kinderen leren hun gedrag af te stemmen op het gedrag van anderen (Looman et al., 2014, p. 11). Een kind leert dan ook rekening houden met anderen en dit maakt dat het een zelfstandig geweten ontwikkelt. Het ontwikkelen van een zelfstandig geweten is ook een thema van de sociaal-emotionele ontwikkeling zoals beschreven is in hoofdstuk twee.

Voor kinderen worden er verschillende gestructureerde buitenactiviteiten aangeboden door stichting Buurtwerk en stichting Abela. Stichting Buurtwerk staat volgens respondenten wekelijks met de Buurtbus op diverse plaatsen in de wijk Rotterdam Alexander. Kinderen kunnen dan bij de buurtbus onder begeleiding van stichting Buurtwerk spelen. Ook neemt stichting Buurtwerk speelattributen mee zoals ballen en springtouw. In Het Lage Land staat de Buurtbus momenteel op donderdagmiddag in de Henri Eversstraat.

Stichting Abela organiseert gestructureerde buitenactiviteiten op het terrein van Ravottuh. Deze activiteiten worden aangekondigd op de Facebookpagina van Ravottuh (Ravottuh, 2016).

Ook is gebleken uit verhalen van respondenten dat speeltuin Het Lage Land biedt een veilige plek om buiten te spelen. De verantwoordelijkheid voor de kinderen ligt bij ouders. Dit betekent dat ouders aanwezig moeten zijn bij de speeltuin.

Er worden door meerdere organisaties gestructureerde buitenactiviteiten georganiseerd in buurt Het Lage Land. Stichting Open Arms hoeft hierin niet aan te vullen, maar kan de kinderen doorverwijzen naar de andere organisaties. Wat stichting Open Arms wel kan doen is samenwerken met stichting Buurtwerk, stichting Abela en speeltuin Het Lage Land. Zo kunnen zij mogelijk in overleg incidenteel gebruik maken van de voorzieningen.

5.1.4 Binnenactiviteiten

Er zijn vele activiteiten die binnen kunnen plaatsvinden. Uit de interviews is naar voren gekomen dat er twee soorten binnenactiviteiten zijn die kinderen voornamelijk doen. Deze activiteiten zijn: mediagebruik en creatieve activiteiten. Kinderen geven aan veel activiteiten te doen rondom media. Onder de gewenste activiteiten hebben kinderen geen mediagerelateerde activiteiten genoemd. Ouders geven aan dat zij graag zien dat hun kind minder gebruik maakt van media.

Mediagerelateerde activiteiten kunnen niet direct gekoppeld worden aan de thema's omgaan met emoties, ontwikkelen van een zelfstandig geweten, aangaan van vriendschappen, omgaan met andere mensen, ontwikkelen in zelfvertrouwen.

Alle factoren overwegende maakt dit dat er geen behoefte is dat stichting Open Arms mediagerelateerde activiteiten gaat organiseren. Wel kan stichting Open Arms media gebruiken tijdens de activiteiten, omdat dit kinderen aanspreekt.

Kinderen doen thuis veel ongestructureerde creatieve activiteiten. Geliefde activiteiten zijn knutselen, schilderen en tekenen. Er is geen dringende behoefte aan creatieve activiteiten onder

kinderen. Ouders zien wel dat hun kind het leuk vindt om creatieve activiteiten te ondernemen. Als deze activiteiten georganiseerd worden zullen kinderen eraan willen deelnemen. Creatieve activiteiten dragen bij verschillende thema's van de sociaal-emotionele ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk twee. Kinderen krijgen de mogelijkheid om te ontwikkelen in het omgaan met anderen en het aangaan van vriendschappen. Tijdens een creatieve activiteit is het van belang dat kinderen zich houden aan de regels. Hierdoor is er orde en veiligheid. Ook is het, voor kinderen die uit een thuissituatie komen met veel stress, belangrijk dat er tijdens de activiteit continuïteit heerst (Masten & Reed, 2002, pp. 82-83). Een voorbeeld hiervan is dat er elke keer een vaste planning is tijdens de activiteit. Daarnaast kan een kind zich door positieve feedback uit de omgeving ontwikkelen rond het thema zelfvertrouwen (Jacet, Aben & Hilhorst, 2013, p. 16). Dit kan gedaan worden als de begeleider of andere kinderen het kind complimenteren voor het die zij behaald hebben.

In Het Lage Land zijn geen organisaties die creatieve activiteiten aanbieden die passend zijn voor kinderen die leven onder de armoedegrens. Ook is Het Palet geschikt voor het doen van creatieve activiteiten. Daarnaast worden creatieve activiteiten graag gedaan door de kinderen. Al deze bovenstaande factoren maken dat het aan te raden is dat stichting Open Arms gestructureerd creatieve activiteiten gaat organiseren voor de doelgroep.

5.1.5 Samenvattend

Stichting Open Arms kan aanvullen door gestructureerde en incidentele activiteiten te organiseren. Gestructureerde activiteiten waar stichting Open Arms in kan aanvullen zijn binnenactiviteiten en dan vooral in creatieve activiteiten. Incidentele activiteiten die stichting Open Arms kan organiseren zijn sportieve, culturele en buitenactiviteiten.

Belangrijk is om deze activiteiten duidelijk zichtbaar te maken zodat kinderen weten wat ze kunnen verwachten. Het is aan te raden om duidelijk zichtbaar te vermelden welke activiteit er gedaan wordt. Ook wordt aangeraden om activiteiten te doen waarbij nieuwe kinderen gemakkelijk kunnen aansluiten.

Hieronder worden een aantal voorbeelden voor incidentele activiteiten genoemd:

- Voetbaltoernooi
- Toneelstuk maken
- Buitenspeeldag
- Dagje naar Ravottuh
- Dagje buiten spelen bij speeltuin het lage land
- Graffiti tekenen
- Oud Hollandse spelletjesmiddag (sjoelen, spijkerpoepen, spijkerbroekhangen)
- Waterspelletjes middag in de zomer

Een incidentele activiteit die goed bevalt onder kinderen kan altijd uitgewerkt worden tot een gestructureerde activiteit. Zo kan van toneelspelen een toneelcursus gemaakt worden waar kinderen een volledig toneelstuk bedenken en opvoeren.

5.2 Voorwaarden activiteit

Ouders en/of professionals vinden het belangrijk dat de activiteit en de begeleiding aan een aantal voorwaarden voldoen. Deze zijn eerder beschreven in hoofdstuk vier. Hieronder zal de koppeling genoemd worden tussen de voorwaarden, de sociaal-emotionele ontwikkeling en de praktische uitvoering door stichting Open Arms.

5.2.1 Samen

Ouders zien graag dat kinderen samen met klasgenoten naar een activiteit gaan, zodat de drempel verlaagd wordt. Toch is dit niet een noodzakelijke voorwaarde voor een activiteit. Op sociaal-emotioneel gebied ontwikkelen kinderen zich rond het thema vriendschappen aangaan. Bij een activiteit krijgt het kind de kans om contact aan te gaan met anderen. Hierdoor kunnen nieuwe vriendschappen ontstaan. Kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens kunnen baat hebben bij het samen ondernemen van activiteiten. Hierdoor kunnen ze minder snel in een sociaal isolement terecht komen (Hoff et, 2009, pp. 41-42, 44).

Of een kind met klasgenoten gaat of alleen komt is de verantwoordelijkheid van ouders en kinderen. Door middel van mond-tot-mondreclame kunnen kinderen en ouders elkaar enthousiast maken voor een activiteit. Stichting Open Arms kan helpen door voorafgaand of tijdens een activiteit te benoemen dat vriendjes en vriendinnetjes welkom zijn.

Activiteiten waar kinderen kunnen samenspelen of samen werken met leeftijdsgenoten vinden kinderen en ouders belangrijk. Daarnaast draagt dit bij aan de sociaal-emotionele ontwikkeling rond het thema omgaan met anderen. Voor stichting Open Arms is in dit verband aan te raden om activiteiten te organiseren waarin samenwerking gestimuleerd wordt. Als het kinderwerk van stichting Open Arms eenmaal goed loopt, wordt aanbevolen om seksspecifieke activiteiten te organiseren. Hierbij kan namelijk het thema zelfvertrouwen verder ontwikkeld worden. Waaraan gedacht kan worden zijn voetbaltoernooitjes voor jongens en make-up middagen voor meiden.

5.2.2 Adequate begeleiding

Leven in een thuissituatie waar sprake is van armoede kan zorgen voor stress. Ouders kunnen door stress met hevige emoties reageren op een kind (VanHee, 2007, pp. 14-16). De begeleider die bij de activiteit aanwezig is, kan een voorbeeldfiguur zijn voor het kind. Hierdoor kan het kind tot rust komen (Masten & Reed, 2002, pp. 82-83).

Het is volgens professionals belangrijk dat de begeleider psychische veiligheid en continuïteit biedt. Dit kan de begeleider doen door bij elke situatie met gepaste emotie te reageren op het kind. Ook is het belangrijk dat een kind positieve bekrachtiging van de begeleiding krijgt. Dit kan gedaan worden door te complimenteren en oprechte aandacht te geven aan het kind (Jacet, Aben & Hilhorst, 2013, p. 16). Als een begeleider dit aan het kind geeft, kan het zich ontwikkelen rond de thema's zelfvertrouwen en omgaan met emoties.

Kinderen die leven onder de armoedegrens hebben baat bij een vaste volwassene die hen steunt. Het kan zijn dat een kind zich vertrouwd voelt bij de begeleider en hier steun bij zoekt (Masten & Reed, 2002, pp. 82-83). Het is belangrijk dat de begeleider hier op een adequate manier mee omgaat. Het kan ook zijn dat er een kind onveilig gehecht is doordat het opgroeit in een omgeving waar sprake is van veel stress doordat het kampt met gevolgen van armoede. Het gevolg hiervan kan zijn dat een kind zich niet veilig en vertrouwd voelt bij de ouder. Dit zal zich uiten in situaties met andere personen zoals leeftijdsgenoten en de begeleiders (Geenen, pp. 377-398). Het is belangrijk dat de begeleiders kennis hebben van wat de gevolgen kunnen zijn van een onveilige hechting. Met deze kennis kunnen begeleiders beter inschatten wat de beste reactie is op het gedrag van de kinderen.

5.2.3 Veiligheid en structuur

Ouders willen graag dat de begeleider praktische en psychische veiligheid biedt onder andere door middel van structuur. Structuur zorgt ervoor dat een kind continuïteit krijgt waardoor het weet wat het kan verwachten (VanHee, 2007, p. 10). Dit is belangrijk voor een kind en zeker als het kind dit niet meekrijgt thuis. Dit heeft te maken met de sociaal-emotionele ontwikkeling rond de thema's omgaan met emoties en omgaan met anderen zoals in hoofdstuk twee beschreven staat.

Stichting Open Arms kan structuur bieden door middel van een activiteit op een vaste dag in te plannen, bij voorkeur op woensdagmiddag. Ook voor de invulling van de activiteit is het belangrijk dat dit altijd op dezelfde wijze gebeurt. Een voorbeeld hiervan is eerst met iedereen wat drinken aan tafel en vertellen welke activiteit de kinderen gaan doen. Daarbij kunnen een aantal regels genoemd worden en uitgelegd worden waarom dit van belang is. Hierna kan de activiteit gedaan worden. Tot

slot wordt de activiteit afgesloten met een eindsignaal en hierna is de gelegenheid dat ouders nog wat kunnen napraten onder het genot van een kopje koffie of thee.

Ook is het van belang dat de begeleiding van de activiteit psychische veiligheid biedt. Dit kunnen zij doen door middel van een uitnodigende houding te hebben naar de kinderen. Het is belangrijk dat ouders en kinderen het gezicht van de vrijwilligers kennen en dat zij hen vertrouwen. De vraag is of het voor stichting Open Arms haalbaar is om vaste vrijwilligers te vinden.

Ook ouders moeten het durven hun kind toe te vertrouwen aan stichting Open Arms. Dit vertrouwen zou volgens de maatschappelijk werkers vergroot kunnen worden als stichting Open Arms in bezit is van de VOG's van de vrijwilligers. De vraag is of dit ook haalbaar is doordat het aanvragen van de VOG's kosten met zich meebrengt.

5.2.4 Laagdrempelig in kosten en bereikbaarheid

Gezinnen die leven onder de armoedegrens zullen weinig geld tot hun beschikking hebben (Dullaert, 2013, pp. 21-22). Hierdoor is het van belang dat stichting Open Arms de kosten van de activiteiten laag houdt. Stichting Open Arms zal dus voldoende fondsen moeten hebben waarop het terug kan vallen. Er kan wel een symbolisch bedrag gevraagd worden want dit kan het gevoel geven dat een activiteit belangrijk is. Ook laat dit een stuk waardering en wederkerigheid zien. Hierdoor kunnen kinderen aan de slag met het thema zelfvertrouwen. Ze kunnen een activiteit ondernemen die niet helemaal gebaseerd is op liefdadigheid. Er kan gedacht worden aan een symbolisch bedrag van €0,20 tot maximaal €1,-. Een gangbaar bedrag zou zijn €0,50. In plaats van een geldbedrag kan er ook gekozen worden voor betaling in natura. Dit houdt in dat ouders producten meebrengen die nodig zijn voor het uitvoeren van de activiteit.

Daarnaast is het van belang dat stichting Open Arms laagdrempelig is in bereikbaarheid. Zo kan het voor kinderen rust geven als stichting Open Arms altijd verzamelt bij Het Palet ongeacht welke activiteit er gedaan wordt. Kinderen weten wat zij hierdoor kunnen verwachten en zullen hierdoor ontspannen naar de activiteit gaan.

5.2.5 Onderlinge betrokkenheid

Stichting Open Arms heeft als visie dat er ontmoeting plaatsvindt tussen mensen (Open Arms, z.j. –a). En wat zou het mooi zijn als niet alleen kinderen elkaar ontmoeten maar ook de ouders. Dat ouders onderling betrokken raken en elkaar bijvoorbeeld kunnen steunen als ze in een moeilijke situatie zitten. Hierdoor kunnen niet alleen kinderen aan de slag met het thema omgaan met anderen, maar ook ouders. Daarnaast creëren ouders op deze manier een netwerk waarop zij terug kunnen vallen als dit nodig is.

Dit kan stichting Open Arms stimuleren door na de activiteit ouders de gelegenheid te geven om een kopje koffie of thee te drinken met elkaar. Ook kunnen ouders betrokken worden bij de activiteit doordat de kinderen een voorstelling geven. Verder kan ouders gevraagd worden om een middag mee te helpen bij het uitvoeren van een activiteit.

5.2.6 Samenwerken

Ouders en professionals hebben sterk aangeraden om samen te werken met andere organisaties die in de buurt Het Lage Land activiteiten aanbieden voor kinderen. Vooral vanuit de professionals is er een grote behoefte aan samenwerking tussen organisaties. Organisaties waarmee samengewerkt kan worden zijn stichting Abela, stichting Buurtwerk en speeltuin Het Lage Land. Professionals noemen dat organisaties elkaar moeten aanvullen. Hiermee wordt bedoeld dat organisaties een verschillend aanbod in activiteiten moeten aanbieden. Dit kan stichting Open Arms doen door in gesprek te gaan en te blijven met bovengenoemde organisaties.

5.3 Conclusie

Er zijn verschillende activiteiten die aansluiten bij de wensen van kinderen, ouders en professionals uit Het Lage Land en bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling. Er is één soort activiteit die het beste aansluit bij de mogelijkheden van stichting Open Arms en die aanvullend is voor de buurt. Dit zijn gestructureerde creatieve activiteiten. Naast deze gestructureerde creatieve activiteiten is het aan te raden om ook incidentele activiteiten aan te bieden. Hierbij wordt gedacht aan sportieve, culturele en buitenactiviteiten. Bij de incidentele activiteiten is het aan te raden met andere organisaties samen te werken.

Hoofdstuk 6 - Conclusie

In de voorgaande hoofdstukken zijn de uitkomsten van de analyses per deelvraag beschreven. Om een eindconclusie te kunnen trekken worden de conclusies van de voorgaande hoofdstukken met elkaar verbonden. Deze worden kort beschreven voordat de eindconclusie wordt getrokken. Hiermee wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag van het onderzoek. De hoofdvraag luidt: *Op welke manier kan stichting Open Arms gestructureerde buitenschoolse activiteiten aanbieden aan kinderen in het Lage Land uit de basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 die leven onder de armoedegrens, zodat deze bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling?*

Leven onder de armoedegrens heeft invloed op verschillende aspecten van de sociaal-emotionele ontwikkeling. Zo kan armoede chronische stress veroorzaken of in stand houden bij ouders. Hierdoor hebben ouders geen ruimte voor andere zaken en kunnen ze met niet-gepaste emotie op het kind reageren. Het kan ook zijn dat kinderen bepaalde vaardigheden niet aanleren. Daarnaast kunnen ouders die leven onder de armoedegrens minder continuïteit bieden aan het kind. Het kind kan dan moeilijk een veilige basis vinden in de ouder. Dit zorgt ervoor dat het kind geen goed basisvertrouwen ontwikkelt. Ook kunnen kinderen zelf stress ervaren en instabiel worden. Hierdoor kan het zich minder veilig voelen bij anderen, wat weer gevolgen heeft voor de vaardigheden die kinderen moeten leren. De aanwezigheid van chronische stress en een onveilige hechting hebben een negatieve invloed op het aangaan van sociale relaties.

Buitenschoolse activiteiten hebben een positieve bijdrage op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Kinderen krijgen de mogelijkheid om een relatie op te bouwen met leeftijdsgenoten en volwassenen. Kinderen die leven onder de armoedegrens kunnen vaak niet deelnemen aan buitenschoolse activiteiten. Dit heeft ook invloed op het aangaan van sociale relaties. Kinderen kunnen hierdoor moeite hebben om vriendschappen aan te gaan en ze lopen de kans bepaalde vaardigheden minder te ontwikkelen. Terreinen waarop kinderen in armoede kunnen achterlopen zijn het ontwikkelen van zelfvertrouwen, omgaan met emoties, omgaan met andere mensen, aangaan van relaties met leeftijdsgenoten, de ontwikkeling van cognitieve vaardigheden en de taalontwikkeling.

Het is dus van belang dat alle kinderen kunnen deelnemen aan buitenschoolse activiteiten. Kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens kunnen een aanvraag doen voor het Jeugdsportfonds of het Jeugdcultuurfonds. Hierdoor krijgen ze de mogelijkheid om deel te nemen aan sportieve of culturele buitenschoolse activiteiten met hoge reductie. De gemeente Rotterdam heeft geen inzicht gegeven in hoeveel kinderen gebruik maken van het Kindpakket.

In Het Lage Land worden ook activiteiten georganiseerd die niet gestructureerd zijn, maar wel haalbaar zijn voor kinderen die leven onder de armoedegrens. Deze organisaties bieden culturele en buitenactiviteiten aan.

Stichting Open Arms wil buitenschoolse activiteiten organiseren voor kinderen die leven onder de armoedegrens. Om duidelijk te maken welke behoeften er leven onder buurtgenoten zijn er interviews geweest met kinderen, ouders en professionals van basisschool Onze Wereld. Concluderend kan er gezegd worden dat kinderen een brede interesse hebben. Ze hebben voornamelijk behoefte aan sportieve activiteiten. De behoeften van ouders op het gebied van activiteiten zijn: theateractiviteiten, muziekactiviteiten en buitenactiviteiten onder toezicht. Voorwaarden die ouders genoemd hebben zijn: samen naar de activiteit, veiligheid en structuur en dat de activiteit betaalbaar en bereikbaar is. Voor ouders wegen de voorwaarden zwaarder dan de inhoud van de activiteit. Ook professionals zien de behoefte aan buitenschoolse activiteiten in Het Lage Land. De voorwaarden waar de activiteiten aan moeten voldoen zijn anders dan die van de ouders. Namelijk de activiteiten moeten laagdrempelig in deelname en in kosten zijn en er moet geschikte begeleiding aanwezig zijn. Zowel ouders als professionals willen graag dat organisaties samenwerken en gebruik maken van elkaars kracht.

In buurt Het Lage Land zijn buitenschoolse activiteiten georganiseerd die haalbaar zijn voor kinderen die leven in armoede. Stichting Open Arms kan aanvullen door creatieve activiteiten te organiseren voor kinderen. Ook is hier een behoefte merkbaar bij veel geïnterviewden. Stichting Open Arms kan het beste structureel creatieve activiteiten aanbieden. Daarnaast kunnen zij incidenteel activiteiten met sportelementen, buitenactiviteiten en toneelactiviteiten organiseren. Voor de buitenactiviteiten zou het van meerwaarde zijn om te gaan samenwerken met de andere organisaties die actief zijn in de buurt.

Zoals hiervoor beschreven draagt een buitenschoolse activiteit bij aan de sociaal-emotionele ontwikkeling. Het is van meerwaarde als de invulling van een activiteit ook de sociaal-emotionele ontwikkeling stimuleert.

Er zijn ook voorwaarden in activiteiten en begeleiding die bevordert zijn voor de sociaal-emotionele ontwikkeling. Deze voorwaarden zijn: samen activiteiten ondernemen, adequate begeleiding en het bieden van structuur en veiligheid. Verder zijn er nog andere voorwaarden in activiteiten en begeleiding die belangrijk zijn. Het gaat hierbij om de voorwaarden: laagdrempelig in kosten en bereikbaarheid, onderlinge betrokkenheid tussen wijkbewoners en samenwerken met andere organisaties. Al deze voorwaarden zijn van belang voor bij het organiseren van activiteiten voor kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens.

Vanuit deze conclusies kan er antwoord gegeven worden op de hoofdvraag. De hoofdvraag luidt: *Op welke manier kan stichting Open Arms gestructureerde buitenschoolse activiteiten aanbieden aan kinderen in het Lage Land uit de basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 die leven onder de armoedegrens, zodat deze bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling?*

Vanuit het onderzoek is zichtbaar geworden dat er een dringende behoefte is aan buitenschoolse activiteiten voor kinderen die leven in gezinnen in armoede. Culturele, sportieve, buiten- en binnenactiviteiten dragen allemaal bij aan de sociaal-emotionele ontwikkeling. Daarnaast kan de invulling en de begeleiding van een activiteit een bijdrage leveren aan de sociaal-emotionele ontwikkeling. Vaardigheden die kinderen kunnen leren tijdens een activiteit zijn: omgaan met leeftijdsgenoten, aangaan van vriendschappen en het vergroten van zelfvertrouwen. Stichting Open Arms kan aanvullen in creatieve activiteiten. Daarnaast is het van belang dat er voldaan wordt aan de voorwaarden die ouders en professionals gesteld hebben. Veel van deze voorwaarden zijn ook passend bij de sociaal-emotionele ontwikkeling en kunnen verweven worden in de gestructureerde buitenschoolse activiteit. Een voorwaarde die belangrijk is, is dat de kinderen samen een activiteit ondernemen zodat kinderen leren omgaan met leeftijdsgenoten. Mede hierdoor zal de betrokkenheid tussen buurbewoners bevorderd worden. Daarnaast is het belangrijk dat de begeleiding adequaat reageert op kinderen. Ook moeten ze structuur en veiligheid bieden aan de kinderen. De activiteit die stichting Open Arms gaat organiseren moet voor de doelgroep haalbaar zijn. Hierdoor moet de activiteit laagdrempelig in kosten zijn en bereikbaar. Ten slotte is het belangrijk dat stichting Open Arms gaat samenwerken met andere organisaties die activiteiten aanbieden. Hierdoor kan er een gevarieerd programma aangeboden worden voor kinderen die leven in armoede in Het Lage Land.

Hoofdstuk 7 - Aanbevelingen

Op basis van het verrichte onderzoek en op grond van de getrokken conclusies worden hieronder de aanbevelingen opgesomd die waardevol zijn voor stichting Open Arms.

➤ *Organiseer structureel een creatieve activiteit*

Uit interviews met ouders en professionals is gebleken dat er in Het Lage Land voor kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens diverse activiteiten georganiseerd worden. Stichting Open Arms kan aanvullen in creatieve activiteiten. Daarnaast heeft stichting Open Arms de mogelijkheid voor binnenactiviteiten, er kan gebruik gemaakt worden van het Palet (stichting Open Arms, z.j.-b). Ook geven kinderen aan dat ze in huis veel creatieve activiteiten ondernemen. Ten slotte kunnen creatieve activiteiten, zoals beschreven is in hoofdstuk vijf, bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind. Hieruit wordt aanbevolen dat stichting Open Arms structureel een creatieve activiteit organiseert. Kinderen en ouders hebben aangegeven dat ze waarde hechten aan sportieve, culturele en buitenactiviteiten. Daarnaast dragen deze activiteiten ook bij aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen (Jehoel-Gijsbers, 2009, pp. 35-36). Om deze redenen wordt aanbevolen om incidenteel sportieve, culturele en buitenactiviteiten te organiseren. Voorbeelden van incidentele activiteiten zijn: een sporttoernooi, een theatervoorstelling of een dagje uit.

➤ *Bied structuur*

Het is belangrijk dat een kind structuur aangeboden krijgt. Dit is namelijk een beschermende factor. Structuur biedt zekerheid en houvast aan het kind. Het kind weet hierdoor wat het kan verwachten (Masten & Reed, 2002, pp. 82-83). Uit de interviews is gebleken dat ouders behoefte hebben aan een activiteit die wekelijks op dezelfde dag en op hetzelfde tijdstip plaatsvindt. Hieruit wordt aanbevolen om de buitenschoolse activiteit uit te voeren op een vaste dag en een vast tijdstip.

Daarnaast is door ouders in een aantal interviews genoemd dat voor veel kinderen de drempel te hoog is om naar een activiteit te gaan. Ook hebben zij aangegeven dat het van belang is dat de kinderen op dezelfde, herkenbare plek verzamelen voor de activiteiten. Dit biedt tevens houvast voor het kind. Naar aanleiding van de input van ouders en beschermende factoren wordt aanbevolen om voor de activiteit te verzamelen bij stichting Open Arms. Dit gebouw is zichtbaar in de wijk en kan als verzamelpunt gebruikt worden. Tijdens een activiteit kan structuur geboden worden door de activiteit steeds op dezelfde manier op te bouwen (Masten & Reed, 2002, pp. 82-83). Een voorbeeld hiervan kan zijn dat er eerst gezamenlijk wat gedronken wordt, vervolgens kan de activiteit plaatsvinden en ten slotte wordt er nog nabesproken en gaan de kinderen naar huis.

Stichting Open Arms zit nog in de opstartfase van de activiteiten voor kinderen. Hierdoor is het verstandig om te starten met één activiteit per week. Het is belangrijk dat gekeken wordt of de beoogde doelgroep wordt bereikt. Als er een vaste groep kinderen komt of als er veel animo voor activiteiten blijkt te zijn, kan het aanbod uitgebreid worden naar meer activiteiten per week.

➤ *Koppel de activiteit aan de sociaal-emotionele ontwikkeling*

Uit hoofdstuk twee is gebleken dat buitenschoolse activiteiten bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling (Jehoel-Gijsbers, 2009, pp. 35-36). Daarnaast kunnen activiteiten gericht worden op het vergroten van vaardigheden van kinderen (Jacet, Aben & Hilhorst, 2013, p. 16). Het is van meerwaarde als begeleider een koppeling kan maken tussen de activiteit en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Dit kan gedaan worden als de begeleider een doel koppelt aan de activiteit zodat de activiteit aansluit bij de doelgroep en ontwikkelingsfase van het kind. Bij het organiseren van activiteiten kan gekeken worden naar

wat goed is voor het kind en waar het behoefte aan heeft. De begeleider kan hier teruggrijpen op vaardigheden die een kind moet ontwikkelen zoals beschreven staat in hoofdstuk twee. Een voorbeeld hiervan is dat als kinderen een laag zelfbeeld hebben, stichting Open Arms een activiteit kan organiseren waarin gewerkt kan worden aan het zelfbeeld.

➤ *Stel regels*

Naar aanleiding van het onderzoek wordt aanbevolen om gezamenlijk met de kinderen duidelijke gedragsregels op te stellen. Gedragsregels zijn regels over hoe er met elkaar omgegaan moet worden tijdens de activiteiten. Kinderen hebben behoefte aan consequente uitvoering van de opgestelde regels. Dit biedt het kind namelijk zekerheid. Door de opgestelde regels te volgen wordt de omgeving voor het kind duidelijk en overzichtelijk (Masten & Reed, 2002, pp. 82-83). Daarnaast draagt dit bij aan de vaardigheid omgaan met anderen en zullen kinderen leren om zich te verplaatsen in het gezichtspunt van de ander. Het is raadzaam dat regels duidelijk en zichtbaar zijn tijdens de activiteit. Dit kan door de regels op een papier te schrijven en dit op te hangen in de activiteitenruimte. Hierdoor kan de begeleiding ernaar verwijzen als een kind zich niet houdt aan de regels.

➤ *Bied vaardige begeleiding*

Uit de interviews met de professionals is gekomen dat de begeleiders vaardig moeten zijn met kinderen. Hieruit wordt aanbevolen om alle begeleiders te screenen voordat zij aan de slag gaan als kinderwerker namens stichting Open Arms. De begeleiders moeten betrouwbaar zijn en het heeft meerwaarde als ze een Verklaring Omtrent Gedrag hebben afgegeven aan stichting Open Arms.

Het begeleiden van kinderen vraagt om verschillende vaardigheden. Het van belang dat de begeleiding enthousiast is, onderlinge betrokkenheid stimuleert, structuur biedt, samen spelen stimuleert, veiligheid biedt en positieve bekrachtiging geeft (Jacet, Aben & Hilhorst, 2013, p. 16). Hoe de begeleiding dit praktisch kan uitvoeren is verder uitgewerkt in het handboek.

➤ *Verlaag de drempel*

Uit de interviews met ouders en professionals is naar voren gekomen dat kinderen er tegenop zien om naar een activiteit toe te gaan. Hierdoor is het raadzaam dat de drempel verlaagd kan worden. Dit kan gedaan worden doordat de begeleiders hun gezicht hebben laten zien voordat de kinderen naar de activiteit gaan. Zo kunnen de kinderen alvast vertrouwd raken met de begeleiders. De begeleiders kunnen aanwezig zijn bij scholen en op speelveldjes. Bij het opstarten van activiteiten is het van belang dat de kinderen aan de hand meegenomen worden. Dit kan gedaan worden doordat de kinderen opgehaald worden vanuit school en gebracht worden naar de locatie waar de activiteit plaatsvindt.

Verder moet de begeleiding uit een klein team bestaan zodat de kinderen vertrouwd met hen raken en aan hen kunnen wennen. Ook is dit belangrijk dat de ouders de begeleiders herkennen. Dit zorgt namelijk voor vertrouwen. Laat de activiteiten in het Palet plaatsvinden of verzamel hier als de activiteit op een andere plek plaatsvindt. Dit alles zorgt ervoor dat de drempel voor kinderen verlaagd wordt en dat voor ouders en kinderen zichtbaar is wat stichting Open Arms organiseert.

Organiseer een kennismakingsmiddag bij stichting Open Arms. Dit kan de drempel verlagen doordat kinderen kennismaken met de begeleiding, de activiteiten en de ruimte. Dit zorgt voor een veilige basis waaruit verder gebouwd kan worden aan de relatie (Masten & Reed, 2002, pp. 82-83).

➤ *Wees duidelijk in communicatie*

Uit de interviews en het buurtonderzoek is gekomen dat de communicatie in de buurt omtrent buitenschoolse activiteiten onduidelijk is. Hierdoor wordt aanbevolen dat stichting Open Arms duidelijkheid schept over de activiteiten die zij gaan organiseren. Laat ouders weten welke activiteiten er georganiseerd worden en wanneer deze plaatsvinden. Doe dit door op een overzichtelijk schema weer te geven waarop de volgende gegevens duidelijk vermeld zijn: welke activiteit, wanneer dit plaatsvindt en wie mogen deelnemen aan de activiteiten. Ook is het belangrijk om hierbij te vermelden wat de prijs is van de activiteit. Geadviseerd wordt om de kosten zo laag mogelijk te houden in verband met de beoogde doelgroep. De informatie moet op één overzichtelijke manier verspreid worden. Laat daarbij ook aan ouders weten wanneer het volgende schema komt.

➤ *Zoek naar samenwerking*

Uit het buurtonderzoek is naar voren gekomen dat stichting Buurtwerk, stichting Abela en speeltuin Het Lage Land activiteiten (gaan) organiseren die passend zijn voor kinderen die leven in gezinnen in armoede. Ouders en professionals hebben genoemd dat het belangrijk is dat organisaties met elkaar samenwerken. Hierdoor wordt aanbevolen dat stichting Open Arms samenwerkt met de hiervoor genoemde organisaties. Door een samenwerking kan volgens professionals voorkomen worden dat er op hetzelfde tijdstip soortgelijke activiteiten plaatsvinden. Ook kan er door een samenwerking gebruik gemaakt worden van elkaars kwaliteiten. Dit draagt bij aan de verbreding van het aanbod aan activiteiten voor kinderen in Het Lage Land. Ook is het belangrijk dat stichting Open Arms in gesprek gaat met deze organisaties zodat het aanbod voor kinderen in Het Lage Land kan blijven bestaan.

➤ *Word intermediair*

Kinderen die leven in een gezin dat leeft onder de armoedegrens in Rotterdam kunnen aanspraak maken op diverse onderdelen van het Kindpakket (Dullaert, 2014, p. 4). Een intermediair kan een aanvraag doen voor het Jeugdsportfonds en het Jeugdcultuurfonds (Jeugdsportfonds, z.j.-b). Bij goedkeuring kan een kind structureel meedoen aan een sportieve- of culturele activiteit. Stichting Open Arms kan een aanvraag indienen om intermediair te worden. Mocht hier geen toestemming voor gekregen worden, dan kan stichting Open Arms ondersteunend zijn voor andere organisaties die wel als intermediair mogen fungeren. Hierbij kan gedacht worden aan het algemeen maatschappelijk werk of basisscholen.

Bij dit onderzoek is een handboek bijgevoegd. Dit handboek is een handreiking voor de vrijwilligers van stichting Open Arms die de buitenschoolse activiteiten voor kinderen gaan organiseren.

Hoofdstuk 8 - Discussie

Voorafgaand aan dit onderzoek is een plan van aanpak opgesteld (zie bijlage 1). In dit hoofdstuk wordt uiteengezet welke wijzigingen er zijn geweest bij de uitvoering van het onderzoek ten opzichte van het plan van aanpak. Er is met een kritische blik naar het onderzoek gekeken om de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoeksresultaat vast te kunnen stellen. Ook worden risico's en keuzes verantwoord.

De beperkingen en discussiepunten gedurende het onderzoek worden opeenvolgend geëvalueerd. Tot slot worden suggesties voor vervolgonderzoek genoemd.

8.1 Beperkingen

In hoofdstuk drie is er een overzicht geschetst waarin zichtbaar was welke activiteiten plaatsvinden in Het Lage Land. Tijdens het onderzoek werd duidelijk dat de activiteiten niet expliciet weergegeven worden op diverse informatiestromen. Hierdoor was het moeilijk om informatie te vinden over de activiteiten. De benodigde informatie is gevonden maar de zoektocht hiernaar heeft het onderzoek wat vertraagd.

In Het Lage Land worden weinig cultuur- en sportactiviteiten aangeboden vanuit het Kindpakket. Dit heeft geresulteerd in de keuze om het aanbod uit te breiden naar de buurten Oosterflank, Prinsenland en Schenkel. Deze mogelijkheid was benoemd in het plan van aanpak en de genoemde suggestie is gevolgd. Of de afstand haalbaar is, is afhankelijk van twee factoren. De eerste factor is de plaats waar het huis zich bevindt in Het Lage Land. Daarnaast is de vraag of de kinderen een vervoersmiddel beschikbaar hebben.

Daarbij kwam dat stichting Buurtwerk nog in de opstartfase is van het buurtwerk voor kinderen. Hierdoor kan er geen concrete informatie gegeven worden over activiteiten die stichting Buurtwerk organiseert. Dit is een onvoorziene omstandigheid waar geen rekening mee gehouden kan worden. Een mogelijkheid om informatie te verkrijgen over het toekomstbeeld is door in gesprek te gaan met stichting Buurtwerk. De opdrachtgever is verantwoordelijk voor het contact met andere buurtorganisaties. Hierom hebben de onderzoekers de keuze gemaakt om niet in gesprek te gaan met stichting Buurtwerk, maar dit over te laten aan stichting Open Arms.

Doelstelling 2 zoals beschreven in het plan van aanpak is behaald. Toch was de verwachting dat de resultaten specifiek gepresenteerd konden worden.

8.2 Discussiepunten

Er staan een tweetal punten ter discussie. Deze punten zijn: het aantal respondenten en het handboek voor vrijwilligers. Deze punten worden hieronder uitgewerkt.

8.2.1 Respondenten

Er zijn minder interviews afgenomen dan verwacht was. Dit kwam doordat één beoogde basisschool geen medewerking wilde verlenen aan het onderzoek. Om genoeg respondenten te verkrijgen hebben de onderzoekers getracht andere basisscholen te vinden in Het Lage Land, Oosterflank, Schenkel en Prinsenland die mee wilden doen. Geen van de scholen was bereid om mee te werken aan het onderzoek.

De andere basisschool, Onze Wereld, was wel bereid om mee te werken aan het onderzoek. Om genoeg respondenten te verkrijgen is gevraagd aan basisschool Onze Wereld of er meer respondenten beschikbaar waren. Dit heeft zijn vruchten afgeworpen.

Vooraf was gesteld dat er ongeveer 40 kinderen geïnterviewd zouden worden. In totaal zijn er 24 kinderen geïnterviewd. De onderzoekers hebben veel moeite moeten doen om al deze kinderen (met toestemming van ouders) te benaderen en bereid te vinden. Bij de analyse van de gegevens was er een proces van verzadiging zichtbaar. Hierdoor hebben de onderzoekers de keuze gemaakt om niet nog meer kinderen te interviewen.

In het plan van aanpak staat beschreven dat er in totaal zes ouders zouden worden geïnterviewd van twee verschillende scholen. In totaal zijn er zes ouders van één basisschool geïnterviewd. Er zijn

ouders geïnterviewd met een diversiteit aan achtergrond en levensstijl. Hierdoor kan er een breed beeld geschetst worden. Dit is de betrouwbaarheid en validiteit ten goede gekomen. In totaal zouden er drie leerkrachten geïnterviewd worden die les geven op twee verschillende scholen. Leerkrachten van Onze Wereld waren niet beschikbaar voor interviews in verband met drukte, ondanks een goede planning van de onderzoekers. Daarnaast was er geen tweede school die mee werkte aan het onderzoek. Om voldoende resultaat te krijgen zijn drie professionals geïnterviewd die werkzaam zijn bij basisschool Onze Wereld. Hierdoor is de deelvraag ook aangepast. Twee professionals waren maatschappelijk werkers op basisschool Onze Wereld. Zij gaan in gesprek met ouders die onder de armoedegrens leven en vragen ook de Kindpakketten aan voor kinderen van basisscholen in Het Lage Land. De andere professional is directeur op basisschool Onze Wereld. Zij is het eerste aanspreekpunt voor ouders en heeft hierdoor weet van de thuissituatie van kinderen. Alle professionals konden persoonlijke ervaringen, de ervaringen van ouders en kinderen benoemen. Daarnaast hadden zij inzicht op het Kindpakket en buurtactiviteiten. Hierdoor konden de professionals en representatief beeld geven van de situatie in de buurt. Het beeld van de professionals was aanvullend en van meerwaarde voor het onderzoek. Doordat er minder respondenten zijn, kan het zijn dat het verkregen beeld minder betrouwbaar en valide is. Toch hebben de onderzoekers een doelgroep geïnterviewd die zich kenmerkt door diversiteit. Dit maakt dat het onderzoek betrouwbaar genoeg is. Respondenten van twee scholen hadden de validiteit en de betrouwbaarheid van het onderzoek verhoogd.

8.2.2 Handboek

Er is een wijziging in de inhoud van het handboek voor de vrijwilligers. In het plan van aanpak staat beschreven dat er basisvoorwaarden worden genoemd in het handboek in de presentie- en benaderingswijze, gericht op kinderen die leven in gezinnen onder de armoedegrens. Dit is gewijzigd naar een algemene omschrijving van de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen tussen de 8 en de 12 jaar. Daarnaast wordt beschreven waar de vrijwilliger op moet letten tijdens het voorbereiden en begeleiden van een activiteit voor kinderen. Deze punten komen voort uit het onderzoek. De motivering voor de verandering ligt ten grondslag aan het onderzoek van de Kinderombudsman. Hierin geven kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens aan dat zij dezelfde behoeften hebben als kinderen die niet leven in gezinnen onder de armoedegrens (Dullaert, 2013, pp. 16-17, 24-26).

Ook zijn er een aantal activiteiten uitgewerkt die aanbevolen worden in het onderzoek. Hierin heeft geen verandering plaatsgevonden.

8.3 Suggestie vervolgonderzoek

Eerder is er onderzoek gedaan naar de participatie van arme kinderen aan buitenschoolse activiteiten. Dit is gedaan in het onderzoek 'Kunnen alle kinderen meedoen?' (Jehoel-Gijsbers, 2009). Hierin wordt genoemd dat kinderen behoefte hebben aan diverse buitenschoolse activiteiten (Jehoel-Gijsbers, 2009, pp. 35-62). Echter is dit een klein hoofdstuk en wordt er geen koppeling gemaakt met de sociaal-emotionele ontwikkeling. Er is dus geen eerder onderzoek geweest dat gericht is op de behoefte aan gestructureerde buitenschoolse activiteiten voor kinderen die leven onder de armoedegrens in Het Lage Land.

Armoede is steeds meer een 'hot topic'. Daardoor zal er in de toekomst mogelijk meer onderzoek gedaan worden naar dit onderwerp.

Uit de evaluatie van het onderzoeksproces, de onderzoekresultaten en de bevindingen die tijdens het onderzoek zijn opgedaan zijn twee suggesties te doen wat betreft vervolgonderzoek voor de opdrachtgever.

De suggesties luiden als volgt:

1. Het is raadzaam om op lange termijn een evaluatieonderzoek te doen of de beoogde doelgroep bereikt wordt door middel van het aanbieden van gestructureerde buitenschoolse activiteiten door stichting Open Arms en andere organisaties.
2. Daarnaast is het raadzaam om een vergelijkend onderzoek te doen met buurthuizen in Nederland die kinderwerk bieden. De voorwaarden, zoals genoemd in hoofdstuk vijf, kunnen vergeleken worden met een aantal buurthuizen. Vragen die hierbij gesteld kunnen worden zijn: welke voorwaarden worden gesteld bij de andere buurthuizen en wat maakt deze activiteit succesvol? Ook kan de praktische uitwerkingen van de voorwaarden besproken worden. Daarnaast kunnen deze voorwaarden vergeleken worden met de voorwaarden die opgesteld zijn uit dit onderzoek. Ten slotte kan afgevraagd worden hoe deze voorwaarden geïntegreerd kunnen worden bij stichting Open Arms.

Hoofdstuk 9 - Product- en procesevaluatie

Hieronder worden een aantal beslissingen genoemd die van invloed zijn geweest op de kwaliteit van het onderzoek. Dit wordt genoemd in de productevaluatie. Daarnaast wordt het onderzoeksproces geëvalueerd.

9.1 Productevaluatie

De productevaluatie is weergegeven aan de hand van een SWOT- analyse. Daarnaast wordt besproken in hoeverre de doelstellingen behaald zijn.

9.1.1 SWOT- analyse

SWOT	Strengts/sterktes S1: Er is gebruik gemaakt van twee onderzoeksmethoden. Dit komt de betrouwbaarheid en geldigheid van het onderzoek ten goede. S2: Er is gebruik gemaakt van relevante en betrouwbare bronnen. Dit komt de geldigheid en betrouwbaarheid ten goede. S3: De onderzoekers beschikken over een kritische blik, analytisch vermogen en een grote motivatie. S4: Strakke planning die gevolgd is. S5: De onderzoekers zijn mondig en geven hun mening. Overleg stond centraal.	Weaknesess/zwaktes W1: Er zijn minder kinderen geïnterviewd dan verwacht. W2: Er is sprake van minder diversiteit doordat de respondenten alleen van basisschool Onze Wereld zijn. W3: Beide onderzoekers zijn niet sterk in zinsbouw en spelling.
Opportunity's/kansen O1: Basisschool Onze Wereld heeft veel inzet getoond en was flexibel. De onderzoekers mochten gebruik maken van de locatie. O2: De respondenten waren enthousiast en meewerkend. O2: De opdrachtgever heeft een duidelijke visie en is beschikbaar. O3: Door breed literatuuronderzoek is het onderzoek toegankelijk voor een grote groep lezers.	Sterkten versus zwakten Door interviews met kinderen ouders en professionals is er sprake van een brede dataverzameling. Ondanks dat er minder respondenten zijn, is er sprake van verzadiging. Dit maakt het onderzoek betrouwbaar en sterk. De schrijfvaardigheden van de onderzoekers zijn versterkt door middel van de kritische blik van twee externe lezers.	Zwakten versus kansen Er is sprake van minder diversiteit doordat de respondenten alleen van basisschool Onze Wereld zijn. Dit is ondervangen doordat de respondenten die geïnterviewd zijn een diverse achtergrond en levensstijl hebben. Hierdoor is een duidelijk algemeen beeld ontstaan.
Threats/bedreigingen T1: Het kan zijn dat de analyse deels gekleurd is door interpretaties van de onderzoekers. T2: De gemeente Rotterdam verandert de aanbesteding voor welzijnswerk elke twee jaar. Hierdoor kan het zijn dat het overzicht wat beschreven	Sterkten versus bedreigingen Beide onderzoekers zijn in het bezit van een kritische blik. Hierdoor is er scherp op gelet dat subjectieve interpretaties ondervangen werden. In de aanbevelingen staat beschreven dat stichting Open Arms in gesprek moet gaan en blijven met andere organisaties in de buurt die	Zwaktes versus bedreigingen Bij de interviews is erop gelet dat de onderzoekers geen sturende vragen stellen. De onderzoekers hebben getracht voornamelijk open vragen te stellen zodat respondenten de ruimte kregen om hun verhaal en ideeën te geven.

staat in hoofdstuk drie regelmatig gewijzigd moet worden. T3: Het bovengenoemde bij T2 heeft invloed op kinderen, ouders en professionals uit Het Lage Land. Zo is het mogelijk in de toekomst niet bekend is welke buitenschoolse activiteiten georganiseerd worden in de buurt.	buitenschoolse activiteiten aanbieden aan kinderen in Het Lage Land. Als de opdrachtgever deze aanbevelingen ter harte neemt, zal de communicatie tussen organisaties helder zijn en zal er bekendheid komen van activiteiten die in de buurt georganiseerd worden.	
--	---	--

9.1.2 Doelstellingen

Doel 1: Aan het eind van dit onderzoek weet stichting Open Arms welke gestructureerde activiteiten bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 in de buurt het Lage Land.

Deze doelstelling is behaald in hoofdstuk twee en vijf door middel van valide en betrouwbaar literatuuronderzoek. In deze hoofdstukken wordt genoemd hoe de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen in de leeftijd van 8 tot en met 12 jaar verloopt. Tevens wordt genoemd welke activiteiten bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Doel 2: Aan het einde van dit onderzoek weet stichting Open Arms welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten er al worden georganiseerd door de gemeente Rotterdam voor kinderen die leven onder de armoedegrens uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 in de buurt het Lage Land.

Informatie betreffende gestructureerde en ongestructureerde buitenschoolse activiteiten die gericht zijn op kinderen die leven onder de armoedegrens zijn genoemd in hoofdstuk drie. Deze doelstelling is behaald. Wel kan als aantekening gemaakt worden dat het niet mogelijk was om de buitenschoolse activiteiten specifiekier weer te geven. Verschillende zaken, zoals de kosten voor de buitenschoolse activiteit, konden niet beschreven worden omdat de informatie zeer gering was.

Doel 3: Aan het einde van dit onderzoek heeft stichting Open Arms een duidelijk overzicht hoe de behoefte voor gestructureerde buitenschoolse activiteiten vanuit de leerkrachten, ouders en kinderen uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 in de buurt het Lage Land eruit ziet.

In hoofdstuk vier en vijf wordt uitgebreid beschreven welke behoefte de kinderen en ouders hebben betreffende gestructureerde buitenschoolse activiteiten voor kinderen in basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8. Zoals eerder beschreven is het niet mogelijk geweest om leerkrachten te interviewen. Wel zijn professionals geïnterviewd en zij konden hun eigen behoefte en de behoefte die zij hoorden vanuit de buurt concreet omschrijven.

9.2 Procesevaluatie

9.2.1 Start van het onderzoek

De start van het onderzoek verliep positief. Het plan van aanpak is geschreven en door middel van feedback verbeterd. De opdrachtgever en de afstudeerbegeleider hebben feedback gegeven. Er is overeenstemming tussen de studenten, de opdrachtgever en de afstudeerbegeleider tot stand gekomen. Dit is bevestigd in het afstudeercontract.

9.2.2 Onderlinge samenwerking

Voorafgaand aan het onderzoek hadden de studenten nooit eerder samengewerkt. Bij het maken van het plan van aanpak werd duidelijk dat de studenten erg verschillende karakters hebben. Dit zorgde op momenten voor kleine frustraties tijdens het maken van het plan van aanpak. Gedurende het onderzoek hebben de studenten geleerd om gebruik te maken van elkaars krachten. Hierdoor verliep de samenwerking soepel. Krachten die werden ingezet zijn: creatieve denkprocessen en

theoretisch verantwoorden. De communicatie verliep soepel. Er werd feedback gegeven aan elkaar en er is goed overlegd. Dit kwam de kwaliteit van het onderzoeksverslag ten goede. Overleg tussen de studenten vond veelal plaats op de Christelijke Hogeschool te Ede. Er werd gezamenlijk overlegd en een opzet gemaakt. Hierna werden de stukken individueel uitgewerkt en de gezamenlijk verbeterd.

Geconcludeerd kan er gezegd worden dat er fijn is samengewerkt, goed is overlegd en gebruik is gemaakt elkaars krachten. Dit maakt dat dit onderzoek met trots gepresenteerd kan worden!

9.2.3 Planning

Er is een heldere en strakke planning gemaakt. Deze is te vinden in bijlage 1. In de planning is beschreven welke taken per week uitgevoerd moesten worden. De studenten hebben zich strak aan de planning gehouden. De planning gaf een handvat waardoor er planmatig te werk is gegaan.

9.2.4 Begeleiding stichting Open Arms

Er is grote waardering voor de begeleiding vanuit stichting Open Arms. Henk den Breejen was erg flexibel en geïnteresseerd in de afstudeeropdracht.

Henk den Breejen heeft meegedacht met het interviewproces en met de geschreven stukken. De feedback die hij gegeven heeft was erg welkom. Daarnaast heeft Henk den Breejen veel informatie gegeven over de visie van stichting Open Arms en hoe armoede in buurt Het Lage Land zichtbaar is. Henk den Breejen heeft de mogelijkheid gegeven om tijd door te brengen met mensen die leven in armoede. Dit was erg waardevol voor de persoonlijke visie en droeg bij aan het eindverslag.

9.2.5 Begeleiding van de Christelijke Hogeschool Ede

De afstudeerbegeleider van de CHE was Riwkah Kroese. In totaal zijn er zes begeleidingsgesprekken geweest met de afstudeerbegeleider. De begeleidingsgesprekken hebben geholpen om de onderzoeksvraag te concretiseren. Tijdens de begeleidingsgesprekken kon Riwkah Kroese antwoord geven op al onze vragen rondom het schrijven van het onderzoeksverslag. Ten slotte heeft Riwkah Kroese kritische feedback gegeven op het onderzoeksverslag. Deze feedback is meegenomen en verwerkt. De samenwerking met de afstudeerbegeleider kan omschreven worden als positief en helpend.

9.2.6 Het product

Er is een handboek samengesteld voor de vrijwilligers van stichting Open Arms die de buitenschoolse activiteiten voor kinderen gaan begeleiden. Gehoopt wordt dat vrijwilligers door middel van het handboek weten wat belangrijk is bij de opzet en de uitvoering van de buitenschoolse activiteiten.

Bibliografie

Baarda, B. (2013), *Basisboek Kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

Besselink, P., Braun, M., Oosterkamp-szwajcer, E. (2013) Ouders in armoede: veerkrachtig, strijdvast of terneergeslagen? *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 2013, 1(22), pp. 24–42. doi:10.18352/jsi.378

Briels, B. & Ploegmakers, M. (2011). *Van armoede word je ziek*. Opgevraagd van <http://www.movisie.nl>

Centraal Bureau voor de Statistiek (2015). *Armoede en sociale uitsluiting 2015*. Opgevraagd van <https://www.cbs.nl>

Centraal Bureau voor statistiek (z.j.-a). *Begrippen, Armoede*. Geraadpleegd op 20 januari 2016 van <http://www.cbs.nl>

Centraal Bureau voor Statistiek (z.j.-b). *Begrippen, laag inkomen*. Geraadpleegd op 18 januari 2016 van <http://www.cbs.nl>

Centraal Bureau voor Statistiek (z.j.-c). *Begrippen, Lage-inkomensgrens*. Geraadpleegd op 18 januari 2016 van <http://www.cbs.nl>

Coalitieakkoord (2007). *Samen werken, samen leven. Coalitieakkoord tussen de Tweede Kamerfracties van CDA, PvdA en ChristenUnie*. Opgevraagd van <http://www.rijksoverheid.nl>

Daamen, W. & Ince, D. (2014). *Wat werkt bij het bevorderen van een positieve ontwikkeling van jeugdigen*. Opgevraagd van <http://www.nji.nl>

Dullaert, M. (2013-a). *Kinderen in armoede in Nederland*. Opgevraagd van <http://www.dekinderombudsman.nl>

Dullaert, M. (2013-b). *Aanbevelingen van de Kinderombudsman 'Kinderen in armoede in Nederland'*. Opgevraagd van <http://www.dekinderombudsman.nl>

Dullaert, M. (2014). *Handreiking voor gemeenten voor effectief kindgericht armoedebeleid*. Opgevraagd van <http://www.dekinderombudsman.nl>

Geenen, G. (2007). *Intergenerationele overdracht van gehechtheid bij Belgische moeders en kinderen die in extreme armoede leven: een meervoudige gevalsstudie* (proefschrift Catholic University of Leuven). Leuven: Katholieke Universiteit Leuven. Opgevraagd van <http://www.kuleuven.be>

Gemeente Rotterdam (z.j.). *Partijen Nieuw Rotterdams welzijn 2016 bekend*. Geraadpleegd op 4 april 2016 van <http://www.rotterdam.nl>

Graaf de, M. & Meij, H. (2011). *Effectieve interventies voor jonge risicokinderen. Een overzicht*. Opgevraagd van <http://www.nji.nl>

Hoff, S., Gaalen van, C., Soede, A., Luten, A., Vrooman, C., Lammers, S. (2009). *Genoeg om van te leven*. Opgevraagd van <http://www.scp.nl>

- Jacet, I., Aben, S. & Hilhorst, T. (2013). *Helpende zorg en welzijn, niveau 2. Digitaal content 3, ontwikkelingspsychologie*. Opgevraagd van <http://www.profi-leren.nl>
- Jehoel-Gijsberts, G. (2009). *Kunnen alle kinderen meedoen? Onderzoek naar de maatschappelijke participatie van arme kinderen, nulmeting*. Opgevraagd van <http://library.wur.nl>
- Jeugdcultuurfonds (z.j.-a). *Rotterdamse informatie*. Geraadpleegd op 19 februari 2016 van <https://www.jeugdcultuurfonds.nl>
- Jeugdcultuurfonds (z.j.-b). *Rotterdamse ouders*. Geraadpleegd op 19 februari 2016 van <https://www.jeugdcultuurfonds.nl>
- Jeugdsportfonds (z.j.-a). *Aanvraag, spelregels gemeente*. Geraadpleegd op 19 februari 2016 van <http://rotterdam.jeugdsportfonds.nl>
- Jeugdsportfonds (z.j.-b). *Aanvraag, algemene informatie*. Geraadpleegd op 19 februari 2016 van <http://rotterdam.jeugdsportfonds.nl>
- Jeugd-tegoed (z.j.). *Zo werkt het*. Geraadpleegd op 19 februari 2016 van <http://www.jeugdtegoed.nl>
- Kennisplatform wij-leren (z.j.). *Sociaal-emotionele ontwikkeling*. Geraadpleegd op 20 januari 2016 van: <http://wij-leren.nl>
- Klijnsma, J. (2013). Kamerbrief intensivering armoede- en schuldbeleid. Opgevraagd van <http://www.rijksoverheid.nl>
- Klijnsma, J. (2015). Kamerbrief toezeggingen armoede en schuldenbeleid. Opgevraagd van <http://www.rijksoverheid.nl>
- Kohnstamm, R. (2002). *Kleine ontwikkelingspsychologie, het jonge kind, deel 1*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Looman, B.L.J., Jager, M. de, Tuk, B., Onrust, S.A., Lammers, J., Spijkerman, M., Buijs, G. (2014). *Sociaal-emotionele ontwikkeling in het primair onderwijs, Een doorlopende integrale aanpak?* Opgevraagd van <http://www.pharos.nl>
- Masten, A. S., & Reed, M. J. (2002). *Resilience in development*. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 74-88). (Thesis Oxford University). Oxford: University Press.
- McLoyd, V. C. (1990). *The impact of economic hardship on black families and children: Psychological distress, parenting, and socioemotional development*. Child Development, 61, 311-346. doi:10.1111/j.1467-8624.1990.tb02781.x
- Meedoen In Rotterdam (z.j.-a). *Over Meedoen In Rotterdam, algemene informatie*. Geraadpleegd op 19 februari 2016 van <http://www.meedoeninrotterdam.nl>
- Meedoen In Rotterdam (z.j.-b). *Ouders, wat aan te vragen*. Geraadpleegd op 19 februari 2016 van <http://www.meedoeninrotterdam.nl>
- Nederlands Jeugd Instituut. (2015-a). *Armoede in gezinnen, cijfers*. Geraadpleegd op 5 januari 2016, van <http://www.nji.nl>

- Nederlands Jeugd Instituut. (2015-b). *Armoede in gezinnen, ontwikkelingen*. Geraadpleegd op 1 januari 2016, van <http://www.nji.nl>
- Ontwikkelingsachterstand (z.j.). *Ontwikkeling kind, 6 tot 9, 9 tot 12*. Geraadpleegd op 12 februari 2016 van <http://www.ontwikkelingsachterstand.nl>
- Pianta, R., & Egeland, B. (1990). *Life stress and parenting outcomes in a disadvantaged sample: Results of the mother-child interaction project*. Journal of Clinical Child Psychology (19), 329-336. doi: 10.1207/s15374424jccp1904_4
- Poelmans, P. (2014). *De APA-richtlijnen: Over literatuurverwijzing en onderzoeksrapportage*. Uitgeverij Coutinho: Bussum
- Ravottuh. (26 maart 2016). *Ravottuh* [Facebook]. Geraadpleegd op 4 april 2016 van <https://www.facebook.com>
- Ravottuh (z.j.) *Projectplan Ravottuh*. Geraadpleegd op 9 maart 2016 van <http://www.rotterdam.nl>
- Reybrouck, M. (2014). *Muziek en haar educatief vermogen*. Opvraagd van <http://www.kuleuven.be>
- Rijksoverheid (z.j.). *Wat is het sociaal minimum en wat als mijn uitkering lager is dan dat minimum*. Geraadpleegd op 19 januari 2016 van <http://www.rijksoverheid.nl>
- Roest, A., Lokhorst, A.M., Vrooman, C. (2010). *Sociale uitsluiting bij kinderen: omvang en achtergronden*. Geraadpleegd op 8 maart 2016 van <http://www.scp.nl>
- Rotterdam-rijnmond in cijfers (2015). *Rotterdam in cijfers, buurtmonitor*. Geraadpleegd op 23 december 2015 van <http://www.rotterdam.buurtmonitor.nl>
- Rutter, M. (2000). Resilience reconsidered: Conceptual considerations, empirical findings, and policy implications. In J. S. Shonkoff & S. J. Meisels (Eds.), *Handbook of early childhood intervention* (2nd ed., pp. 651-682). (Thesis Cambridge University). doi: 10.1017/CBO9780511529320.030
- Schreuder, L., Boogaard, M., Fukkink, R., Hoex, J. (2001). *Pedagogisch kader kindercentra 4-13 jaar, springplank naar een gefundeerde aanpak in de buitenschoolse opvang*. Opgevraagd van <http://stichtingbkk.nl>
- Schreuder, L. & Messing, C. (2012). *Werken met groepen. Wat zijn de basisbehoeften van kinderen in een groep*. Opgevraagd van <http://www.nji.nl>
- Selen, F. (z.j.). *Toneellessen*. Geraadpleegd op 28 april 2016 van <http://www.hethofderspelen.nl>
- Spiesschaert, F. (2005). *Ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting. Een inleiding tot de methodiek*. Leuven/Leusden: Acco.
- Stavenuiter, M., Bultink D. & Roodendaal T. (2010). *Nergens in beeld. Leven op het minimum*. Opgevraagd van <http://www.verwey-jonker.nl>
- Steketee, M., Tierolf, B., Mak, J. (2014). *Kinderrechten als basis voor lokaal jeugdbeleid. Databoek 2014 kinderen in de Tel*. Opgevraagd van <http://www.kinderenintel.nl>
- Stichting Abela (z.j.-a). *Home*. Geraadpleegd op 8 maart 2016 van <http://www.abela.nl>

- Stichting Abela (z.j.-b). *De proef*. Geraadpleegd op 8 maart 2016 van <http://www.abela.nl>
- Stichting Abela (z.j.-c). *Ravottuh Lieven de Keystraat*. Geraadpleegd op 8 maart 2016 van <http://www.abela.nl>.
- Stichting Buurtwerk (z.j.-a). *Rotterdam. Onze diensten*. Geraadpleegd op 10 maart 2016 van <http://www.buurtwerk.nl>
- Stichting Buurtwerk (z.j.-b). *Rotterdam. Huizen van de wijk*. Geraadpleegd op 10 maart 2016 van <http://www.buurtwerk.nl>
- Stichting Open Arms (z.j.-a). *Over Open Arms. Visie*. Geraadpleegd op 4 januari 2016 van <http://www.openarms.nl>
- Stichting Open Arms (z.j.-b). *Wie zijn wij?* Geraadpleegd op 4 januari 2016 van <http://www.openarms.nl>
- Stichting Prinses Irene Groep (z.j.). *Contributie*. Geraadpleegd op 4 april 2016 van <https://www.pig45.nl>
- Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (z.j.). Toeslag van UWV, Wat is sociaal minimum. Geraadpleegd op 16 januari 2016 van <http://www.uwv.nl>
- UNICEF (2009). *Verdrag inzake de Rechten van het Kind*. Opgevraagd van <http://www.kinderombudsman.nl>
- Van Dale (2015). *Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal*. Utrecht: Van Dale uitgevers.
- VanHee, L. (2007). *Weerbaar en broos: mensen in armoede over ouderschap: een verkennende kwalitatieve studie in psychologisch perspectief*. In VanHee, I. (red.), *Armoede en veerkracht* (hst. 1, pp. 1-49). (Proefschrift Katholieke Universiteit Leuven). Opgevraagd van <https://lirias.kuleuven.be>
- Verhoeven, N. (2011). *Wat is onderzoek?* Amsterdam: Boom Lemma Uitgevers.
- Verhulst, F.C. (2005). *De ontwikkeling van het kind*. Assen: Koninklijke van Gorkum.
- Zwiep, C. (z.j.). *De ontwikkeling van het jonge kind. Sociaal-emotionele ontwikkeling*. Geraadpleegd van <http://www.zevenzien.nl>



Bijlagen



Bijlagen

Bijlage 1 - Plan van aanpak

Studenten: Sandra Maasse en Jantine Nieboer

Afstudeerbegeleider: Riwwah Kroese

Organisatie: Stichting Open Arms

Praktijkbegeleider: Henk den Breejen

1.1 Aanleiding

Wist u dat één op de negen kinderen in Nederland in armoede leeft (Dullaert, 2013-a, pp. 8)? En wist u dat in 2014 42.100 minderjarige Nederlandse kinderen kans hadden op armoede? Dat zijn er 11.000 meer dan een jaar ervoor. Van alle minderjarige kinderen leeft bijna 13 procent in een gezin met een laag inkomen (Nederlands Jeugd Instituut, 2015-a). Dit zijn een aantal schokkende cijfers van kinderen die leven in armoede. Ieder kind moet kansen krijgen om zich goed te ontwikkelen, maar helaas krijgt niet elk kind gelijke kansen in het leven. Kinderen in gezinnen waar armoede aanwezig is, lopen vanaf de geboorte al achter. Veel kinderen die in Nederland in armoede leven, ondervinden dagelijks dat er thuis sprake is van geldgebrek en ervaren dit als zeer vervelend (Dullaert, 2013-a, p. 15).

1.1.1 Invloed van armoede op ontwikkeling van kinderen

Het blijkt dat kinderen zich dagelijks zorgen maken over de armoedesituatie thuis. Vooral over geldproblemen, de angst om uit huis te worden gezet, geen eten te hebben of nog meer schulden te maken. Bij een deel van de kinderen leidt dit tot fysieke en/of psychische klachten (Dullaert, 2013, p. 18). Daarnaast geldt hoe langer een gezin in armoede leeft, hoe meer de gevoelens van ongeluk, angst en afhankelijkheid toenemen (Vanhee, 2007). Deze gevoelens hebben effect op de emotionele ontwikkeling van kinderen.

Onder emotionele ontwikkeling wordt de manier dat een kind leert omgaan met gevoelens van zichzelf en anderen verstaan (Kennissplatform wij-leren, z.j.). De emotionele ontwikkeling hangt samen met de sociale ontwikkeling. De sociale ontwikkeling houdt het leren omgaan met anderen in. Hierbij is de mogelijkheid tot imitatie van voorbeeldfiguren belangrijk (Kohnstam, 2002 pp 387-389). In de basisschoolleeftijd gaan kinderen van het overnemen van gedrag van hun ouders naar het overnemen van gedrag van leeftijdsgenootjes (Kohnstamm, 2002 p. 386). In deze periode zijn leeftijdsgenootjes van belang, vooral voor de sociale ontwikkeling.

Elk kind vindt het belangrijk om 'erbij te horen' en om 'mee te kunnen doen' met leeftijdsgenoten. Als dit niet mogelijk is, kunnen kinderen in een sociaal isolement terechtkomen, doordat zij niet deelnemen aan gemeenschappelijke activiteiten (Dullaert, 2013, pp. 21-22). Daarnaast is er, bij kinderen die leven onder het sociaal minimum, vaak sprake van negatieve beoordeling en pesten. Dit komt voort uit de gedachte dat zij anders zijn dan anderen (Dullaert, 2013, p. 21).

Niet alleen leeftijdsgenootjes hebben effect op het kind, maar ook de mate waarin het mee kan doen aan buitenschoolse activiteiten. Opgroeien in armoede in Nederland betekent vaak ook dat er geen of nauwelijks geld is om deel te nemen aan gestructureerde buitenschoolse activiteiten. Hierbij wordt gedacht aan clubs, sport, cultuur en buitenschoolse activiteiten waar ontmoeting met leeftijdsgenoten plaatsvindt (Jehoel-Gijsberts, 2009). Kinderen in armoede hebben hier geen toegang tot waardoor ze niet mee kunnen doen met leeftijdsgenootjes.

Buitenschoolse activiteiten hebben een positieve bijdrage op de sociaal-emotionele ontwikkeling van een basisschoolkind. Tijdens deze activiteiten kunnen sociale vaardigheden als vriendschappen aangaan, omgaan met leeftijdsgenoten en samenwerken ontwikkeld worden (Schreuder & Messing, 2012 en pp 6, 7). Kinderen die in armoede leven hebben dus baat bij gestructureerde buitenschoolse activiteiten. Buitenschoolse activiteiten zijn nodig voor de ontwikkeling van een kind en dit telt!

1.1.2 Trend in Nederland

Staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid schrijft op 3 juli 2013 een brief aan de Tweede Kamer. Hierin staat het volgende beschreven;

'Het kabinet wil voorkomen dat kinderen de dupe worden van de financiële problemen van hun ouders. Kinderen moeten zich kunnen ontplooien, hun eigen mogelijkheden ontdekken en ontwikkelen en volop mee kunnen doen in de samenleving.' (Klijnsma, 2015).

De staat zorgt ervoor dat de ouders die verantwoordelijkheid kunnen nakomen om hun kinderen de kans te geven om te ontwikkelen. En zo nodig kan de staat de ouders en hun kinderen van materiële bijstand voorzien (Steketee, Tierolf & Mak, 2014, pp. 16-18)

Het kabinet vindt het van groot belang dat kinderen in Nederland zich kunnen ontwikkelen en mee kunnen doen in de samenleving. Ook wanneer zij opgroeien in een huishouden met een laag inkomen en/of problematische schulden. Bij de aanpak van armoede en schulden heeft het kabinet dan ook speciale aandacht voor de positie van kinderen (Klijnsma, 2015). Deze speciale aandacht voor kinderen die leven in armoede is terug te zien in het beleid van het kabinet-Rutte, het armoede- en schuldbeleid. Belangrijke speerpunten in het huidige politieke beleid zijn het bevorderen van de ontwikkeling van kinderen en deelname van kinderen in de samenleving. Zo wordt vanaf 2015 structureel honderd miljoen euro per jaar uitgetrokken voor het bieden van schuldhulp en het tegengaan van armoede (Nederlands Jeugd Instituut, 2015-b). Een groot deel van het geld wordt besteed aan Kindpakketten voor kinderen.

Het Kindpakket komt voort uit een onderzoek, gedaan door de Kinderombudsman, naar armoede in Nederland. Naar aanleiding van dit onderzoek werd aanbevolen om in de gemeenten Kindpakketten beschikbaar te stellen (Dullaert, 2013-b, p. 2). Dit bestaat uit de noodzakelijke behoeften, aangevuld met zaken om mee te kunnen doen in de samenleving. Dit Kindpakket bestaat uit vouchers voor basisbenodigdheden (zoals winter- en zomerkleren, lessen basiszwemdiploma, bibliotheekpasje tot 18 jaar) en een wekelijkse activiteit ter ontspanning of sportieve of culturele ontwikkeling. Kinderen kunnen in aanmerking komen voor het Kindpakket wanneer ze leven in een huishouden met een besteedbaar inkomen tot 20% boven het geldende sociale minimum (Dullaert, 2013-b, p. 2). Het Kindpakket is, in navolging van vele andere steden, ook ingevoerd in de stad Rotterdam (Dullaert, 2014). Ondanks het beleid dat gemaakt is vanuit het kabinet, is niet duidelijk of de volledige beoogde doelgroep wordt bereikt. Maar het is mogelijk dat niet alle kinderen die leven onder de armoedegrens in Nederland gebruik maken van het Kindpakket.

1.1.3 Gemeente Rotterdam

Van de 7,6 miljoen huishoudens in Nederland moeten ongeveer 734.000 huishoudens leven van een laag inkomen (Rotterdam-rijnmond in cijfers, 2015). Dit houdt in dat ongeveer 10% van de huishoudens in Nederland een laag inkomen heeft. In Rotterdam zijn 317.855 huishoudens en hiervan moet meer dan de helft van de huishoudens in Rotterdam rond moet komen met een laag inkomen, namelijk 53% (Rotterdam-rijnmond in cijfers, 2015). In vergelijking met Nederland leven er in Rotterdam naar verhouding meer huishoudens in armoede. Dit onderzoek is gericht op een buurt in de wijk Prins Alexander.

1.1.4 Wijk Prins Alexander

In de wijk Prins Alexander bevinden zich 45.065 huishoudens. Van deze huishoudens moeten ongeveer 19.000 huishoudens rondkomen van een laag inkomen. Dit is 43% van de gehele wijk Prins Alexander (Rotterdam-rijnmond in cijfers, 2015). In vergelijking met Rotterdam leven er in de wijk Prins Alexander naar verhouding minder huishoudens in armoede.

1.1.5 Buurt het Lage Land

Stichting Open Arms werkt voornamelijk in de buurt Het Lage Land. Deze buurt bevindt zich in de wijk Prins Alexander. De buurt Het Lage Land bestaat uit 5.902 huishoudens. Van deze huishoudens hebben ongeveer 3.000 huishoudens een laag inkomen. Dit is 52% van de huishoudens (Rotterdam-rijnmond in cijfers, 2015). In vergelijking met de wijk Prins Alexander wonen er in Het Lage Land

gemiddeld meer huishoudens die van een laag inkomen moeten rond komen. Het aantal huishoudens dat in Het Lage Land moet rondkomen van een laag inkomen is te vergelijken met Rotterdam. De buurt Het Lage Land kan worden aangemerkt als een gemiddelde buurt in Rotterdam.

1.1.6 Stichting Open Arms

Open Arms is in 2005 opgericht door een kerk; de Samenwerkingsgemeente Alexanderpolder (SGA). De Ichthuskerk is hierbij betrokken geraakt en steunt ook Open Arms. Beide kerken bevinden zich in de buurt Het Lage Land, waar deze nu ook gezamenlijk een pand hebben voor Stichting Open Arms (Open Arms, z.j. - a). De organisatie vindt het belangrijk om mensen uit de buurt te ontmoeten en hen hulp en ondersteuning te geven. Hierbij kijken ze wat de buurt nodig heeft en wordt er geluisterd naar wat mensen willen. Er wordt ingespeeld op de wensen die de mensen uit de buurt hebben en hieruit volgen nieuwe activiteiten (Open Arms, z.j. - b).

1.1.7 Buurtplan en vraag naar activiteiten

Ondanks de inzet van het Kindpakket in de gemeente Rotterdam, lijkt het of niet alle gezinnen die onder de armoedegrens leven worden bereikt. Vanuit diverse basisscholen komen signalen dat hun leerlingen vanwege financiële redenen niet deel kunnen nemen aan buitenschoolse activiteiten. De inzet van het Kindpakket lijkt daarmee niet toereikend om kinderen die leven onder de armoede grens mee te laten doen aan buitenschoolse activiteiten. De vraag die de basisscholen hebben is of Open Arms buitenschoolse activiteiten kan bieden aan deze kinderen. Bij deze activiteiten moet in het oog gehouden worden dat ze bij dragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling. Open Arms wil graag aansluiten bij de vraag van de scholen, maar daarbij willen ze ook kijken naar de behoefte en wensen van de buurt. Deze hulpvraag sluit aan bij de aanbevelingen van de Kinderombudsman. In één van zijn adviezen schrijft hij: 'Betrekk kinderen vroegtijdig bij het beschikbaar maken van voorzieningen. Organiseer inspraak van kinderen en jongeren over de voorzieningen die voor hen worden opgezet, om beter zicht te krijgen op waar zij zelf behoefte aan hebben en of het bestaande aanbod hierop aansluit.' (Dullaert, 2013-b, p. 1). Henk den Breejen, opbouwwerker van Stichting Open Arms, heeft deze vraag van de leerkrachten van belang geacht en heeft hem gespecificeerd voor studenten die hij bereid gevonden heeft hier onderzoek naar te doen.

Om goed aan te kunnen sluiten bij de behoeftes van de wijk zijn er een aantal vragen die beantwoord moeten worden. Zoals: welke buitenschoolse activiteiten spreken kinderen uit Het Lage Land aan? Wat denken ouders dat belangrijk is voor kinderen tijdens buitenschoolse activiteiten? Wat is belangrijk in de begeleiding en benadering van kinderen, die leven onder de armoedegrens, die gegeven zal worden door vrijwilligers? En welke activiteiten sluiten aan bij de sociaal-emotionele ontwikkeling van deze kinderen? Al deze vragen worden beantwoord door middel van dit onderzoek.

1.2 Probleemstelling

Ondanks de inzet van het Kindpakket in de gemeente Rotterdam, is het aanbod voor kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens van basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 in Het Lage Land niet toereikend genoeg om mee te doen aan gestructureerde buitenschoolse activiteiten die bijdragen aan de sociaal- emotionele ontwikkeling.

1.3 Vraagstelling

1.3.1 Hoofdvraag:

Op welke manier kan Open Arms gestructureerde buitenschoolse activiteiten aanbieden aan kinderen in het Lage Land uit de basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 die leven onder de armoedegrens, zodat deze bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling?

1.3.2 Deelvraag 1:

Wat voor invloed heeft leven onder de armoedegrens op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen uit de basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8?

1.3.3 Deelvraag 2:

Welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten worden aangeboden door de gemeente Rotterdam aan kinderen in Het Lage Land uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 die leven onder de armoedegrens?

1.3.4 Deelvraag 3:

Waar ligt de behoeften van kinderen, ouders, leerkrachten uit de buurt Het Lage Land betreffende gestructureerde buitenschoolse activiteiten?

1.3.5 Deelvraag 4:

Welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten kan Open Arms bieden aan kinderen uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 zodat deze passend is bij de behoefte van de buurt Het Lage Land en bijdraagt aan de sociaal-emotionele ontwikkeling?

1.4 Doelstelling, doelgroep en projectresultaat

Het hoofddoel van dit onderzoek is dat Open Arms een duidelijk beeld krijgt van de behoeften van leerkrachten, ouders en kinderen over gestructureerde buitenschoolse activiteiten. Er wordt gericht op activiteiten voor kinderen in Het Lage Land die leven onder de armoedegrens. Graag zou Open Arms voor deze kinderen activiteiten willen ontwikkelen die aansluiten bij de behoeften van de doelgroep. Hieruit is de doelstelling van het onderzoek voortgevloeid namelijk: een onderzoek naar de samenhang tussen gestructureerde buitenschoolse activiteiten en de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen.

1.4.1 Doelstellingen

Dit is het hoofddoel van dit onderzoek: *Aan het einde van dit onderzoek heeft Open Arms een overzicht welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten zij kunnen organiseren voor kinderen in Het Lage Land uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 die leven onder de armoedegrens, zodat dit aansluit bij de behoefte en bijdraagt aan de sociaal-emotionele ontwikkeling.*

Om aan deze doelstelling te kunnen voldoen, zijn er subdoelstellingen geformuleerd. Als aan de subdoelstellingen is voldaan, heeft Open Arms een beeld welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten ze kunnen organiseren. Zo zal er gekeken worden naar welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten bijdragen aan de sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen. Hierbij wordt alleen gekeken naar de leeftijd voor kinderen die doorgaans zitten in basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8. Het is van belang dat Open Arms weet welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten het beste aansluiten bij de sociaal emotionele ontwikkeling van deze kinderen.

Hieruit volgt subdoelstelling 1: *Aan het eind van dit onderzoek weet Open Arms welke gestructureerde activiteiten bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 in de buurt het Lage Land.*

Voordat er iets nieuws wordt bedacht, is het van belang dat er gekeken is naar wat er al is. Als dit bij Open Arms bekend is, weet de organisatie wat er niet meer georganiseerd hoeft te worden. Verder kan Open Arms ouders, leerkrachten en kinderen op deze activiteiten wijzen, zodat er bekend is wat de mogelijkheden zijn.

Hieruit volgt subdoelstelling 2: *Aan het einde van dit onderzoek weet Open Arms welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten er al worden georganiseerd door de gemeente Rotterdam voor kinderen die leven onder de armoedegrens uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 in de buurt het Lage Land.*

Daarnaast is het de bedoeling dat tijdens dit onderzoek duidelijk wordt waar de behoefte van de wijk voor gestructureerde buitenschoolse activiteiten ligt. Dit zal gedaan worden door middel van verschillende interviews. Deze worden geanalyseerd en hieruit worden duidelijke conclusies getrokken. Vanuit deze geanalyseerde interviews kan een overzicht gemaakt worden wat de behoeften van de wijk zijn. Door dit onderzoek kan aan Open Arms richting gegeven worden bij het opzetten van diverse activiteiten voor kinderen die leven onder de armoedegrens.

Hieruit volgt subdoelstelling 3: *Aan het einde van dit onderzoek heeft Open Arms een duidelijk overzicht hoe de behoefte voor gestructureerde buitenschoolse activiteiten vanuit de leerkrachten, ouders en kinderen uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 in de buurt Het Lage Land eruit ziet.*

1.4.2 Projectresultaat

Een product dat uit dit onderzoek voortkomt, is een onderzoeksverslag met daarin een duidelijk overzicht van al bestaande gestructureerde buitenschoolse activiteiten, wat de wijk voor gestructureerde buitenschoolse activiteiten wil en welke activiteiten aansluiten bij de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen van basisschoolgroepen 5, 6, 7, 8. Daarnaast zal er, aan de hand van deelvraag 4, een handboek gemaakt worden met daarin de basisvoorwaarden in presentie en benadering voor het organiseren van gestructureerde buitenschoolse activiteiten voor kinderen die leven onder de armoedegrens. In dit handboek zullen ook één of meerdere gestructureerde buitenschoolse activiteiten beschreven zijn die gedaan zouden kunnen worden. Open Arms heeft zelf ook de mogelijkheid om activiteiten aan dit handboek toe te voegen. De organisatie werkt met veel vrijwilligers die activiteiten zullen uitvoeren. Zij zullen dus gemotiveerd moeten zijn om een activiteit tot succes te maken.

1.5 Verantwoording van de werkwijze en beschrijving onderzoeksmethoden

1.5.1 Type onderzoek

Dit onderzoek is een kwalitatief onderzoek (Baarda, 2013, p. 53). Dit betekent dat onderzoek gedaan wordt in de natuurlijke context. Er is gekozen voor dit type onderzoek vanwege de vele subjectieve factoren die mee kunnen spelen. Zo zullen kinderen, ouders en leerkrachten gevraagd worden naar hun visie over gestructureerde buitenschoolse activiteiten. Hierin staan emoties, motieven, achtergronden en gedrag centraal (Baarda, 2013, pp. 53-54).

De onderzoeksfuncties zijn beschrijvend- en ontwerpend onderzoek. Dit typeert zich in dit onderzoek door een beschrijving van de relatie tussen armoede en de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen uit de bovenbouw. Ook wordt het aanbod van organisaties in Rotterdam voor de doelgroep beschreven. Hieruit wordt een stap gezet naar verbetering van het probleem, namelijk; een passend aanbod creëren (Verhoeven, 2011). Tijdens dit onderzoek zal het probleem verkend en in kaart gebracht worden. Daarnaast worden er belangrijke gegevens over de behoefte van gestructureerde buitenschoolse activiteiten voor de bovenbouw in de buurt Het Lage Land in kaart gebracht. Ook zal er een ontwerpend onderzoek plaatsvinden. Uit dit onderzoek wordt duidelijk vanuit welke aanknopingspunten Open Arms begeleiding kan bieden aan kinderen die leven onder het sociaal minimum. Ten slotte zal er een voorstel gedaan worden voor verschillende gestructureerde buitenschoolse activiteiten, die aansluiten bij kinderen van groepen 5, 6, 7 en 8 uit de wijk Het Lage Land.

1.5.2 Onderzoeksmethoden

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van methodetriangulatie (Baarda, 2013, p. 53). Dit betekent dat, vanuit de functie van het onderzoek, verscheidene onderzoeksmethoden voortvloeien. Verschillende onderzoeksmethoden bevorderen de betrouwbaarheid en de geldigheid van het onderzoek (Baarda, 2013, p. 53). Tijdens dit onderzoek zal gebruik gemaakt worden van twee kwalitatieve dataverzamelmethode: bestaand materiaal en interviews.

1.5.2.1 Gebruik van bestaand materiaal

Gedurende dit onderzoek zal bestaand materiaal vanuit verscheidene databanken (Nederlands Jeugd Instituut, Narcis, Movisie, Koninklijke Bibliotheek, Verwey-Jonker Instituut, Google Scholar) aangehaald worden. Ook zal gebruik worden gemaakt van resultaten van soortgelijke onderzoeken die onder andere te vinden zijn op HBO-Kennisbank. Ook bieden de gemeente Rotterdam, de Rijksoverheid en de Kinderombudsman verschillende beleidsstukken betreffende onderwerpen die van belang zijn bij dit onderzoek. Ten slotte zal informatie over de uitwerking van het Kindpakket in Rotterdam en onderzoeken over activiteiten voor kinderen in armoede in andere steden meegenomen in het onderzoek. Het gebruik van bestaand materiaal zal gebruikt worden in de beantwoording van deelvragen 1, 2 en 4.

1.5.2.1.1 Verantwoording en beperkingen bestaand materiaal

De keuze om gebruik te maken van bestaand materiaal is genomen, om het onderzoek goed te onderbouwen (Baarda, 2013, p. 135).

Voor de beantwoording van deelvraag één zal literatuur over de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen van basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 (respectievelijk leeftijd 8-12 jaar) gebruikt worden. De vraag die hierbij opgelost wordt, is hoe kinderen armoede ervaren en wat dit betekent voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind.

In het vooronderzoek naar literatuur kwam het bestaan van het Kindpakket aan de orde. Inmiddels is dit ingevoerd in Rotterdam. Meer informatie hierover is zeker interessant voor de beantwoording van deelvraag twee. Net als andere initiatieven van de gemeente Rotterdam die bedacht zijn om kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens in Het Lage Land, deel te laten nemen aan gestructureerde buitenschoolse activiteiten. Mochten er niet voldoende activiteiten in Het Lage Land georganiseerd worden, dan wordt er uitgebreid worden naar de wijken Het Lage Land, Prinsenland, Schenkel en Oosterflank.

In de beantwoording van deelvraag vier zal voornamelijk gebruik gemaakt worden van verkregen literatuur uit deelvragen één, twee en drie.

Beperkingen bij het gebruik maken van bestaand materiaal zijn misinterpretatie van literatuur en bronnen die niet volledig zijn onderbouwd. Hieruit is de keuze gekomen om gebruik te maken van volledige bronnen van hoogwaardige kwaliteit. Een bron zal in de context gelezen en geïnterpreteerd worden. Dit zal een misinterpretatie voorkomen (Baarda, 2013, pp. 136-137).

1.5.2.1.2 Kwaliteitsbeoordeling bestaande gegevens

Bij de beoordeling van bestaand materiaal wordt gebruik gemaakt van materiaal waarin belangrijke gegevens zichtbaar zijn gemaakt. Dit komt de betrouwbaarheid van het bestaand materiaal ten goede (Baarda, 2013, pp. 136-138). Daarnaast wordt de context, de motivatie, de compleetheid en de toon van de bestaande gegevens beoordeeld, voordat deze aangehaald worden in het onderzoek (Baarda, 2013, pp. 137-138). Bronnen voldoen aan de APA-normen, volgens de richtlijnen uit het boek APA-richtlijnen (Poelmans, 2014).

1.5.2.2 Gebruik van interviews

Deze onderzoeksmethode wordt toegepast in de beantwoording van deelvraag 3. Er is gekozen voor halfgestructureerde interviews waarvan een deel afgenomen wordt in een focusgroep (Baarda, 2013). Vanuit een topiclijst met onderwerpen zullen interviewvragen opgesteld worden (Verhoeven, 2011). Hieruit worden voor interviewvragen geformuleerd. Deze topiclijst is nog niet definitief en wordt aangevuld naar aanleiding van verder literatuuronderzoek en input vanuit Open Arms. De interviews zijn opgedeeld in twee verschillende soorten interviews: halfgestructureerde interviews met respondenten en halfgestructureerde interviews in focusgroepen.

1.5.2.2.1 Halfgestructureerde interviews leerkrachten

Deze onderzoeksmethode wordt gebruikt bij interviews met leerkrachten van de bovenbouw van twee basisscholen, liggend in Het Lage Land. Kenmerkend voor deze vorm van interview is dat

belangrijke topics en vragen van het interview vastliggen (Baarda, 2013, p. 150). De volgorde van de vragen ligt niet vast en zal afhangen van wat de geïnterviewde zal benoemen.

1.5.2.2.1.1 Verantwoording en beperkingen halfgestructureerde interviews leerkrachten

Aan leerkrachten van basisscholen wordt gevraagd of de huidige georganiseerde activiteiten voor kinderen die leven onder de armoedegrens, aansluiten bij hun behoeften en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Daarnaast is er de mogelijkheid om aan te geven wat er mist en wat de wensen voor activiteiten in de buurt zijn. De antwoorden zijn een belangrijke sleutel tot de beantwoording van deelvraag 3.

Het is van belang om, bij de interviews van leerkrachten, een halfgestructureerd interview af te nemen. Dit omdat een halfgestructureerd interview kansen biedt op doorvragen (Baarda, 2013, p. 153). Elke docent heeft een andere visie op armoede in de klas en beleeft dit anders. Door individuele interviews af te nemen, zal er ruimte zijn om op specifieke situaties in te gaan. Om deze redenen is het van belang dat leerkrachten individueel geïnterviewd worden.

Nadelig voor deze onderzoeksmethode is, dat deze voor de onderzoekers maar ook voor de docenten meer tijd kost dan een groepsgesprek (Baarda, 2013, pp. 154-155). Aan docenten van basisscholen zal gevraagd worden tijd te investeren in dit onderzoek. In de planning zal hier rekening mee gehouden worden door de interviews ruim van tevoren te plannen. Daarnaast wordt van onderzoekers een flexibele insteek gevraagd als er een plotselinge verschuiving is. Bevindingen van de leerkrachten zullen, met toestemming, genoemd worden in het onderzoeksverslag.

Er bestaat een kans dat één of meerdere basisscholen niet bereid zijn om mee te werken met het onderzoek. Om voldoende respondenten te verkrijgen voor een gedegen onderzoek, kan er gebruik worden gemaakt van andere respondenten. Professionals (zoals opbouwwerkers, maatschappelijk werkers, ambtenaar bij Gemeente Rotterdam) die werkzaam in de wijk kunnen geïnterviewd worden in plaats van leerkrachten van basisscholen groepen 5, 6, 7 en 8.

Ook bestaat er een kans dat niet alle leerkrachten of professionals de vraag naar gestructureerde buitenschoolse activiteiten (geheel) zullen herkennen. In elke klas zitten andere leerlingen met andere behoeften en thuissituatie. Daarnaast wordt er door leerlingen eventueel al gebruik gemaakt van een bijdrage vanuit sportclubs of gemeente Rotterdam. Hierdoor wordt mogelijk niet bij alle leerlingen een behoefte herkend aan vernieuwende gestructureerde buitenschoolse activiteiten voor de doelgroep.

Met de interviews wordt gehoopt een objectieve visie en subjectieve ervaringen te verkrijgen over kinderen die te maken hebben met armoede. Een risico is dat de geïnterviewde vooral objectief of subjectief respons zal geven. Vooraf wordt duidelijk gecommuniceerd wat de intentie van het interview is. De vraagstelling zal duidelijkheid verschaffen in welke richting verwacht wordt te antwoorden.

Een aantal leerkrachten is met de vraag naar Open Arms gekomen, of zij gestructureerde buitenschoolse activiteiten voor kinderen die leven onder de armoedegrens, konden organiseren. Dit omdat zij zagen dat de doelgroep dit miste. De leerkrachten die met de vraag kwamen, worden in ieder geval gevraagd voor een interview. Belangrijk voor de interviews met leerkrachten is dat de zij langere tijd werken met de leerlingen. Hierdoor weten zij hoe de thuissituatie van de leerlingen is en kunnen zij ook de behoefte benoemen die er leeft.

1.5.2.2.2 halfgestructureerde interviews ouders

Voor de beantwoording van deelvraag 3 en 4 wordt gebruik gemaakt van een halfgestructureerd interview met ouders van leerlingen uit groep 5 tot en met 8 van twee basisscholen. De vragen in deze interviews zullen gericht zijn op het oriënteren van ideeën voor gestructureerde buitenschoolse activiteiten voor kinderen in Het Lage Land die leven onder de armoedegrens.

1.5.2.2.2.1 Verantwoording en beperkingen halfgestructureerde interviews ouders

Er wordt niet gevraagd of armoede zich afspeelt in hun privéleven. Het gevaar is aanwezig dat het

gesprek toch die kant op gaat. Belangrijk zal hierin de sturing van de onderzoekers zijn zodat de onderzoeksvraag beantwoordt wordt (Baarda, 2013, p. 154).

Ouders die moeite hebben om rond te komen, kunnen gevoelens van schaamte en machteloosheid ervaren. Deze gevoelens mogen aanwezig zijn. Toch zal er door de vraagstelling doorklinken dat deze interviews vooral gericht zijn op het verzamelen van nieuwe ideeën met betrekking tot gestructureerde buitenschoolse activiteiten en niet op subjectieve ervaringen.

Vooraf wordt aan ouders vermeld dat de gegevens van de ouders en kinderen geanonimiseerd in het verslag worden weergegeven. Zij zullen dus niet herkenbaar terug te halen zijn. Daarnaast zullen ouders een toestemmingsformulier ondertekenen, voordat leerlingen geïnterviewd worden. Door deze factoren wordt gehoopt dat de ouders zich veilig genoeg voelen om ideeën aan te dragen voor buitenschoolse activiteiten voor kinderen uit de bovenbouw in Het Lage Land.

Er bestaat een kans dat basisscholen niet bereid zijn om mee te werken met het onderzoek. Hierdoor kunnen de ouders van de kinderen die op die scholen zitten niet benaderd worden. Er kan gebruik worden gemaakt van andere respondenten. Zo kunnen ouders van kinderen in de leeftijd 8 tot en met 12 jaar uit de wijk of die contact hebben met de voedselbank gevraagd worden voor interviews.

1.5.2.2.3 Focusgroep kinderen

Ook wordt er in dit onderzoek ook gebruik gemaakt van gegevens die verzameld worden door middel van een focusgroep. Kenmerkend voor een focusgroep is dat het een groepsinterview is, gefocust op een specifiek onderwerp (Baarda, 2013, p. 64). Hierin wordt de opinie van kinderen uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 over een topic geïnventariseerd.

Een belangrijke insteek voor interviews vanuit de focusgroep is dat het interview informeel aanvoelt bij de kinderen. Dit met als doel om aan te sluiten bij de doelgroep. De interviews worden vooraf gepland. Dit is in tegenstelling tot wat Baarda vermeldt over informele interviews (Baarda, 2013, p. 147). Zo kunnen leerkrachten zich voorbereiden als leerlingen de les moeten onderbreken.

Gebruikelijk is voor dit type interview maximaal 10 deelnemers te kiezen (Baarda, 2013, p. 64). Er is gekozen voor een maximaal aantal van 5 kinderen. Dit zal zorgen voor overzicht bij de data-analyse en zo zal iedere respondent aan het woord komen.

De interviews zullen op video en audio opgenomen worden. Hierdoor zal ook de interactie tussen verschillende leerlingen zichtbaar worden. Met gegevens die invloed hebben op het interview en het gesprek wat hieruit volgt, zal rekening gehouden worden bij de interpretatie van de verkregen resultaten. Hierdoor zal de geldigheid van de resultaten te gewaarborgd blijven.

Taakverdeling tijdens het groepsinterview zal als volgt zijn: één van de onderzoekers zal open vragen stellen, de ander zal letten op de procedure (Baarda, 2013, p. 64).

1.5.2.2.3.1 Verantwoording en beperkingen focusgroep kinderen

Vanwege het reflectievermogen is er gekozen om te kijken naar de gestructureerde buitenschoolse activiteiten en de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen uit de bovenbouw van de basisschool. Oudere kinderen zullen beter begrijpen wat gevraagd wordt en zullen hier concreter antwoord op kunnen geven. Ook is de school een belangrijk kanaal om kinderen te bereiken over georganiseerde vrijetijdsbesteding (Jehoel-Gijsbers, 2009).

Door het gebruik van focusgroepen zullen kinderen ideeën geven van welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten nu niet mogelijk zijn en welke zij graag zouden willen doen. Ook wordt gevraagd naar welke activiteiten nu al gedaan wordt en wat hier positief aan is. Hier is een focusgroep uitermate geschikt voor (Baarda, 2013, p. 154).

Nadelig van deze onderzoeksmethode is dat een leerling mogelijk niet iets durft te zeggen omdat deze bang is dat anderen hier wat van vinden (Baarda, 2013). Dit zal kunnen zorgen voor een verwarrend beeld van de onderzoeksresultaten. Mocht het verbaal en/of non-verbaal zichtbaar zijn dat een leerling zich niet durft te uiten, omdat deze bang is voor de mening van anderen, dan zullen onderzoekers hier rekening mee houden in de verwerking van de gegevens. Tevens zullen leerlingen die het lastig vinden om over het onderwerp te praten, gerustgesteld worden door de onderzoekers. Er wordt ingestoken op een open sfeer waarin leerlingen zich veilig voelen om hun verhaal te

vertellen. Ook kan het zijn dat er leerlingen domineren in het gesprek, waardoor anderen nauwelijks aan het woord kunnen komen (Baarda, 2013, p. 155). Gespreksleidervaardigheden als grenzen stellen en aanmoedigen zullen tijdens het groepsinterview ingezet worden.

Er bestaat een kans dat basisscholen niet bereid zijn om mee te werken met het onderzoek. Om voldoende respondenten te verkrijgen voor een gedegen onderzoek, kan er gebruik worden gemaakt van andere respondenten. Te denken valt aan kinderen (in de leeftijd van 8 tot en met 12 jaar) van klanten van de voedselbank of geïnteresseerde in de wijk.

1.5.2.3 Globale verdeling interviews

In totaal worden er 17 interviews gehouden. Mochten er meer interviews nodig zijn, dan worden deze ingepland, totdat het resultaat verzadigd is. De globale verdeling van de interviews zien er als volgt uit:

Soort interview	Respondenten	Basisschool
Focusgroep	Kinderen basisschool groep 5	1
Focusgroep	Kinderen basisschool groep 6	1
Focusgroep	Kinderen basisschool groep 7	1
Focusgroep	Kinderen basisschool groep 8	1
Focusgroep	Kinderen basisschool groep 5	2
Focusgroep	Kinderen basisschool groep 6	2
Focusgroep	Kinderen basisschool groep 7	2
Focusgroep	Kinderen basisschool groep 8	2
Halfgestructureerd interview	Leerkracht	1
Halfgestructureerd interview	Leerkracht	2
Halfgestructureerd interview	Leerkracht	1 of 2
Halfgestructureerd interview	Ouder	1
Halfgestructureerd interview	Ouder	1
Halfgestructureerd interview	Ouder	1
Halfgestructureerd interview	Ouder	2
Halfgestructureerd interview	Ouder	2
Halfgestructureerd interview	Ouder	2

1.5.2.4 Documenteren en analyseren van data

De uitkomsten van het literatuuronderzoek, de halfgestructureerde interviews en de focusgroepen worden geanalyseerd en gedocumenteerd in het onderzoeksverslag.

Het literatuuronderzoek zal voor de interviews geanalyseerd worden en verscheidene bronnen worden gebruikt in het onderzoeksverslag. De interviews worden opgenomen met audio en worden uitgetypt en geordend in fragmenten en (kern)labels.

De groepsinterviews zullen opgenomen worden met audio en video om de interactie tussen de respondenten duidelijk te maken. Hiermee word ook rekening gehouden in de verwerking en interpretatie van gegevens. De gegevens worden uitgeschreven, gefragmenteerd en gelabeld.

De interviews met leerkrachten zijn expert interviews. Dit houdt in dat de interviews niet letterlijk worden uitgeschreven en niet ge(kern)labeld worden. Wel komt er een gespreksverslag van deze interviews.

1.5.3 Projectgrenzen en randvoorwaarden

Er zijn belangrijke projectgrenzen voor literatuuronderzoek, interviews en het onderzoeksresultaat. Deze zorgen voor een kader wat er wel en niet onderzocht gaat worden.

1.5.3.1 projectgrenzen en randvoorwaarden literatuuronderzoek

Er zijn eerdere onderzoeken gedaan, onder andere door de kinderombudsman, naar de invloed van leven onder de armoedegrens op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Deze zullen

gebruikt worden bij het literatuuronderzoek bij de beantwoording van deelvraag 1 en 4. Aan de hand van deze informatie zal een gefundeerde benaderingswijze richting kinderen uit gezinnen die leven onder de armoedegrens, opgesteld worden. Deze informatie zal ook gebruikt worden bij deelvraag 4. Belangrijke projectgrenzen van het literatuuronderzoek zijn dat de focus niet ligt op theorieën over de ontwikkeling van kinderen. Wel zullen verschillende ontwikkelingsvaardigheden en fasen benoemd worden, zodat er in de aanbevelingen activiteiten zullen ontstaan die goed zijn voor de ontwikkeling van kinderen uit de bovenbouw. Onder sociaal-emotionele ontwikkeling valt hoe het kind leert omgaan met anderen en emoties (Kennisplatform wij-leren, z.j.). Dit wordt gedaan aan de hand van onderwerpen als hechting, zelfstandigheid, gevoelens over zichzelf en anderen, sociale vaardigheden en relaties (Meij & Ince, 2013).

Een projectgrens voor de beantwoording van deelvraag 2 is dat er geen interviews gedaan worden bij verschillende omliggende organisaties die activiteiten aanbieden aan kinderen van basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8. Er zal informatie verkregen worden door documenten op te vragen van de gemeente Rotterdam over activiteiten die plaatsvinden in Het Lage Land. Ook zal informatie van deelnemende organisaties en verenigingen gebruikt worden om het aanbod overzichtelijk weer te geven.

1.5.3.2 projectgrenzen en randvoorwaarden interviews

Een zeer belangrijke grens is dat er tijdens dit onderzoek geen volledig wijkonderzoek plaats zal vinden. Het onderzoek zal plaatsvinden op twee basisscholen. Ook zullen alleen leerkrachten, kinderen en ouders geïnterviewd worden die op scholen in Het Lage Land zitten.

Tijdens de groepsinterviews zal niet gevraagd worden naar subjectieve ervaringen van kinderen en ouders. Er zal bijvoorbeeld niet gevraagd worden hoe zij het leven onder het minimum ervaren. Uit de vraagstelling van de halfgestructureerde interviews zal wel gevraagd worden naar subjectieve ervaringen. Zo zal er gevraagd worden naar hun mening over armoede in de klas en wat zij denken dat aansluit bij de behoefte van kinderen. Er zal niet gevraagd worden naar een subjectieve mening over welke invloed het leven onder de armoedegrens op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen heeft. Dit zal uit literatuuronderzoek blijken en beantwoord worden in deelvraag 1. Tijdens interviews met leerkrachten wordt niet gevraagd wat zij belangrijk vinden in de begeleiding van kinderen die leven onder het sociaal minimum.

1.5.3.3 projectgrenzen en randvoorwaarden onderzoeksresultaat

Een belangrijke voorwaarde voor het onderzoek is dat de hoofdvraag beantwoord wordt. In de verwerking van gegevens van interviews en het literatuuronderzoek zal steeds het belang hiervan hoog gehouden worden.

Vanuit het onderzoeksresultaat zullen er aanbevelingen geschreven worden. Hierin wordt geadviseerd, vanuit theorie en praktijk, wat voor gestructureerde buitenschoolse activiteiten Open Arms kan aanbieden aan kinderen uit de bovenbouw die leven onder de armoedegrens. Ook zal er een product gemaakt worden naar aanleiding van het onderzoek. Doordat Open Arms grotendeels geleid wordt door vrijwilligers, zal er niet een volledig aanbod geschreven kunnen worden. De vrijwilligers zullen immers enthousiast moeten worden voor de activiteiten die zij geven. Wel zal er, naar aanleiding van dit onderzoek, een handboek voor vrijwilligers opgezet worden waarin basisvoorwaarden in presentie en benadering van kinderen die leven onder de armoedegrens. Ook zal er in dit handboek een aantal activiteiten uitgewerkt worden die worden aanbevolen vanuit het onderzoek. Verdere structurele buitenschoolse activiteiten zullen uitgewerkt worden door de vrijwilligers waar adviezen uit het handboek ter harte worden genomen.

1.6 Middelen, tijdpad en planning

Tijdens dit onderzoek zal worden bijgehouden hoeveel tijd nodig is voor de verschillende fasen van het onderzoek en op welk tijdstip een fase uiterlijk afgerond moet zijn. Hiervoor is een overzicht opgesteld van de activiteiten die gedaan moeten worden gedurende dit onderzoek. Daarnaast wordt

in dit hoofdstuk een overzicht weergegeven van middelen die gebruikt worden gedurende dit onderzoek. Dit alles zal helpend zijn in het verloop van dit onderzoek.

1.6.1 Projectactiviteiten

Voor de planning van activiteiten is een schema opgesteld waarin alle projectactiviteiten worden weergegeven. Dit biedt overzicht, duidelijkheid en structuur voor het verloop van het onderzoek. Het overzicht is te vinden in bijlage 1. Gedurende het onderzoek wordt bijgehouden welke activiteiten zijn gedaan door middel van afvinken van activiteiten.

1.6.2 Middelen

Tijd

Vanuit de Christelijke Hogeschool Ede (CHE) is er 3,5 maand beschikbaar om dit onderzoek uit te voeren. Dit komt totaal uit op 1080 uur. Dit komt neer op 32-40 werkuren per week. Daarnaast is er 20 uur per persoon voor het maken en houden van de presentatie.

Tijdens de uitvoering van dit onderzoek hebben de studenten recht op 20 contacturen met de opdrachtgever van Open Arms. Over de invulling van deze uren zullen afspraken gemaakt worden en wordt er goed gepland. Dit, omdat de begeleiding niet ten koste mag gaan van het werk van de opdrachtgever en de studenten voldoende begeleid worden.

Ruimte

Er zijn verschillende ruimtes waar gewerkt wordt gedurende dit onderzoek, zoals werkplekken op de CHE, bij de studenten thuis en in het Palet (het gebouw van Open Arms). De interviews zullen plaatsvinden op basisscholen De Kleine Prins en Onze Wereld. De interviews zullen plaatsvinden in een andere ruimte dan de klaslokalen.

Hulpmiddelen

Opnameapparatuur is nodig voor de interviews. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van hulpmiddelen als camera en voicerecorder. Deze opnameapparatuur wordt geleend van de CHE. Daarnaast hebben de studenten beiden een laptop ter beschikking en zijn er diverse computers aanwezig op de Hogeschool. Dankzij deze middelen zal het onderzoeksverslag gemaakt worden.

Databanken

Vanuit de CHE is er toegang tot verschillende databanken. Verder is één van de studenten lid van de Koninklijke Bibliotheek. Hier wordt gebruik van gemaakt. Verder wordt in dit onderzoek gebruik gemaakt van databanken van de gemeente Rotterdam. Ten slotte worden cijfers van de gemeente Rotterdam, de wijk Prins Alexander en de buurt Het Lage Land gebruikt, afkomstig van Rotterdam-rijnmond in cijfers en het Centraal Bureau van de Statistiek.

Interviews

De opdrachtgever beschikt over gegevens van belangrijke contactpersonen in de buurt Het Lage Land. Deze contactgegevens worden met de studenten gedeeld, zodat zij in contact kunnen komen met deze respondenten.

Kosten

Er zijn nog geen afspraken gemaakt over de kosten van dit onderzoek. In principe zijn de kosten voor Open Arms, maar hier moeten goede afspraken over gemaakt worden. Er wordt verwacht dat er printkosten van het onderzoeksverslag gemaakt worden. In principe zijn deze kosten en de kosten van het product voor Open Arms, tenzij er na overleg anders besloten wordt. De overige kosten worden door de studenten betaald.

Afspraken begeleiding

Tijdens dit onderzoek wordt er begeleiding geboden vanuit de CHE en Open Arms. Het is voor de

studenten van belang dat zij aangeven wanneer ze de begeleiding vanuit de CHE nodig hebben. Hierin zal het initiatief bij de onderzoekers liggen. De begeleiding wordt gegeven door Riwwah Kroeze. Zij zal feedback geven en toezien dat onderzoeksresultaten verkregen worden. In de begeleiding met de opdrachtgever, Henk den Breejen, is afgesproken om deze op de hoogte te houden door een wekelijkse update te geven wat er gedaan is. Inhoudelijke stukken en belangrijke fasen van het onderzoek worden overlegd met de opdrachtgever. Hierop zal inhoudelijke feedback gegeven worden. De opdrachtgever zal zo op de hoogte zijn van het onderzoek en zal kunnen zien of de hoofdvraag op een goede manier beantwoord wordt.

Afspraken verslaglegging

Het onderzoeksverslag wordt uitsluitend in overleg en met toestemming van de opdrachtgever en de studenten aan derden ter beschikking gesteld.

1.6.3 Tijdpad en planning

Dit onderzoek wordt uitgevoerd in semester 2, van februari tot en met mei 2016. Dit houdt in dat het plan van aanpak voor deze tijd volledig is. Dit plan van aanpak moet dan ook met een 'go' beoordeeld zijn door opdrachtgever en docent onderzoek. Het plan van aanpak zal in week 3 ingeleverd worden en zal hopelijk in week 4 met een 'go' beoordeeld worden. In dit geval, zal in februari gestart worden met het onderzoek. Het analyseren en verwerken van de onderzoeksgegevens tot een onderzoeksverslag duurt tot en met week 19. In week 19 zal het definitieve onderzoeksverslag ingeleverd worden. Feedback van de afstudeerbegeleider en opdrachtgever zal hiervoor verwerkt worden. In week 24 wordt een presentatie over het onderzoek gehouden in het Palet.

In de tabel hieronder staat een overzicht van de uit te voeren activiteiten, de benodigde tijd, de afronding en een verdeling van de verantwoordelijkheden. Tijdens dit onderzoek werken studenten samen bevordering van een goed resultaat. Hierbij worden verschillende taken van activiteiten verdeeld.

Activiteit	Benodigde tijd	Afronden	Verantwoordelijk
Algemeen			
Overleg opdrachtgever	35 uur	Week 19	Sandra
Overleg afstudeerbegeleider CHE	24 uur	Week 19	Jantine
Startgesprek	2 uur	Week 5	Jantine
Uitvoeren onderzoek			
Literatuur onderzoek	60 uur	Week 8	Sandra
Lezen van documenten over de instelling	10 uur	Week 8	Sandra
Lezen van documenten over vergelijkbare instellingen in de buurt, betreffende activiteiten en doelgroep	10 uur	Week 8	Sandra
Topiclijst maken	3 uur	Week 10	Jantine
Interviews plannen	5 uur	Week 10	Jantine
Interviews houden	20 uur	Week 11	Jantine
Interviews uitschrijven	180 uur	Week 11	Jantine
Analyseren gegevens			
Analyseren literatuur	80 uur	Week 12	Sandra
Analyseren interviews	180 uur	Week 12	Jantine
Verslaglegging onderzoeksverslag			
Schrijven deelvraag 1	30 uur	Week 14	Sandra
Schrijven deelvraag 2	40 uur	Week 14	Jantine
Schrijven deelvraag 3	40 uur	Week 15	Sandra

Schrijven deelvraag 4	20 uur	Week 15	Jantine
Beantwoording hoofdvraag	30 uur	Week 15	Sandra
Conclusie, discussie en aanbevelingen			
Schrijven conclusie	10 uur	Week 16	Sandra
Schrijven discussie	5 uur	Week 16	Jantine
Schrijven aanbevelingen	30 uur	Week 16	Sandra
Schrijven betoog	10 uur	Week 16	Jantine
Afronding onderzoeksverslag			
Bronnen en spelling controleren	20 uur	Week 16-17	Sandra
Opbouw, inhoudsopgave en Lay-out	15 uur	Week 16-17	Jantine
Hele document controleren	10 uur	Week 16-17	Sandra
Concept verslag inleveren		Week 16	Sandra
Feedback verwerken	20 uur	Week 17-18	Jantine
Individueel procesverslag	30 uur	Week 18	Jantine
Alles opsturen naar opdrachtgever en afstudeerbegeleider		16-5-2016	Sandra
Het verslag inleveren op de inleverbibliotheek		16-5-2016	Jantine
Presentatie			
Presentatie maken	35 uur	Week 22	Jantine
Houden van presentatie in de instelling	5 uur	30-5-2016 tot 10-6-2016	Sandra
Afronding afstuderen			
Eindgesprek met afstudeerbegeleider	2 uur	Week 22	Jantine
Samenvatting maken voor minordocent	5 uur	Week 22	Sandra
Totaal aantal uren	966 uur		
Back up	98 uur		
Totaal	1.064 uur		

1.7. Opbouw en leeswijzer

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door middel van gegevens, verkregen vanuit literatuuronderzoek en interviews. Hieruit volgt een onderzoeksverslag en een product voor Open Arms. Dit onderzoeksverslag is onderverdeeld in zes hoofdstukken, beschreven in volgorde.

1.7.1 Hoofdstuk 1

In het eerste hoofdstuk worden als eerste de context en achtergrond van dit onderzoek beschreven. Ook zijn de hoofd- en deelvragen toegevoegd en staan de doelstellingen van dit onderzoek vermeld. Ten slotte zal er een beschrijving aanwezig zijn van de onderzoeksmethoden die tijdens dit onderzoek zijn gebruikt.

1.7.2 Hoofdstuk 2

In het tweede hoofdstuk wordt de eerste deelvraag beantwoord. In deze deelvraag wordt literatuuronderzoek gedaan naar de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen in de bovenbouw van de basisschool. Ook worden er eerdere onderzoeken aangehaald waarin de invloed van leven onder de armoedegrens op kinderen wordt besproken. Hieruit worden conclusies getrokken waarin het leven onder de armoedegrens gekoppeld wordt aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen van bovenbouw van de basisschool.

1.7.3 Hoofdstuk 3

In hoofdstuk drie wordt antwoord gegeven op deelvraag twee. Uit literatuuronderzoek zal blijken welke gestructureerde buitenschoolse activiteiten er worden aangeboden door de gemeente Rotterdam, voor kinderen in Het Lage Land van basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 die leven onder de armoedegrens. Hierin zal ook gekeken worden wat het Kindpakket biedt in Het Lage Land. Mocht in Het Lage Land niet veel zijn, dan worden de buurten Schenkel, Prinsenland en Oosterflank meegenomen.

1.7.4 Hoofdstuk 4

Het vierde hoofdstuk bestaat uit de beantwoording van deelvraag drie. In deze deelvraag wordt besproken of de behoeften van de gestructureerde buitenschoolse activiteiten bevredigd worden. Daarnaast zal het vooral gaan over wat de wensen zijn van diverse respondenten. Met de informatie die is verkregen vanuit interviews met leerkrachten, ouders en kinderen wordt deze deelvraag beantwoord.

1.7.5 Hoofdstuk 5

In hoofdstuk vijf wordt antwoord gegeven op deelvraag vier. Hierin zal er een vergelijking gemaakt worden tussen deelvraag 1, 2 en 3. Hieruit wordt beschreven wat Open Arms het beste kan bieden aan gestructureerde buitenschoolse activiteiten aan kinderen die leven onder de armoedegrens. Dit wordt beschreven vanuit onderbouwde literatuur en gegevens uit interviews.

1.7.6 Hoofdstuk 6

Ten slotte wordt dit verslag afgesloten met hoofdstuk zes waarin een conclusie, aanbevelingen, eventuele vervolgvragen en de discussie beschreven staat. Ook zal er een eindevaluatie door de onderzoekers geschreven worden op het onderzoeksproces en het onderzoeksproduct.

1.7.7 Bronvermelding

Alle bronnen in dit onderzoek staan op alfabetische volgorde en voldoen aan de APA-normering.

1.7.8 Bijlagen

Na het inhoudelijke onderzoeksverslag zullen verschillende bijlagen bijgevoegd worden. Deze bijlagen bevatten in ieder geval een begrippenlijst, de topiclijst van de interviews, interviewvragen en verzamelde interviews (geanonimiseerd).

1.8 Individualisering

In dit laatste hoofdstuk van het plan van aanpak, schrijven we beiden een verantwoording vanuit onze minoren. Verder wordt van ieder van ons een leerdoel beschreven. De planning, die zich bevindt in hoofdstuk 6.3, bevat de hoofdverantwoordelijke voor verschillende activiteiten. Een hoofdverantwoordelijke houdt toezicht op het specifieke onderdeel van het onderzoek. Dit onderdeel van het onderzoek zal dus niet door deze persoon volledig uitgevoerd worden. Dit onderzoek zal door een team van twee personen gedaan worden. Hierdoor zijn wij beiden verantwoordelijk voor de inhoud en de uitwerking van het onderzoek. In hoofdstuk 6 staat in een overzicht beschreven wie verantwoordelijk is voor welke onderdelen van het onderzoek. Hier is ook zichtbaar dat er sprake is van een eerlijke tijdsverdeling.

1.8.1 Individualisering Sandra Maasse

1.8.1.1 Relatie met verdiepingsminor Toegepaste Psychologie

De minor Toegepaste Psychologie is gericht op het verkrijgen van kennis en inzicht wat mensen beweegt en hoe mensen leren, wat iemands motivatie is en hoe deze gevoelens ontstaan. Dit wordt gekoppeld aan verschillende psychologische stromingen en wordt vertaald in de begeleiding (Christelijke Hogeschool Ede, 2015, pp 22).

In de eerste deelvraag die is opgesteld, wordt geantwoord op de vraag welke invloed armoede heeft op de sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind. Hierin zal dus gekeken worden naar de motieven van kinderen, welke gevoelens kinderen hebben en waaruit deze voortvloeien. In deze deelvraag zal vanuit literatuur worden gekeken naar de betekenis voor een kind als deze opgroeit in een directe omgeving waar minder geld beschikbaar is. De gevolgen voor een kind zullen merkbaar zijn in gedrag, gevoelens en ontwikkelingstaken (Dullaert, 2013, pp 32). In de relatie met mijn verdiepingsminor, is dit ook zeker van belang.

Een belangrijk aspect van deze minor is een relatie leggen tussen theorie en praktijk. In dit onderzoek is dit ook van groot belang. Er zal een relatie gelegd worden tussen de ontwikkeling en nieuwe activiteiten voor kinderen uit basisschoolgroepen 5, 6, 7 en 8 uit Het Lage Land.

Een conclusie die uit de minor Toegepaste Psychologie is te trekken, is dat een individu nooit losgekoppeld kan worden van zijn omgeving. Belangrijk is om tijdens de uitvoering van het onderzoek dit ook zeker in het achterhoofd te houden. De (in)directe omgeving en individu beïnvloeden elkaar voortdurend.

1.8.1.2 Individuele competenties

Tijdens het onderzoek zal ik een aantal activiteiten doen die aansluiten bij mijn kwaliteiten. Eén van mijn kwaliteiten is theoretisch verantwoorden. Hierin zal ik ook zeker toezien dat het onderzoek theoretisch verantwoord wordt onderbouwd. Daarnaast ben ik goed in het grote geheel overzien en ben ik geordend en precies. Hierdoor zal ik gemotiveerd zijn om kleine onjuistheden in het onderzoeksverslag te verbeteren. Ook zal ik, gedurende het onderzoek, goed in de gaten hebben of de hoofdvraag op een goede manier wordt beantwoord.

1.8.1.3 Persoonlijk leerdoel, gerelateerd aan minor

Aan het einde van dit onderzoek wil ik inzicht hebben op motieven, gevoelens en gedragingen in de sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind dat leeft in armoede in Nederland.

1.8.1.4 Hoofdverantwoordelijk voor kwaliteit van deelproducten

Een aantal concrete deelproducten waarvoor ik hoofdverantwoordelijk voor ben zijn: analyseren en ordenen van literatuur van deelvraag 1 en 3, de beantwoording van de hoofdvraag, de conclusie en de aanbevelingen. Ook ben ik verantwoordelijk voor de laatste check voor de inlevering. Zo zullen literatuurverwijzingen, spelling, samenvattingen van onderzoeksverslagen van minoren en andere onjuistheden onder mijn verantwoording vallen. Ook ben ik de hoofdverantwoordelijke tijdens de eindpresentatie van ons onderzoek.

1.8.1.5 Hoofdverantwoordelijke activiteiten in onderzoeksfasen

Daarnaast ben ik hoofdverantwoordelijk voor een aantal onderzoeksfasen. Zo ben ik verantwoordelijk voor de onderzoeksfase literatuuronderzoek. Ook ben ik verantwoordelijk dat de onderzoeksmethoden, zoals deze vermeld staan in hoofdstuk 5 van het plan van aanpak, op juiste wijze gehanteerd worden. Ten slotte ben ik hoofdverantwoordelijk dat de laatste check voor de inlevermomenten gedaan wordt.

1.8.2 Individualisering Jantine Nieboer

1.8.2.1. Relatie verdiepingsminor

Ik volg de verdiepingsminor pedagogiek en dat heeft heel veel te maken met het afstudeeronderzoek dat ik ga doen. Het eerste is dat het onderzoek wordt gedaan onder kinderen, hun ouders en hun leerkrachten. Toch draait het hele onderzoek om de kinderen uit de buurt Het Lage Land in Rotterdam. Voor deze kinderen worden activiteiten ontworpen die passen bij hun ontwikkeling. Naast dat het onderzoek gaat over kinderen, kom ik ook met ouders in contact. Vanuit mijn minor weet ik heel goed hoe belangrijk het contact is met ouders en dat er toestemming vanuit hen gegeven wordt. Dit kan ik aan mijn afstudeermaatje meegeven, zodat zij ook weet waarom het

belangrijk is. Ouders hebben goed zicht op wat hun kinderen willen en hebben daarnaast ook veel invloed op hun kinderen. Als ouders het niet eens zijn met ons onderzoek, kunnen kinderen dit aanvoelen. Als dit aanvoeld wordt, kan het zijn dat het kind niet meer mee wil doen of dat het antwoorden gaat geven die zijn ouders goed zouden vinden.

Naast dit gegeven gaat het in ons onderzoek ook over de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. In mijn minor heb ik hier niet veel over gehad, maar ik wil me er zeker in gaan verdiepen. Wel heb ik het gehad over verschillende aspecten van de ontwikkeling van kinderen. Dit kan ik gebruiken in het onderzoek. Doordat ik het bij pedagogiek veel over verschillende pedagogen heb gehad, weet ik een beetje beter waar ik moet zoeken. Voor ons onderzoek gebruiken we niet één theorie of persoon, maar kijken we naar verschillende. De kans is groot dat we één of meerdere pedagogen gaan gebruiken waar ik het over heb gehad.

Als laatste wil ik nog iets zeggen over dat het onderzoek over kinderen gaat die uit gezinnen komen die onder de armoedegrens leven. Ook hier hebben we in de minor niet veel over gehad, maar wel over wat het effect is van problemen in een gezin. Armoede heeft effect op het kind en hoe anderen naar het kind kijken. De kans is groot dat kinderen niet mee kunnen komen met leeftijdsgenootjes, omdat ze dingen missen. Zoals het gaan naar clubs, sport, dagjes weg en op vakantie gaan. Belangrijk is om heel de tijd voor ogen te houden dat ik niet ga proberen de problemen op te lossen. Ik moet juist kijken naar wat de kinderen en ouders nog zelf kunnen en waarmee ik ze een beetje kan helpen. Doordat het in dit onderzoek gaat over het opzetten van een gratis programma voor deze kinderen kan ik ze al helpen.

1.8.2.2. Hoofdverantwoordelijk

In het onderzoek ben ik hoofdverantwoordelijk voor de interviews, deelvraag 2 en 4, discussie, betoog en voor de lay-out. De verantwoordelijkheid voor interviews heb ik omdat ik het leuk vind om dit te doen en dat ik er goed in ben. Hetzelfde geldt voor de lay-out, ik vind dit leuk en ben er goed in.

1.8.2.3. Leerdoel

Mijn leerdoel voor het komende half jaar om het onderzoeksverslag in officieel taalgebruik te schrijven.

1.9 Bibliografie

Baarda, B. (2013), *Basisboek Kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

Centraal bureau van de statistiek (2014). *Statline. Bebouwing*. Geraadpleegd op 23 december 2015 van <http://www.statline.cbs.nl>

Centraal bureau van de Statistiek (2015). *Statline, Bevolking: geslacht, leeftijd, burgerlijke staat en regio, 1 januari*. Geraadpleegd op 23 december 2015 van: <http://www.statline.cbs.nl>

Centraal Bureau voor statistiek (n.b.-a). *Begrippen, Armoede*. Geraadpleegd op 20 januari 2016 van <http://www.cbs.nl>

Centraal Bureau voor Statistiek (n.b.-b). *Begrippen, laag inkomen*. Geraadpleegd op 18 januari van <http://www.cbs.nl>

Centraal Bureau voor Statistiek (n.b.-c). *Begrippen, Lage-inkomensgrens*. Geraadpleegd op 18 januari 2016 van <http://www.cbs.nl>

Dullaert, M. (2013-a). *Kinderen in armoede in Nederland*. Geraadpleegd van <http://www.dekinderombudsman.nl>

Dullaert, M. (2013-b). *Aanbevelingen van de Kinderombudsman 'Kinderen in armoede in Nederland'*. Geraadpleegd van <http://www.dekinderombudsman.nl>

Dullaert, M. (2014). *Handreiking voor gemeenten voor effectief kindgericht armoedebeleid*. Geraadpleegd van <http://www.dekinderombudsman.nl>

Jehoel-Gijsberts, G. (2009). *Kunnen alle kinderen meedoen? Onderzoek naar de maatschappelijke participatie van arme kinderen, nulmeting*. Geraadpleegd van <http://www.scp.nl>

Kennisplatform wij-leren (z.j.). *Sociaal-emotionele ontwikkeling*. Geraadpleegd op 20 januari 2016 van: <http://wij-leren.nl>

Klijnsma, J. (2013). *Kamerbrief intensivering armoede- en schuldbeleid*. Geraadpleegd van <http://www.rijksoverheid.nl>

Klijnsma, J. (2015). *Kamerbrief toezeggingen armoede en schuldenbeleid*. Geraadpleegd van <http://www.rijksoverheid.nl>

Kohnstamm, R. (2002). *Kleine ontwikkelingspsychologie, het jonge kind, deel 1*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum

Meij, H & Ince, D. (2013). *De ontwikkeling van kinderen*. Utrecht: Nederlands Jeugd Instituut

Messing, C. & Schreuder, L. (2012). *Werken met kinderen. Wat zijn de basisbehoeften van kinderen in een groep?* Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut

Nederlands Jeugd Instituut. (2015-a). *Armoede in gezinnen, cijfers*. Geraadpleegd op 5 januari 2016, van <http://www.nji.nl>

Nederlands Jeugd Instituut. (2015-b). *Armoede in gezinnen, ontwikkelingen*. Geraadpleegd op 1 januari 2016, van <http://www.nji.nl>

Open Arms (z.j.-a). *Over Open Arms. Visie*. Geraadpleegd op 4 januari 2016 van <http://www.openarms.nl>

Open Arms (z.j.-b). *Wie zijn wij?* Geraadpleegd op 4 januari 2016 van <http://www.openarms.nl>

Poelmans, P. (2014). *De APA-richtlijnen: Over literatuurverwijzing en onderzoeksrapportage*. Uitgeverij Coutinho: Bussum

Rijksoverheid (z.j.). *Wat is het sociaal minimum en wat als mijn uitkering lager is dan dat minimum*. Geraadpleegd op 19 januari 2016, van <http://www.rijksoverheid.nl>

Rotterdam-rijnmond in cijfers (2015). *Rotterdam in cijfers, buurtmonitor*. Geraadpleegd op 23 december 2015 van <http://www.rotterdam.buurtmonitor.nl>

Stavenuiter M., Bulsink D. & Roodendaal T. (2010) *Leven op het minimum*. Geraadpleegd van <http://www.verwey-Jonker.nl>

Steketee, M. Tierolf B. & Mak, J. (maart 2014). *Kinderrechten als basis voor lokaal jeugdbeleid. Databoek kinderen in de Tel*. Geraadpleegd van <http://www.verwey-Jonker.nl>

Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (z.j.). *Toeslag van UWV, Wat is sociaal minimum*. Geraadpleegd op 16 januari 2016 van <http://www.uwv.nl>

VanHee, L. (2007). *Weerbaar en broos: mensen in armoede over ouderschap: een verkennende kwalitatieve studie in psychologisch perspectief*. Geraadpleegd van <http://www.nji.nl>

Verhoeven, N. (2011). *Wat is onderzoek?* Amsterdam: Boom Lemma Uitgevers

Bijlage 2 - Lijst deelnemende organisatie aan het Jeugdsportfonds

Door het Jeugdsportfonds is er bij verschillende verenigingen de mogelijkheid om een vergoeding te krijgen voor het volgen van lessen. Deze verenigingen moeten zijn aangesloten bij één van de sportbonden die onder NOC*NSF vallen. Het onderzoek vindt plaats in de buurt Het Lage Land. In deze buurt zijn niet veel verenigingen waar de mogelijk is om gebruik te maken van het sportfonds. Daarom wordt er ook gekeken naar verenigingen in de buurten Prinsenland, Oosterflank en Schenkel. Hieronder staat een overzicht van alle verenigingen in deze vier wijken waarbij een vergoeding van het Jeugdsportfonds mogelijk.

2.1 Voetbal

Er kan bij vier verenigingen gevoetbald worden. Deze verenigingen bevinden zich in Het Lage Land, Prinsenland en Schenkel.

Wie	Wat	Waar
Voetbalvereniging Oost Rotterdam (V.V.O.R.)	Bij deze voetbalvereniging kan er gevoetbald worden door jongens en meisjes. Er kan op verschillende niveaus worden gespeeld, dit is afhankelijk van leeftijd en inzicht in het spel (Voetbalvereniging Oost Rotterdam, z.j.).	Gelegen aan de Prinsenlaan 991 in buurt Het Lage Land
Sociaal culturele sportvereniging P.K.C. 85	Bij sportvereniging PKC'85 zijn er vier gemengde jeugdelftallen. Verder zijn er nog volwassen- en veteranenelftallen. De elftallen zijn ingedeeld op leeftijd en inzicht in het spel (Sociaal culturele sportvereniging P.K.C. 85, z.j.).	Gelegen aan de Prinsenlaan 900 in de buurt Prinsenland
RVV Swift Boys	Bij deze club zijn er verschillende teams die zijn ingedeeld naar leeftijd en inzicht in het spel (RVV Swift Boys, z.j.).	Gelegen in Sportpark Boszoom 902 in de buurt Prinsenland
SVS	Bij deze voetbalvereniging hebben ze de ambitie een gezellig sociaalbindende factor te zijn. Hiervoor hebben ze een sfeervolle accommodatie waar activiteiten zijn voor zowel senioren als jeugd. Ze hebben verschillende teams in verschillende niveaus voor jongens en meisjes (SVS, z.j.).	Gelegen aan de Capelseweg 31 in de buurt Schenkel

2.2 Basketbal

Er kan bij één basketbalvereniging gebasketbald worden. Deze basketbalvereniging bevindt zich in Schenkel.

Wie	Wat	Waar
Rotterdam Basketbal	Bij de vereniging Rotterdam Basketbal kunnen kinderen terecht om les te krijgen in basketbal. Er zijn verschillende teams waarin kinderen kunnen spelen. Deze zijn ingedeeld naar de kunde van de basketbal spelers (Rotterdam basketbal, z.j.).	Gelegen aan de Sjanghailaan 275 in de buurt Schenkel

2.3 Honk- en Softbal

Voor honk- en softbal kunnen kinderen bij één vereniging terecht. Deze vereniging bevindt zich in de buurt Schenkel

Wie	Wat	Waar
Euro Stars	Kinderen vanaf 10 jaar kunnen bij Euro Stars les krijgen in het spelen van het spel honkbal of softbal. Voor kinderen vanaf 5 jaar geven ze les in de honkbal/softbal-variant Beeball (Euro Stars, z.j.).	Gelegen aan de Capelseweg 37 in de buurt Schenkel

2.4 Hockey

Er kan bij één vereniging gehockeyd worden met het Jeugdsportfonds. Deze vereniging bevindt zich in de buurt Schenkel.

Wie	Wat	Waar
Hockey Club Capelle	In Schenkel is één hockeyclub aanwezig, namelijk Hockey Club Capelle. Ze heten zo omdat de velden net in Capelle aan Den IJssel liggen. Bij deze club word les gegeven in het spelen van hockey. Er zijn verschillende teams waarin kinderen kunnen spelen ingedeeld naar kunde (Hockey Club Capelle, z.j.).	Gelegen aan de Capelseweg 33 in de buurt Schenkel

2.5 Judo en Jiu-Jitsu

Voor Judo en Jiu-Jitsu is er één plek waar dit beoefend kan worden.

Wie	Wat	Waar
Budo Ryu Rotterdam	bij Budo Ryu Rotterdam kunnen kinderen les krijgen in Judo en Jiu-Jitsu. Daarnaast word er ook les gegeven in Aikibudo. Kinderen kunnen vanaf 5 jaar judo volgen. De lessen in Jui-Juitsu en Aikibudo kunnen kinderen vanaf 10 jaar volgen (Budo Ryu Rotterdam, z.j.).	Gelegen aan de Henri Eversstraat 226 in buurt Het Lage Land

2.6 Tennis

Er zijn verschillende verenigingen waar getennist kan worden. Deze vereniging bevindt zich in de buurten Prinsenland en Schenkel

Wie	Wat	Waar
FOCUS Tennis Academy	De FOCUS tennis academy is er voor recreant en professional. In Rotterdam worden de tennislessen in groepsverband of privé geven. Er wordt les gegeven op ieder niveau, van beginner tot gevorderde, van jong tot oud. De lessen worden in gedeeld naar speelsterkte, zodat iedereen op het juiste niveau les krijgt (FOCUS Tennis Academy, z.j.).	Lessen worden gegeven in de Victoria tennishal aan de Kralingseweg 226 in de buurt Prinsenland
Tennis Academy Rotterdam	Bij Tennis Academy Rotterdam (TAR) wordt er les gegeven voor zowel toptalenten, aankomende profs als recreatieve spelers. Kinderen vanaf 5 jaar kunnen hier lessen volgen op het voor hen passende niveau (Tennis Aceademy Rotterdam, z.j.).	Lessen worden gegeven in de Victoria tennishal aan de Kralingseweg 226 in de buurt Prinsenland
Tennisvereniging Pharo	Bij T.V PhARO worden lessen gegeven aan kinderen vanaf 5 jaar. De kinderen spelen op verschillende niveaus waarbij plezier centraal staat. Door op niveau les te krijgen word het kind voldoende	Gelegen aan de Leningradweg 50 in de buurt Schenkel

	uitgedaagd tot leren. Daarnaast is het sociale aspect bij deze vereniging belangrijk (Tennisvereniging Pharo, z.j.).	
--	--	--

2.7 Tafeltennis

Er kan bij één vereniging getafeltennist worden. Deze vereniging bevindt zich in de buurt Prinsenland.

Wie	Wat	Waar
Tafeltennisvereniging Alexandria '66	Bij Alexandria '66 worden er lessen gegeven voor jong en oud. Er zijn verschillende dagen waarop de kinderen lessen kunnen volgen. Naast dat ze zijn aangesloten bij het jeugdsportfonds van Rotterdam, staan ze open voor afspraken op financieel gebied. (Tafeltennisvereniging Alexandria '66, z.j.).	Gelegen aan de Tattistraat 23-25 in de buurt Prinsenland

2.8 Paardrijden

Er is één locatie met een manege waar paardrijles gevolgd kan worden. Deze vereniging bevindt zich in de buurt Prinsenland.

Wie	Wat	Waar
Manege De Prinsenmolen	Bij Manege De Prinsenmolen is er de mogelijkheid om paardrijles te volgen. Kinderen kunnen in de bak les krijgen en verder is er de mogelijkheid om buitenritten te maken. De lessen zijn ingedeeld van beginner tot gevorderden, in een groep of privé. Vanaf de 6 jaar is het mogelijk om aan deze lessen deel te nemen (Manege De Prinsenmolen, z.j.).	Gelegen aan de Nancy Zeelenbergsingel 10 in de buurt Prinsenland

2.9 Bronnenlijst

Budo Ryu Rotterdam (z.j.). *Algemeen, Over ons*. Geraadpleegd op 9 maart 2016 van <http://www.budoryurotterdam.nl>

Euro Stars (z.j.). *Algemeen, Lidmaatschap*. Geraadpleegd op 8 maart 2016 van <http://www.euro-stars.nl>

FOCUS Tennis Academy (z.j.). *Vereniging*. Geraadpleegd op 9 maart 2016 van <http://www.focustennisacademy.nl>

Hockey Club Capelle (z.j.). *Over HCC*. Geraadpleegd op 9 maart 2016 van <http://www.hccapelle.nl>

Manege De Prinsenmolen (z.j.). *Van leren paardrijden.... Tot buitenrit....* geraadpleegd op 9 maart 2016 van <http://www.prinsemolen.nl>

Rotterdam basketbal (z.j.). *Vereniging, Nieuwe leden*. Geraadpleegd op 8 maart 2016 van <http://www.rotterdambasketbal.nl>

RVV Swift Boys (z.j.). *Home*. Geraadpleegd op 1 maart 2016 van <http://www.rvvswiftboys.nl>

Sociaal culturele sportvereniging P.K.C. 85 (z.j.). *Teams*. Geraadpleegd op 1 maart 2016 van <http://pkc85.nl>

SVS (z.j.). *Club info, Algemeen*. Geraadpleegd op 1 maart 2016 van <http://www.svsvoetbal.nl>

Tafeltennisvereniging Alexandria '66 (z.j.). *Lid worden*. Geraadpleegd op 9 maart 2016 van <http://www.ttv-alexandria.nl>

Tennis Aceademy Rotterdam (z.j.). *Activiteiten*. Geraadpleegd op 9 maart 2016 van <http://www.tennisacademyrotterdam.nl>

Tennisvereniging Pharo (z.j.). *Over de vereniging. Tennisles*. Geraadpleegd op 9 maart 2016 van <http://www.tvpharo.nl>

Voetbalvereniging Oost Rotterdam (z.j.). *Home*. Geraadpleegd op 1 maart 2016 van <http://www.vvor.nl>

Bijlage 3 - Lijst deelnemende organisatie aan het Jeugdcultuurfonds

Door het jeugdcultuurfonds is er bij verschillende verenigingen de mogelijkheid om een vergoeding te krijgen voor het volgen van lessen. Het onderzoek vindt plaats in de buurt Het Lage Land. In deze buurt zijn niet veel verenigingen waar deze mogelijkheid is. Om deze reden is ook gekeken naar verenigingen in de buurten Prinsenland, Oosterflank en Schenkel. Hieronder staat een overzicht van alle verenigingen in deze vier wijken waarbij een vergoeding van het cultuurfonds mogelijk is.

3.1 Dans

Op het gebied van dans kan in deze buurten gekozen worden uit:

Wie	Wat	Waar
Ashakiran	Dit is een dansschool die gespecialiseerd is in de Indische dans. Daarnaast wordt er ook Kinderyoga gegeven. Naast dansen wordt er ook gewerkt aan een aantal belangrijke aspecten in het leven zoals discipline, respect voor elkaar en plezierig samenwerken (Ashakiran, z.j.).	Gelegen aan de Kurt Callostraat 11 in de buurt Het Lage Land
DPFC	DPFC heeft ballet en dans voor de allerkleinsten vanaf 2,5 jaar tot volwassenen. Van klassiek ballet, Jazzballet, showballet tot tapdance, streetdance en Hip Hop. Tegelijk is er aandacht voor alle kinderen met talent. Zij kunnen dansen in een speciale klas (Dance Point Fitness Centre, z.j.).	Gelegen aan de Kromhoutstraat 13 in de buurt Het Lage Land

3.2 Theater

Op het gebied van theater kan er in deze buurten gekozen worden voor:

Wie	Wat	Waar
Jeugdtheater Stapel	Jeugdtheater Stapel biedt theaterlessen aan voor kinderen tussen de 4 en 12 jaar oud. Er zal gewerkt worden aan de basisvaardigheden (kijken, luisteren, incasseren, reageren), improviseren, samenwerken en tekstbehandeling (Jeugdtheater Stapel, z.j.).	Gelegen aan de Van Bassenstraat 19 in buurt Het Lage land.

3.3 Zang

Op het gebied van zang kan er in deze buurten gekozen worden uit:

Wie	Wat	Waar
De Maasstedelijke Koren	De Maasstedelijke Koren is een koorvereniging voor kinderen en volwassenen. Ze zingen klassieke muziek van alle jaren en hebben uitvoeringen (Maasstedelijke Koren, z.j.).	Gelegen aan de Berlagestraat 96 in Het Lage Land

3.4 Overige

Op alle andere gebieden kan er in deze buurten gekozen worden uit:

Wie	Wat	Waar
CurZus & Zo	CurZus & Zo organiseren cursussen, workshops en trainingen op verschillende gebieden. Zoals muziek, dans, kunst, cultuur, sport, deskundigheidsbevordering en persoonlijke ontwikkeling. Dit doen zij voor kinderen en volwassenen (CurZus&Zo, z.j.).	Gelegen aan de Remmet van Milplaats 15 in buurt Het Lage Land

3.5 Bronnenlijst

Ashakiran (z.j.). *Bibliografie*. Geraadpleegd op 20 februari 2016 van <http://www.ashakiran.nl>.

Dance Point Fitness Centre (z.j.). *Home*. Geraadpleegd op 20 februari 2016 van <http://www.dpfc.nl>.

Jeugdtheater Stapel (z.j.). *Theaterlessen*. Geraadpleegd op 20 februari 2016 van <http://jeugdtheaterstapel.nl>.

Maasstedelijke Koren (z.j.). *Home*. Geraadpleegd op 20 februari 2016 van <http://www.maasstedelijkekoren.nl>.

CurZus&Zo (z.j.). *Over CurZus&Zo*. Geraadpleegd op 20 februari 2016 van <https://www.curzusenzo.nl>

Bijlage 4 - Topics en interviewvragen

4.1 Insteek van de interviews:

De vragen die gesteld worden tijdens de interviews moeten zo veel mogelijk open vragen zijn. Als er geen concreet antwoord wordt gegeven kunnen er gesloten vragen gesteld worden. De keuze die dan gegeven kan worden is tussen sportieve, culturele en creatieve activiteiten. Daarnaast is het interessant om te weten of kinderen veel binnen- of buitenactiviteiten doen. Dit wordt niet expliciet aan leerkrachten en ouders gevraagd. Aan kinderen wordt er wel gevraagd wat ze algemeen buiten school doen. Een antwoord kan hierop zijn dat kinderen veelal ongestructureerde activiteiten doen. De interviews zullen gelabeld worden onder de kernlabels: sportieve activiteiten, culturele activiteiten, buiten activiteiten en binnen activiteiten.

4.2 Interviewvragen kinderen

Huidige buitenschoolse activiteiten

- Doe je wel eens dingen buiten school? En wat doe je dan?
- En ga je ook wel eens ergens naar toe?
- Zit je op sport/muziek of iets anders?
- Weet je wat voor activiteiten er in de buurt zijn?

Buitenactiviteiten

- Wat voor buiten activiteiten vind je leuk om te doen? En waarom vind je dat leuk?
- Wat zou je graag willen doen?
- Wat vind je belangrijk dat er in ieder geval is als je een activiteit buiten huis doet?
- Wat mis je voor buiten activiteiten in de buurt?
- Als je één buiten activiteit zou mogen bedenken, wat zou je dan willen doen?

Sportieve activiteiten

- Wat voor sportieve activiteiten vind je leuk om te doen? En waarom vind je dat leuk?
- Wat zou je graag willen doen?
- Wat vind je belangrijk dat er in ieder geval is als je een sportieve activiteit doet?
- Wat mis je voor sportieve activiteiten in de buurt?
- Als je één sportieve activiteit zou mogen bedenken, wat zou je dan willen doen?

Culturele activiteiten

- Wat voor culturele activiteiten vind je leuk om te doen? En waarom vind je dat leuk?
- Wat zou je graag voor culturele activiteiten willen doen?
- Wat vind je belangrijk dat er in ieder geval is als je een culturele activiteit doet?
- Wat mis je voor culturele activiteiten in de buurt?
- Als je één culturele activiteit zou mogen bedenken, wat zou je dan willen doen?

Binnenactiviteiten

- Wat voor binnen activiteiten vind je leuk om te doen? En waarom vind je dat leuk?
- Wat zou je graag willen doen?
- Doe je ook creatieve activiteiten?
- Wat voor creatieve activiteiten zou je graag willen doen?
- Wat vind je belangrijk dat er in ieder geval is als je een creatieve activiteit doet?
- Wat mis je voor creatieve activiteiten in de buurt?
- Als je één creatieve activiteit zou mogen bedenken, wat zou je dan willen doen?

4.3 Interviewvragen ouders

Sportieve activiteiten

- Gaat uw kind naar buitenschoolse sportieve activiteiten? Waarom wel/niet?
- Mist u bepaalde buitenschoolse sportieve activiteiten voor uw kind in de buurt?
- Kan uw kind aan alle gewenste sportieve activiteiten deelnemen?
- Als u sportactiviteiten mag bedenken waar uw kind graag aan deel zou willen nemen, wat zou dit dan zijn?
- Zou u naast deze sportactiviteiten nog andere activiteiten kunnen benoemen die u graag ziet voor uw kind?

Culturele activiteiten

- Gaat uw kind naar buitenschoolse culturele activiteiten? Waarom wel/niet?
- Mist u bepaalde buitenschoolse culturele activiteiten voor uw kind in de buurt?
- Kan uw kind aan alle gewenste activiteiten deelnemen?
- Als u activiteiten mag bedenken waar uw kind graag aan deel zou willen nemen, wat zou dit dan zijn?
- Zou u naast deze activiteiten nog andere activiteiten kunnen benoemen die u graag ziet voor uw kind?

Buitenactiviteiten

- Gaat uw kind naar buitenschoolse buitenactiviteiten? Waarom wel/niet?
- Mist u bepaalde buiten activiteiten voor uw kind in de buurt?
- Kan uw kind aan alle gewenste buiten activiteiten deelnemen?
- Als u buiten activiteiten mag bedenken waar uw kind graag aan deel zou willen nemen, wat zou dit dan zijn?
- Zou u naast deze buiten activiteiten nog andere activiteiten kunnen benoemen die u graag ziet voor uw kind?

Binnen activiteiten

- Doet uw kind aan binnen activiteiten?
- Gaat uw kind naar buitenschoolse creatieve activiteiten? Waarom wel/niet?
- Mist u bepaalde buitenschoolse creatieve activiteiten voor uw kind in de buurt?
- Kan uw kind aan alle gewenste creatieve activiteiten deelnemen?
- Als u creatieve activiteiten mag bedenken waar uw kind graag aan deel zou willen nemen, wat zou dit dan zijn?
- Zou u naast deze creatieve activiteiten nog andere activiteiten kunnen benoemen die u graag ziet voor uw kind?

Tijdens de buitenschoolse activiteit

- Wat vindt u belangrijk tijdens de activiteiten? Hoe moet de begeleiding, het contact met de ouders, de insteek (leerzaam of leuk/ beide) en de duur vorm gegeven worden.
- Wat mag echt niet gemist worden tijdens een activiteit?
- Wat vindt u belangrijk in de begeleiding tijdens de activiteiten?

Organisaties

- Weet u welke organisaties activiteiten aanbieden voor kinderen in de buurt?
- Wat weet u van het Kindpakket?
- Heeft u wel eens van Open Arms gehoord?

4.4 Interviewvragen professionals

Armoede in de klas

- Zijn er kinderen op school die leven onder de armoedegrens? Wat is hiervan te merken in de klassen?
- Bespreekt u het onderwerp armoede met ouders en/of verzorgers?
- Is er een verschil te merken in de klas tussen de kinderen met buitenschoolse activiteiten en zonder deze activiteiten? Waar wordt hiervan gemerkt?

Kindpakket

- Heeft u weet van het Kindpakket en de mogelijkheden hiervan?
- Maken kinderen van deze school hier gebruik van?
- Heeft uw wel eens doorverwezen naar of een aanvraag gedaan van het Kindpakket?

Buitenschoolse activiteiten

- Weet u wat kinderen momenteel aan buitenschoolse activiteiten doen?
- Waar denkt u dat er behoefte ligt voor sportieve, culturele, buiten- en binnenactiviteiten? Hoe zou dit er dan uit zien?
- Heeft u het idee dat er genoeg aanbod is voor arme kinderen?
- Mist u iets en zo ja, wat dan?
- Als u een buitenschoolse sportieve, culturele, buiten- en binnenactiviteiten zou organiseren, wat zal die dan zijn en waarom?
- Wat zijn de minimale eisen waar een sportieve, culturele, buiten- en binnenactiviteiten volgens u aan moet voldoen?
- Waar moet de begeleiding tijdens de sportieve, culturele, buiten- en binnenactiviteiten minimaal aan voldoen?
- Wat mag er tijdens een buitenschoolse sportieve, culturele, buiten- en binnenactiviteiten echt niet gemist worden?

School

- Wat betekent de school in buitenschoolse activiteiten voor kinderen?
- Wat wordt er momenteel gedaan door de school? Voorbeelden schoolreisje/kamp/muziekles
- Wat zou de school kunnen betekenen bij de organisatie van buitenschoolse activiteiten voor kinderen?

Bijlage 5 - Toestemmingsbrief ouders

Beste ouders en/of verzorgers van leerlingen van groep 5 tot en met groep 8,

Wij zijn twee studenten van de Christelijke Hogeschool in Ede en doen een onderzoek voor de stichting Open Arms. Stichting Open Arms ligt in Het Lage Land en organiseert activiteiten voor ouderen in Het Palet. In ons onderzoek gaan wij kijken wat Open Arms kan organiseren voor kinderen in de buurt. En daar kunt u bij helpen!

Graag zouden we in gesprek gaan met uw kind over buitenschoolse activiteiten. Hierbij zal het gaan over welke activiteiten kinderen willen doen in de buurt Het Lage Land. Het gesprek wordt opgenomen, de gegevens worden anoniem verwerkt. Per leerjaar zal een groeps gesprek van 5 leerlingen worden gehouden van maximaal een half uur. Dit gesprek zal plaatsvinden op donderdag 10 maart.

Ook zijn wij benieuwd naar uw mening. Wilt u meewerken door middel van een gesprek met ons? Dit zal een gesprek zijn van ongeveer 15 minuten duren. Laat uw eigen contactgegevens dan hieronder achter.

Graag zouden we dit briefje morgen, woensdag 2 maart terug ontvangen. U kunt deze (laten) inleveren bij de administratie.

Met vriendelijke groet,

Jantine Nieboer en Sandra Maasse

Naam kind:

Naam ouder:

☐ Ik geef toestemming voor deelname van mijn kind aan het gesprek

☐ Ik geef GEEN toestemming voor deelname van mijn kind aan het gesprek

Handtekening:.....

Wilt u zelf meewerken doormiddel van een gesprek, laat dan hier uw gegevens achter:

Telefoonnummer / e-mailadres:.....

.....

Bijlage 6 - Interviews 1-10 per kernlabel

6.1 Sportieve activiteiten

Gestructureerde buitenschoolse activiteiten waarbij lichamelijke inspanning nodig is, met als doel om te ontspannen en/of bewegen. Sportieve activiteiten kunnen zowel in teamverband als alleen beoefend worden.

Fragmentnummer	Fragment	Label
1.4	K4: nou ik kickboks en voetbal.	Diverse sporten
1.6	K1: voetbal en zwemmen.	Diverse sporten
1.8	K5: en ik paardrijden.	Paardrijden
1.9	K5: bij de prinsenmolen.	Manege
1.11	K2: turnen. Heb ik een keer gedaan maar. K4: mijn sport is alleen maar kickboksen, thaiboksen of tryboksen dat bestaat helemaal niet.	Diverse sporten
1.12	K4: of karate.	Karate
1.13	K3: nou ja vroeger zat ik op voetbal en dat vond ik leuk. Maar omdat een jongen me daar heel de tijd sloeg ging ik eraf maar ik wil wel graag weer terug op voetbal, want hij is eraf gegaan maar dat mag niet van mijn moeder omdat het dan te veel geld kost.	Voetbal
1.15	K5: want vroeger zat ik op dansen en dat zou ik wel weer een keertje willen doen. K2: jaa. Dan kom je bij mij. K5: ja bij kind twee en ik wil graag ik wil weer graag op voetbal	Diverse sporten
2.12	K8: ik voetbal	Voetbal
2.13	K7: ik doe korfballen	Korfballen
2.14	K7: en ik ga op karate.	Karate
2.15	K6: ik zit op turnen. En ik wil en ik ga misschien op voetbal.	Turnen
2.16	K7: En ik wil graag een keer op paardrijden. Maar dat mag niet van mijn ouders. en dat gaat denk ik ook niet gebeuren want mijn vader en moeder vinden het te duur dus.	Paardrijden
2.17	K8: boksen	Boksen
2.18	K10: bij boksen kan je gewoon slaan en daarna krijg ik een soort van gevoel van dat ik vrij ben en dan wordt ik ook vrolijk.	Boksen
2.19	K10: Paardrijden wil ik graag doen en boksen.	Diverse sporten
2.28	K8: voetballen	Voetballen
3.6	K14: taekwondo	Taekwondo
3.7	K13: zwemmen. K11: ik zit op zwemmen elke zaterdag. K12: ik zat op zwemmen	Zwemmen
3.8	K11: ik vind tennis en hockey wel leuk. K14: ik ook hockey, ja. K13: ik kickboksen.	Diverse sporten
3.9	K12: tennis.	Tennis
4.1	K15: handbal.	Handbal
4.2	K16: volleybal	Volleybal

4.3	K17: ik doe aan ballet en klassiek ballet en paardrijden.	Ballet/paardrijden
4.4	K18: ik doe atletiek en voetbal	Diverse sporten
4.5	K19: ik doe judo en aikido	Vechtsporten
4.8	K16: mijn zus paardrijdt wel dus dan denk ik mij lijkt het op zich wel leuk om te paardrijden maar het is zo duur elke keer.	Paardrijden
4.9	K17: volleybal lijkt me ook wel leuk, want dat heb ik een beetje geleerd van kind zestien.	Volleybal
4.10	K18: maar ik zou ook handbal wel leuk vinden als ik voetbal niet meer zou doen.	Handbal
4.11	K15: en ik atletiek en turnen. K16: ooh ja turnen.	Turnen
4.12	K19: ik zou hiakido, dat is een soort van aikido maar dan wat harder, en jiu-jitsu.	Vechtsporten
5.4	K24: voetballen	Voetballen
5.8	K20: zaterdag voetbal ik soms met mijn broer in de gang.	Voetballen
5.9	K20: En op zondag dan ren ik soms buiten gewoon hardlopen.	Hardlopen
5.10	K24: Ik doe op maandag boksen dinsdag doe ik niks woensdag doe ik ook boksen, donderdag doe ik weer niks en vrijdag doe ik ook boksen en zaterdag doe ik dansen.	Diverse sporten
5.11	K21: ik ga maandag altijd zwemmen en donderdag ook.	Zwemmen
5.19	K21: paardrijden	Paardrijden
5.20	K23: hardlopen.	Hardlopen
5.21	K24: mijn lievelings is boksen en dansen.	Boksen/dansen
5.22	K22: ik zou misschien nog wel een keertje willen boksen. Dat lijkt me leuk. K24: dat is leuk ik zit op boksen.	Boksen
6.3	O1: ja ze zat op streetdance hiernaast, daar verder op. En dat vond ze niet meer leuk, dus nu wil ze ook nog een dag extra gaan kickboksen maar dat is dan ook weer in capelle. Dat is niet echt niet echt in de buurt hier.	Kickboksen
7.5	O2: als ze ziek is zegt nee mama ik ga naar school ik houd echt van. Maar wilt niet als iemand kent wie niet gaan daar of ik zeg geen gitaar spel of piano * naam kind* wil niet of ik zeg *naam kind* zeg mama ik ben een beetje kleiner dan andere kinderen. ik zeg geen ja wie gaat basketbal. Ze zegt nee mama ik wil niet ik ben es schaam. hou van golf. ik zeg kom met mij mee inschrijven voor een sport. es schaam nee ik ken niet iemand daar.	Schaamte kind
7.13	O2: leren een sport, muziek, alles.	Sport
8.3	O3: ja de oudste handbalt drie keer in de	Diverse sporten

	week, de jongste zit op zwemles en daar buiten zijn ze de hele dag buiten en rennen ze zich rot.	
8.12	O3: handbal. Want dan leren kinderen omgaan met een bal te gooien. Heel veel kinderen gooien onbewust de bal maar dan gaat tie de andere kant op dan als ze willen. En met handbal leren ze echt gericht naar iemand te gooien spelenderwijs.	Ontwikkelen motoriek
9.1	O4: ja, ze nou ja de jongste zwemt en de oudste doet ballet nou ja jazzballet, streetdance	Diverse sporten
9.4	O4: wat ik zelf wel misschien wel een beetje mis is als ik kijk naar wat er allemaal voor buitenschoolse activiteiten gepland worden is misschien om van dingetjes om te kunnen proeven. of het nu sporten zijn of creatief bezig. Om een keer oh we gaan vandaag weet ik veel tennissen of een honkbal of dat ze eens kunnen kijken wat verschillende sporten zijn voordat ze ervoor kiezen.	Activiteiten proberen
10.1	O5: mijn kind zit op kickboksen.	Kickboksen
10.2	O6: ja zo'n echte gym sportzaal waar kinderen echt kinderen door de weeks kunnen sporten O5: ja want wij gaan best wel ver voor het sporten. O6: ja	Sportzaal
10.3	O5: sporten vind ik eigenlijk belangrijker dan de activiteiten.	Sport belangrijk
10.4	O5: dat sporten blijft ze aanhouden want het is gezond.	Sporten is gezond
10.15	O6: ik ben sowieso van plan om een schoolvoetbaltoernooi te daar voor de jongens te organiseren.	Schoolvoetbaltoernooi

6.2 Culturele activiteiten

Gestructureerde buitenschoolse activiteiten waarbij een mens zich op een betekenisvolle manier kan uiten, met als doel om te ontspannen en/of anderen te ontmoeten.

Fragmentnummer	Fragment	Label
1.5	K2: jazzballet.	Jazzballet
1.7	K3: ik kan niet één ding drummen en heel soms ook gitaar.	Drummen
1.10	K2: ik doe het bij DPFC dansen.	DPFC
1.14	K1: ja, ook iets met instrumenten.	Instrumenten
1.16	K2: ja theater dat wou ik ook gaan doen ja. Dat ik dacht al turnen en nog iets theater. K3: oh ja en ik zat op theater.	Theater
2.10	K10: ik doe jazzballet	Jazz ballet
2.11	K10: En ik doe ook nog klassiek ballet	Klassiek ballet
2.22	K10: ik leer echt van mijn nicht leer ik een klein beetje viool.	Viool spelen
2.23	Ik stijldans trouwens ook.	Stijldansen
3.10	K13: jazz. K12: ik heb op ballet gezeten, ik heb op jazzballet gezeten en op streetdance heb ik gezeten.	Dansen
3.12	K13: piano. K12: piano. K11: piano. K14: ik heb geen idee. K13: en gitaar. K12: dat lijkt mij ook heel gaaf. K14: ik zit al op gitaar	Muziekinstrumenten
4.13	K16: ik zing heel vaak. K15: soms op de piano. K15: nou ja op het keyboard. K16: ik heb ook meegedaan aan het maasstedelijke koren.	Zingen
4.14	K17: ohh en toneel spelen lijkt mij wel leuk. Dat lijkt me echt heel leuk.	Toneel spelen
5.15	K22:Maandag heb ik niks, dinsdag kom ik uit school en dan moet ik heel snel eten want dan moet ik dansen. Woensdag moet ik heel snel uit school. Half 1 zijn we dan uit en 1 uur heb ik **niet te verstaan** van sorina's. En dan ga ik naar huis. En daarna heb ik weer 3 uur dansen.	Dansen
5.23	K23: ik ben ooit naar een museum geweest. K20: ik ook	Museum
5.24	K21: ik ga ook heel vaak met mijn opa en oma naar het museum. Dat is best wel interessant.	Museum
5.25	K24: ik ben naar het historisch museum zo heet dat geweest.	Historisch museum
5.26	K22: ik ben ook een keertje naar het museum geweest.	Museum
5.27	K24: we zitten allemaal op dezelfde DPO school K22: en daar hebben ze elk jaar een show. Eerst hadden ze een zomershow maar nu hebben ze altijd een kerstshow.	Uitvoering dansschool

5.28	K24: streetdance. Hiphop.	Dansen
5.29	K22: ik zit op acting en dancing en dan acteer je ook heel erg. En dan moet je bijvoorbeeld heel blij bewegen of juist heel verwaand. Dat is wel heel leuk	Theater
5.30	K21: ik vind theater wel heel leuk K22: ik ook	Theater
5.31	K22: zingen vind ik ook leuk dat doe ik niet echt speciaal. K21: ja	Zingen
6.7	O1: maar ja we hebben wel eens Surinaamse feestjes, we hebben wel eens ja je hebt dan keti koti dat dan hier tegenwoordig ook groots gevierd wordt. daar is ze wel eens geweest. ja je hebt, wat heb je nog meer? Ja het kwakoefestival daar in Amsterdam, daar is ze wel eens heen geweest.	Surinaamse feesten
6.8	O1: en museas ja bezoek ik weinig, dus ik denk zij ook.	Museums bezoeken
6.9	O1: nou ja theater lijkt mij zelf wel iets voor haar omdat ze soms vind ik haar best wel heel overdreven reageren.	Theater
7.1	O2: *naam kind* gaat ballet in de DPCF	Ballet bij DPFC
7.3	O2: Dans, eerst dans, in het huis ook. Twee uur dansen, 5 minuut leren. Houdt van dans.	Dansen
7.4	O2: ik soms zeggen *naam kind* wil gaat gitaar spelen of piano spelen *naam kind* soms is schaam.	Muziek
7.12	En dan ik ook houd van muziek ook spelen of gitaar of andere.	Muziek
8.13	O3: of tentoonstellingen vanuit een museum een bepaalt stukje wat ze laten zien. Wat de kinderen ja. bijvoor, even als voorbeeld rond vijf mei wat met de tweede wereld oorlog te maken heeft, dat ze kunnen zien van dit heeft er mee te maken dat is er gebeurd, dat is iets waar kinderen wat aan hebben.	Tentoonstellingen
8.14	O3: ik weet dat hier in de buurt één dansschool zitten, maar dat is voor de hoog mensen met de hoge inkomens. voor met de lage inkomens is er hier in de buurt niks.	Dansschool
8.15	O3: nou dat het dat het ook voor de kinderen dans les dat dat ook voor de voor de lagere groep zeg maar mogelijk is voor de kinderen te leren dansen want daar heb je ook goeie dansers tussen.	Dansles
9.2	O4: bij dancepoint	Dancepoint
9.8	O4: nou dat heb ik nou wel eens aan haar voorgesteld! omdat ze heel graag zingt en ze heeft de moeder de zwemkwaliteiten en dat is niet heel erg goed. En dan zei ik wel eens	Zangles

	tegen haar goh in ommoord heb je ook de popschool zitten maar voor probeer je niet eens op zangles want je zingt heel graag en dan kunnen we het ook nog eens zuiver maken haha.	
9.10	O4: en toneel is echt wat voor mijn jongste.	Toneel
9.15	O4: mijn jongste wil graag gitaar spelen. We hebben we zijn erg op de muziek ingesteld bij ons thuis piano, gitaar, drumstel.	Muziek
9.16	O4: ze heeft niet echt gezegd van dat zou ik nou eens. ze pingelt wel op de op de piano. Maar echt les dat dat boeit haar niet zo, nog niet zo.	Muziekles

6.3 Buiten activiteiten

Gestructureerde en ongestructureerde activiteiten die in de openlucht gedaan worden.

Fragmentnummer	Fragment	Label
1.1	K1: ga ik dan buitenspelen van heb ik ook. K2: ja bijvoorbeeld buiten spelen.	Buitenspelen
1.2	K2: ik ga meestal naar Ravottuh.	Ravottuh
2.5	K10: Dan ga ik soms bij de balkon spelen of gaan bij het speeltuintje spelen. En dan zie ik soms *naam kind* en dan gaan we samen spelen	Samen spelen
2.8	K9: en dan als het dan heel mooi weer is en de zon schijnt dan ga ik gewoon lekker buiten spelen.	Buiten spelen
2.9	K8: Ik ga altijd voetballen of ik ga bij een vriendje spelen.	Voetballen
3.2	K14: vaak als ik dan uit school kom dan ga ik ook gewoon naar huis, gaan ik met me hond naar buiten spelen.	Met de hond naar buiten
3.4	K11: ik ga vaak gelijk na school naar speeltuin met me broertje en met me moeder en soms ga ik gewoon naar huis en dan ga ik gewoon spelen.	Spelen
3.5	K13: soms speel ik ook buiten, zoals gister ben ik met mijn vriendin buiten gaan spelen. K12: en zomers speel ik heel vaak buiten.	Buiten spelen
4.16	K17: ik en kind zestien gaan bijna elke dag buitenspelen. K16: ja.	Buitenspelen
4.18	K16: we hebben namelijk bij ons in de straat is ook nog een school heet de Kleine Prins en daar gaan we vaak op de plein gaan we... K17: spelletjes spelen... rondlopen en spelletjes spelen met vijf takjes.	Spelletjes spelen
4.19	K17: en verder houden we wel van hutten bouwen enzo.	Hutten bouwen
4.20	4.17 K18: ik zit liever binnen als ik als het lekker weer is zit ga ik naar buiten. K15: ja, ik ook. K19: ik ga ook naar buiten. K17: zelfs toen het ging regenen ga ik naar buiten. K16: ik zit veel liever buiten, als het kan. K17: ik moet haar altijd ophalen...K15: ik ga ik blijf veel liever binnen... dan zit ze achter de tv.	Buiten vs. Binnen
4.21	K19: ik had al gezegd dat sinds ik kan staan vecht en dat doe ik dus in mijn fantasie met de burenjongen en dan met buurmeisje gaan we meestal praten. en dan skaten met.	Buitenspelen
4.22	K18: voetballen of basketballen.	Sport
4.23	K17: oké. Na ik wil buiten graag hutten bouwen en een leuk plek om een hut te bouwen. Want ik en kind zestien zoeken vaak de hele buurt af maar vinden bijna	Hut bouwen

	nooit een leuke plek.	
4.24	K19: ik zou graag een plek willen waar ik een parcours kan doen.	Parcours
4.25	K19: ja, een parcours free runnen bedoel ik. Met allemaal salto's die je over een parcours kan maken.	Free run parcours
4.26	K16: een echt volleybalnet enzo.	Volleybalnet
5.3	K24: en later daarna ga ik wel naar buiten.	Naar buiten
5.6	K23: En ik ga bijvoorbeeld ook naar buiten voetballen.	Voetballen
5.7	KK24: we spelen gewoon met zijn alle, met heel veel jongens uit de klas. K23: ja	Samen spelen
5.12	K21: en woensdag normaal ga ik dan altijd buiten spelen.	Buiten spelen
5.14	K21: ee gaan niet echt naar een speeltuin om op het klimrek te klimmen. Maar we lopen gewoon. K24: en praten K21: we kletsen gewoon	Buiten kletsen
6.1	O1: zeker en ja ik zie haar eigenlijk heel weinig buitenspelen daar. dus vandaar dat ik dacht nou ja, er kan sowieso wel iets gedaan worden hier.	Weinig buitenspelen
6.4	O1: na nou ja, als ik denk aan hoe toen wij buiten speelde dan was er echt overal had je van die ja ik weet niet een soort een soort daar lenen ze allemaal spelletjes uit. Ik weet niet meer precies hoe dat heet, balspel of zo dacht ik dat het heette, geloof ik	Vroeger
6.5	O1: ja, dat soort dingen. Pleintje waar dan echt bijna de halve buurt naartoe kwam dan om om te gaan spelen.	Iedereen buiten
6.6	Ja ik moet dan echt denken aan een soort trefbal ofzo, ik wee, heet dat nog trefbal tegenwoordig? ja, dan echt zo soort spelletjes of zo iets dan, dat ze dan echt gezamenlijk met z'n alle kunnen spelen.	Gezamenlijke spelletjes
6.13	O1: ja en als ze dan echt naar buiten wil dan gaat ze naar beneden en haalt ze haar vriendinnetjes op.	Vriendinnetjes
6.14	O1: dus ja, dat soort dingen merk ik meer dat ik denk ja nou ja weet je wel ze kunnen toch wel gewoon buitenspelen dat deden wij ook. en ja dat gebeurt nu bijna niet meer dus. Dat is voor mij meer belangrijk dan dat ze echt één vast iets gaat doen of zo.	Buitenspelen is belangrijk
6.15	O1: ik vind gewoon zeg maar belangrijk dat ze contact heeft met kinderen en dat ze zeg maar als ze buiten wil spelen er een plek is waar ze naartoe kan gaan. En dat er sowieso	Ontmoetingsplek buiten

	wel één iemand is die erop toezicht houdt zeg maar. Maar ja ik bedoel het hoeft niet zo zeer te zijn dat het echt gezamenlijke spelletjes zijn, het gaat mij gewoon meer dat kinderen zich kunnen vermaken op een plein of ergens. En dat er toezicht is en dat het goed geregeld word zeg maar.	
6.19	O1: het gaat er gewoon mij om dat er dan gewoon meer buiten word gespeeld. En dat het leuk is en dat ze het naar haar zin heeft dat is voor mij het belangrijkste eigenlijk.	Leuk is buiten
8.22	O3: een zeepkisten race. waarom? Nou als je van vroeger 'ter land, ter zee en in de lucht' met die zeepkisten race vond ik altijd geweldig. En daar deden jong en oud aan mee. Ook kleine kinderen die gewoon met paps of met de burens z'n kar in mekaar liepen te timmeren. en dat lijkt me zo leuk dat alle kinderen hier in de buurt met mekaar van die karren lopen te maken en dat er z'n zeepkistenhelling staat en dat er dan z'n wedstrijdje gedaan word.	Zeepkisten race
9.13	O4: ze spreekt ze spreken dan af met een groepje van 5 of 6 en dan gaat de basketbal en dan gaat ze iets met een bal doen.	Samen afspreken
10.6	O5: want uiteindelijk wordt het wel weer groep 6, groep 7 die gaan weer buiten voetballen, die gaan weer buiten hangen	Buiten hangen
10.17	O6: want als die kinderen elke keer aan het gamen zijn dan heb ik zoiets van toch moeten die kinderen gewoon buiten zijn om dan te gaan spelen.	Buiten spelen
10.21	O5: weet je ze moeten een keer vragen of ze gebruik kunnen maken van ravotten. Dat je daar een keertje gaat spelen met die kinderen.	Ravotten
10.22	O5: klimmeren en klauteren. Dat soort dingen moet je doen.	Klimmen en klauteren

6.4 Binnen activiteiten

Gestructureerde en ongestructureerde activiteiten die gedaan worden in een huis of ruimte van een organisatie.

Fragment nummer	Fragment	Label
1.3	K3: dus toen na schooltijd als ik thuis kom ga ik GTA5 spelen	GTA5
1.17	K3: GTA5, op mijn kamer tv kijken of play station.	Media gebruik
1.18	K5: ik playstation 2. Ooh en in het weekend binnen bij mijn vader playstation 2 en door de weeks binnen doe ik bij mijn moeder vaak tv kijken en als mijn vriendinnetjes er zijn binnen dan doe ik verstoppertje of spelletjes.	Media gebruik/ Spelletjes
1.19	K2: thuis en dan ga ik een beetje oefenen met danspasjes die ik geleerd heb.	Danspasjes oefenen
1.20	K2: verstoppertje vind ik altijd heel leuk.	Verstoppertje
1.21	K4: nou ik wil met nou binnen dan doe ik wel eens mij paar spelletjes verzinnen en heb ik ik heb z'n grote bak met nurf pistolen en zo.	Spelletjes verzinnen
2.1	K8: tv kijken en chips eten.	Tv kijken
2.2	K7: en in de avond, na het spelen, ga ik altijd even tv kijken	Tv kijken
2.3	K6: ik ga op de bank liggen en tv kijken en zonnepitten eten.	Tv kijken
2.4	K7: en soms komt mijn buurmeisje om haar gaan we spelen.	Met buurmeisje spelen
2.6	K10: als ik thuiskom dan gaan we tv kijken.	Tv kijken
2.7	K9: Ik zit op de bank op de ipad of de telefoon. En dan kijk ik soms ook tv.	Mediagebruik
2.20	K6: ik maak bijvoorbeeld oude kleren die ga ik dan helemaal versieren. Of van een jas dan ga ik die mouwen afknippen en dan doe ik op andere jas.	Kleren versieren
2.21	K7: ik teken alleen. ik doe meestal jurken, broeken, lange jurken. Ik heb ik heb een keer een broek ontworpen en een bikini.	Kleding ontwerpen
2.24	K6: met Barbie of Lara Loepsie	Poppen
2.25	K7: ik heb van Playmobiel ik heb de hele camping en daar speel ik dan mee.	Playmobiel
2.26	K7: ik heb een eigen tv op mijn kamer.	Tv kijken
2.27	K7: of ik ga met de barbies spelen. Of ik heb verkleedkleren-	Barbies
2.29	K9: ik speel met de paarden of met de barbies.	Barbies
2.30	K9: en ik zit op een Ipad	Ipad
2.31	K9: of ik speel spelletjes	Spelletje spelen
2.32	K10: ik speel alleen maar met mijn moeder of met mijn Ipad	Spelen
2.33	K6: ik ga kijken met naar zo'n programma Jill	Knutselen

	en dan krijg ik ideeën of in mijn topmodelboekjes daar staan ook dingen die je kan knutselen.	
2.34	K7: je wilt bijvoorbeeld een houten uiltje hebben of een houten hartje maken. Dan kan ik dat maken.	Houten figuurtjes maken
2.35	K7: of ik maak make-up.	Make-up maken
2.36	K9: en ik schilder ook heel vaak	Schilderen
3.1	K13: nou meestal als ik uit school ben dan ga ik naar huis. ga ik cornflakes eten en dan ga ik lekker op de bank zitten met mijn telefoon. of tv kijken of met mijn kleine broertje spelen.	Media gebruik
3.3	K12: ik ga vaak als het lekker weer is buiten spelen of anders zit ik binnen op mijn kamer met de Ipad, me telefoon of tv kijken.	media gebruik
3.11	K13: want in mijn vrije tijd als ik van school kon heb ik helemaal geen zin om dan naar dansen te gaan. Dan wil ik op de bank gaan zitten en eten en spelen.	Vrije tijd besteding
3.13	K12: ik zit niet op de Playstation maar vaak wel op de Wii of de computer	Gamen
3.14	K13: nou ik zit niet echt op de Wii. K14: niet niet zo veel ik, zit af en toe gewoon op mijn Ipad of zo. K13: ik zit vaak op mijn telefoon en als het mag ook op de computer. K11: ik doe gewoon spelletjes op me telefoon.	Media gebruik
3.15	K11: ja. K13: ja, knutselen doe ik wel want ik heb z'n stuk papier en daar ga ik dan leuke dingentjes van maken.	Knutselen
3.16	K11: ik vind knutselen wel heel heel leuk want ik heb heel veel knutselspullen en die gebruik ik ook vaak.	knutselspullen
3.17	K14: ja, knutselen doe ik wel vaak. Ik heb een soort van knutselboek met strookjes enzo.	Knutselboek
3.18	K14: misschien schilderen of zo iets.	Schilderen
3.19	K11: en ik wil ook nog wel iets van schilderen. ja dat lijkt mij ook wel leuk.	Schilderen
4.15	K19: ik ben ook heel goed in gamen. K16: en dan ben ik echt heel slecht. K19: mijn moeder zegt dan dat mijn Engels beter. K15: maar GTA. K19: ze vindt dat mijn langs Engels stukken beter wordt.	Leren van gamen
4.17	K15: ik ik doe geen spelletjes maar kijk Youtube. K18: ik ook.	Youtube
4.20	4.17 K18: ik zit liever binnen als ik als het lekker weer is zit ga ik naar buiten. K15: ja, ik ook. K19: ik ga ook naar buiten. K17: zelfs toen het ging regenen ga ik naar buiten. K16: ik zit veel liever buiten, als het kan. K17: ik	Buiten vs. Binnen

	moet haar altijd ophalen...K15: ik ga ik blijf veel liever binnen... dan zit ze achter de tv.	
4.27	K16: en hebben dan de diertjes om en ik teken ook de laatste tijd topmodellen en kleding. K17: top model is leuk.	Top model
4.28	K19: en ik teken vaak op Youtube teken ik cartoon dingen.	Cartoon tekenen
4.29	K15: ooh ja en ik teken mangas.	Mangas maken
4.30	K19: dat doe ik ook. Ik maak ik verzin altijd want later wil ik een Youtubekanaal en ik en dan. (K15: wijst uitbundig op zichzelf en knikt) K19: en dan verzin ik allemaal namen en dan logo's.	Eigen youtubekanaal
4.31	K16: als ik huiswerk heb dan kom ik er zelf wel mee, maar verder als ik thuis kom vraag ik of ik op de tv mag zitten en dat mag en dan eet wat en dan komt kind zeventien me ophalen en dan gaan we buiten. Als ik om vijf uur weer thuis. K17: als ik dus thuis kom dan zet ga ik eten, zet ik de tv aan en dan zo rond drie uur, half vier zet ik de tv weer uit is er niks leuk op de tv is en dan ga ik kind zestien ophalen en dan zit ze altijd tv te kijken.	Televisie kijken
5.1	K23: liever gamen	Gamen
5.2	K24: ga ik soms ga ik op de Playstation of tv kijken.	Mediagebruik
5.5	K23: En bijvoorbeeld ga ik dan ook gamen of achter de tablet zitten.	Mediagebruik
5.13	K21: En ik heb ook op tv een serie die ik dan volg en die kijk ik dan kijk ik 's avonds tv	Serie kijken
5.16	K22: En ja als ik thuis ben dan ben ik of op mijn mobieltje of ik ben knutselen.	Activiteiten thuis
5.17	K21: Ik knutsel heel vaak bij mijn opa en oma en dan maak ik bijvoorbeeld kaarten.	Kaarten maken
5.18	K22: ik heb vroeger heel veel 3d kaarten gemaakt maar nu ben ik iets belangrijks er van kwijt dus kan ik het niet meer doen.	3d kaarten maken
5.32	K24: Playstationen K23: gamen	Mediagebruik
5.33	K21: ik houd niet van gamen	Niet gamen
5.34	K20: ik speel het liefst GTA en bad of you K24: black of K20: black of street.	GTA
5.35	K22: ik doe spelletjes ook gewoon zonder de computer K20: ik uno K24: mens-erger-je-niet, ganzenbord K20: uno! K21: ik speel ook heel graag spelletjes	Gezelschapspellen
6.2	O1: ja dan is het eigenlijk op haar telefoon of	Binnen vs. buiten

	op de computer of of spelletje, tekenen maar dat is niet echt, ze gaat niet naar buiten in ieder geval.	
6.10	O1: ze tekenend heel veel, tegenwoordig maakt ze eigen soort vlogs. Vlogs hetten dat toch ja? Met der telefoon en dat gaat ze der zelf instrueren hoe ze hoe je iets kan doen.	Eigen vlogs
6.11	O1: ze is wel altijd met iets bezig en ja anders is ze aan het gamen of iets in die richting	Gamen
6.12	O1: dus ja het varieert heel veel, want de andere keer is ze heel lang weer niet aan het knutselen en dan is ze met nagellak en van alles bezig. dus het is maar net waar ze weer door getriggerd wordt.	Variërende interesse
7.2	O2: *naam kind* houdt van een spelletje.	Spelletjes
7.7	O2: achter computer, leren voorbeeld armband maken of ketting. en dan soms muziek luisteren soms gamen een spelen niet lang. een half uurtje ik zeggen. ja. soms school in de computer leren. en dan soms boek lezen . Tv kijken	Activiteiten binnen
8.17	O3: het knutselen voor de kinderen is hier in de buurt heel weinig en dan bedoel ik echt het knutselen van een poppetje maken of een vogelhuisje maken. dat is hier in de buurt heel weinig.	Knutselwerkjes maken
9.3	O4: ze vindt echt alles leuk. ze vind met een stokkie in de modder prikken vind ze leuk, of dingen maken of creatief bezig zijn vind ze ook leuk.	Alles leuk
9.5	O4: dat is toch echt weer van alles. ze tekent heel graag, ze schrijft haar eigen verhalen. Knippen, plakken het maakt haar eigenlijk niets uit. Als ze maar uit het niets iets kan maken zeg maar van.	Creatieve activiteiten
9.7	O4: ik denk tekenen in grafittistyle	Tekenen in grafittistyle
9.17	O4: ik schiet me ineens wat te binnen. En het zijn misschien make-up lessen Ze zijn erg bezig met uiterlijk en als ik dan kijk naar hoeveel beautie-vlogs en dingen ze bekijkt op Youtube en dan dingen uitprobeer en dan zo oranje als een tomaat naar buiten komt. Dan denk ik nou dat zou misschien wel een leuke zijn voor deze doelgroep. Hoe doet je dat en hoe doe je het goed vooral .	Make-up lessen
10.5	O5: weet je wat ik wel mis hier zeg maar dat ze iets klassikaals kunnen doen na schooltijd. Het hoeft niet perse met de hele klas maar	Gezamenlijke activiteit

gewoon dat er een activiteit is dat ze zeggen van hé we gaan na schooltijd daar naar toe in plaats van na schooltijd op het schoolplein te slenteren. Dat mis je wel weer. Dat is er weer niet.

6.5 Voorwaarden voor activiteiten

Dringende wensen voor vormgeving en begeleiding rond buitenschoolse activiteiten voor kinderen.

fragmentnummer	Fragment	Label
4.6	K16: nou volleybal kan je niet echt goed alleen doen. K15: nee handbal ook niet. K18: nee voetbal ook niet echt. K19: judo en aikido ook niet. K17: paardrijden wel en ballet ook. K16: nee je doet het met je paard. K17: dat is waar. K16: zonder paard kan je niet paardrijden. K17: nee. K18: maar atletiek wel. Dat kan je wel alleen doen.	Samen of alleen
4.7	K15, 16, 17, 18, 19: samen.	Samen
6.16	O1: Maar ja dat is als ze als ze twee twee keer in de week dan zeg maar op maandag tot vrijdag. ja twee keer in de week of zo ik denk dat dat wel, ja dat dan de kinderen ook wel zeg maar naar toe leven eenmaal. Oke het is vandaag maandag en woensdag en vrijdag is die woensdag en vrijdag zijn ze er dus dan dat ze dan ja echt hun agenda ervoor leeg houden allemaal laat ik maar zo zeggen dan.	Frequentie activiteit
6.17	O1: ja dus zeg maar woensdag van 1 tot 5 en vrijdag van 3 tot 6 bijvoorbeeld.	Vaste dag en tijd
6.18	O1: ik denk dat dat het wel wat handig zou zijn voor oké ik kan haar daar naar toe brengen.	Verzamelplek
7.6	O2: als er weer buurt of of met andere kinderen in de tuinen soms kinderen van een school ook komen. Is heel blij. Ja.	Samen spelen
7.8	O2: ja dus ik zeg *naam kind* rekenen leren. ik zeg oké mama. ik ga koken ik terugkomen binnen drie minuten mama klaar. 3 minuten meer niet. niet houden van leren. voor mij echt probleem . als iemand in het buurthuis helpen met *naam kind* goed praten *naam kind* misschien luisteren.	Leren
7.9	O2: ja één keer per week ik denk is goed. Woensdag halve dag is kinderen hebben tijd sommige kinderen.	Dag activiteit
7.10	O2: ja woensdag, zaterdag ook.	Dag activiteit
7.11	O2: lezen , boek lezen. *naam kind* technisch lezen is heel laag. Slecht echt en dan alles rekenen of geschiedenis alles. ik denk * naam kind * misschien met andere kinderen wil leren.	Schoolvakken leren
8.4	O3: hier in het Lage Land is er heel weinig dat er echt voor kleine kinderen georganiseerd word. ja wat georganiseerd word, word weer te ver dat kleine kinderen	Activiteiten te ver

	bij wijze van spreken te ver moeten reizen om er heen te gaan. Want als je aan die kant van de wijk woont en hier aan deze kant is wat te doen is het vaak voor de kinderen te ver.	
8.7	O3: want hier in de buurt is heel veel armoede om het zo maar te zeggen. Mensen die heel weinig te besteden hebben, nou dat soort dingen ja, zie je dat er voor dat soort mensen heel weinig is.	Armoede
8.10	O3: kinderen mogen op dit moment, want de tuin is te ver achterstallig onderhoud mogen ja helpen de takken verslepen. Op het moment dat alles weer helemaal gelijk is mogen de kinderen ook mee helpen. want dat is juist het leukste voor ze.	Achterstallig onderhoud
8.11	O3: de doel is gewoon dat kinderen plezier hebben en dat ze lekker buiten kunnen spelen in een veilige omgeving zonder dat de auto's ze soms ze omver rijden, zonder dat er fietsers ze omver rijden, zonder dat er honden op het terrein komen.	Veilige omgeving
8.16	O3: bij ons betaal je voor een jaarabonnement 20 euro voor het hele gezin wat op dat adres woont.	Jaarabonnement
8.18	O3: maar daar zijn we al bezig om die activiteiten er weer in te krijgen en dat is zowel voor leden als voor niet leden. leden betalen een x bedrag en niet leden betalen een x bedrag en dat bedrag is puur om het materiaal zeg maar aan het kunnen schaffen.	Activiteiten voor iedereen
8.19	O3: ja, want wij hebben zeg maar meestal is het voor leden 1,50 en voor niet leden 2,50. dus dan is het nog leuk om te doen.	Prijs activiteiten
8.21	O3: ligt de basis er, goed kijk zo gauw die basis goed is dan komt de rest erom heen ook. maar eerst moet de basis goed zijn.	Goede basis
9.6	O4: alleen is het altijd dan de eerste stap is moeilijk. dan kom ik daar en dan ken ik niemand.	Niemand kennen
9.9	O4: maar dat vind ze dan weer zo spannend om daar alleen naartoe te gaan dat ze het dan afhoudt.	Spannend
9.11	O4: ik denk sowieso de drempel lager is als ze al met zijn tweeën kunnen ze nu natuurlijk ook maar dat gebeurt nou nog niet. Maar als ze met zijn tweeën gaan. En dan hebben ze het gevoel dat ze al wat sterker staan. ze zitten natuurlijk in een beetje een onzekere leeftijd aan het begin	Drempel lager

	van de puberteit dus alles is dan denk een beetje extra spannends.	
9.12	O4: ik denk dat woensdagmiddag sowieso een dag bij uitstek is omdat ze alle tijd hebben maar ja aan de andere kant zijn er een hoop die dan denken dat dat de dag is dat ze aan het sporten zijn. Ik heb ja daar zelf bewust niet voor gekozen. maar ik zou denken de woensdag.	Woensdagmiddag
10.7	O5: dan denk ik van als je dan een activiteit heb van waar jongens en meisjes ter gelijke tijd wat voor kunnen doen.	Activiteit voor jongens en meisjes
10.8	O5: dus als jullie iets klassikaals kunnen bijvoorbeeld een dagje sjoelen met ze of weet ik veel iets in die richting.	Klassikale activiteiten
10.9	O5: ja activiteitendag dat ze in elk hoekje wat kan doen.	Activiteitendag
10.10	O5: en dan één keer per week of om de twee weken een keer. Dat ze dan tegen 50 cent naar binnen kunnen. O6: 50 cent waarom? Ze gaan toch al et 50 cent naar het andere buurtwerk. Waar betalen ze dan toch ook voor? O5: nee dat doen ze niet. Dat is er niet meer. O6: maar tegen betaling van kinderen. Als er zulke activiteiten gaan komen heb ik zoiets van daar gaan ze niet voor betalen.	Duur en prijs activiteit
10.11	O6: ik stuur mijn kind om ergens te gaan spelen bij buurtwerk noem maar op. En dan moet mijn kind nog entree betalen om ergens te spelen. Dat vind ik belachelijk.	Entree betalen
10.16	O5: dat ze met zijn allen nog want het is het zijn uiteindelijk kinderen van de buurt. En het zijn kinderen die we kennen. O5: want ze zitten bij elkaar op school. Dus het is een fijn gevoel voor je als je als ouder dat je weet met wie je kind daar speelt.	Samen spelen
10.23	O6: een vast rooster!	Vast rooster
10.24	O5: en op woensdagmiddagen. O5: want hun gaan elke woensdag middag daar. Ik ga niet elke keer met mijn kind daar, dus de buurt van onze kinderen op woensdagmiddagen hebben ze niks te doen.	Woensdagmiddag
10.25	O5: dus als jullie iets van een wekelijkse rooster kunnen die kinderen van hé woensdagmiddag komen hun bijvoorbeeld het palet komt dan daar naar toe. Wekelijks	Wekelijks rooster

6.6 Samenwerken

Dringende wensen rond samenwerking tussen organisatie die in de buurt Het Lage Land actief zijn in buurtwerk voor kinderen in de leeftijd van 8 tot en met 12 jaar.

Fragmentnummer	Fragment	Label
8.1	O3: nee ik heb daar niks gedaan, want ik zit zelf in de speeltuin business hier in de omgeving.	Eigen speeltuin
8.2	O3: speeltuin, ja, buurt en speeltuin vereniging 'Het lage land'.	Speeltuin 'het Lage Land'
8.5	O3: wat ik mis hier in de buurt dat hebben we wel gehad, maar dat ja ligt ook op z'n gat zoals ik het noemt, dat is van buurtwerk kwamen ze de scholen langs met speelmogelijkheden. kwam er een hele bus met fietsjes en van die steltenlopers van alles en nog wat en dan was het zeg maar na schooltijd was het bijvoorbeeld van drieën tot vijven konden die kinderen daar op het schoolplein mee spelen. of bij een sportveld dat het gedaan werd en dat gebeurd ook helemaal niet meer.	Buurtwerkbus
8.6	O3: op dat wat wij in de speeltuin na doen, wat ik zo veel mogelijk probeer te regelen, word er voor de rest negens wat georganiseerd. Ja, met grote feestjes zoals koningsdag tuurlijk dan is er her en der iets te doen, maar echt daar buiten is er heel weinig organisatie.	Weinig activiteiten
8.8	O3: nu gaat er wel nieuwe dingen komen vanaf volgende maand gaan we ook meer met andere ook met Open Arms komt bij schuift hebben we contact althans de voorzitter heeft er contact mee om meer dingen samen te gaan doen om wat meer kinderen zeg maar de flats uit te gaan trekken.	Contact Open Arms
8.9	O3: we zijn ook bezig met ouderen. die het gewoon heerlijk vinden om te rommelen in de tuin, kom maar rommelen we hebben in de speeltuin genoeg groen dat onderhouden moet worden kom maar.	Ouderen inzetten
8.20	O3: Open Arms zijn is is al de voorzitter is er al mee bezig. Meer ook in het verband met de vrijwilligers of we van daar uit ook vrijwilligers. niet puur om in de kantine te staan, maar puur voor het buiten gedeelte.	Samenwerking
9.14	O4: nou je hebt natuurlijk Buurtwerk. En hem dat is eigenlijk de enige waarvan ik denk.... waarvan ik weet dat ze het doen.	Diverse organisaties

	Ravottuh is volgens mij ook van buurtwerk maar dat weet ik niet zeker.	
10.12	O6: van de Keystraat O5: nee van de Keystraat O6: we hebben met pijn en hebben wij daar wat kunnen O5: een speeltuintje kunnen krijgen O6: een kleintje, niet groot maar die moeten wij die willen wij vanaf het voorjaar als het mooi weer is dan kunnen wij zelf ook een beetje onderhouden.	Speeltuin Keyzerstraat
10.13	O5: op dit moment staat er nog een speeltuin en een basket en een doel. O5: en voor die kinderen is er een wip wap en een klimrek zit erop. Maar op dit moment zit er nog niks. Maar wij willen zelf daar ook activiteiten aan doen dus wij dachten van als jullie mij daar ook van bij willen betrekken. Van in plaats van alleen in het palet wat doen. Maar daar ook buiten activiteiten kunnen doen.	Open Arms betrekken
10.14	O5: dus als jullie wij kunnen betrekken bij activiteiten dan kunnen komen dat is dat kan. O6: dat kan en dan kan begin mei/juni zo'n beetje als het mooi weer begint te worden dan kunnen we daar wat.	Open Arms betrekken
10.18	O5: als jullie ook daar wat kunnen doen. Met ons mee. Ja dan is het leuk. Dan zijn we groter en dan kunnen we met zijn alle wat doen.	Samen wat doen
10.19	O6: want dat wil ik sowieso niet hebben als het aan mij ligt. echt waar want ik heb liever dat ik zelf iets organiseer voor de kinderen vrijwillig. Kijk als je het doet doe het dan vrijwillig. Niet tegenover een subsidie of vergoeding of wat. Je kan wel een klein beetje geld of subsidie dan krijgen dan voor het siroop of dan of voor een koekje erbij. En that's it. meer verwachtingen heb ik niet.	Vrijwillig tegenover subsidie
10.20	O5: maar dan is het de vraag is het buiten? Of is het in het palet alleen? Als het in het palet is en ik moet mijn kind continu daar zetten dat is niet leuk. Dat mooi weer komt eraan. Ik vind ze moeten buiten activiteiten kunnen doen.	Buiten activiteiten
10.26	O5: de eerste keer, de tweede de derde keer doen de ouders ook al mee. Dan wordt je groter en groter. Ja en de ouders staan daar ook bij.	Contact ouders

Bijlage 7 - Interviews 11&12 samengevat

7.1 Interview 11- Rosé Rietveld

De basisschool Onze Wereld heeft een heel gemêleerd publiek. Er zijn blanco hoogopgeleide tweeverdienende ouders en alleenstaande moeders met soms helemaal geen opleiding en/of alfabeet. In totaal zitten er 250 kinderen op Onze Wereld.

Armoede is zichtbaar op basisschool Onze Wereld in Rotterdam. De directeur Rosé Rietveld ziet dit door signalen en verhalen van ouders en kinderen. Zo zijn er kinderen die zonder ontbijt naar school gaan of bij een verjaardag trakteren op school maar 's avonds geen eten hebben. Armoede valt ook op in de klas. Zo wordt dit gemerkt doordat een kind niet kan meedoen met de nieuwste rage omdat de ouder dit niet kan betalen. Ook zijn er natuurlijk die het niet nodig vinden om met de rages mee te gaan

Kinderen vertellen niet uit zichzelf over armoede merkt mevrouw Rietveld op. Op het moment dat het kind klachten heeft wordt er met het kind in gesprek gegaan. Hier komt informatie uit. Een voorbeeld hiervan is dat een kind klachten van hoofdpijn heeft omdat deze niet ontbeten heeft. Er zijn verschillende beelden zichtbaar in hoe ouders omgaan met de armoedesituatie. Er zijn ouders die het niet willen weten en de situatie ontkennen. Hiervan is een sterk vermoeden dat de ouder in armoede leeft. Ook zijn er ouders die heel open zijn, op sommige momenten té open. Ze bespreken de situatie met andere ouders. Het gevolg hiervan is dat andere ouders een zak kleren meenemen en op het schoolplein overhandigen. Praten over armoede is dus met sommige ouders bespreekbaar maar lang niet allemaal. Het verschilt of kinderen weet hebben van de armoedesituatie. Zo zijn er kinderen die niet weten van de armoedesituatie. Een ouder kan dit goed verbergen voor het kind. Bijvoorbeeld als argument te geven dat de ouder het kind niet kan vervoeren naar een buitenschoolse activiteit omdat de ouder volle dagen moet werken.

De schoolmaatschappelijk werkster, Vanessa, doet de aanvragen voor het Jeugdsportfonds en het Jeugdcultuurfonds. Zij wordt voor de hele school ingezet als intermediair. Mevrouw Rietveld vermoedt dat er ongeveer 10 kinderen gebruik maken van het Jeugdsportfonds. Daarnaast heeft schoolmaatschappelijk werkster gesprekken op het moment dat ouder(s) een opvoedvraag hebben. Daarnaast verwijst ze door naar verschillende instanties, onder andere de schuldhulpverlening.

Rol van school betreft armoedebelid

Mevrouw Rietveld ervaart dat veel ouders een diepe inkijk geven in hun situatie. Dit vindt ze mooi en ter gelijke tijd lastig omdat ze uit haar gevoel wilt helpen. Ter gelijke tijd bedenkt mevrouw Rietveld dat haar kerntaak is namelijk: onderwijs aan kinderen. Dit wilt niet zeggen dat de school niets wilt doen, maar wel moet opletten dat zij bij de kerntaak blijven.

Rosé Rietveld heeft het idee dat er in de wijk Het Lage Land best wat activiteiten gedaan worden voor kinderen. Activiteiten die zij in het interview genoemd heeft zijn:

- Manege
- Buurtwerk
- Open Arms
- Speeltuin 'Het Lage Land'
- Dansschool DPFC
- Voetbalvereniging in de wijk
- Judo en kickboksen
- Activiteiten die aangekondigd worden in wijkblaadjes
- Activiteiten aangekondigd op de website Buurtlink
- Activiteiten in het Prinsenpark

- Sjaak geeft gitaarles op Onze Wereld voor een kleine bijdrage. Hij regelt zelf de contacten met ouders. Van de school vraagt hij alleen om een folder uit te delen.

Naast de bovengenoemde activiteiten is er ook een website gelanceerd waarop regelmatig activiteiten aangeboden worden. Deze website heet: Buurtlink. Op deze website kan je je ook aanmelden voor deelname aan een activiteit. Mevrouw Rietveld heeft het idee dat de mensen niet weten van het bestaan van de website. En dat ze hierdoor zelf activiteiten onder de aandacht brengen. Hierdoor is er geen samenhang.

Opvallend is dat een bepaalde groep kinderen steeds meer gebruik maakt van een bepaald aanbod. De kinderen in de 'speeltuin Het Lage Land' zijn veelal dezelfde kinderen. Ook naar de losse activiteiten in de wijkblaadjes gaat een vaste groep ouders op af.

Doordat mensen een bepaalde informatiestroom kennen, gaan zij naar een activiteit die daardoor bekend is. Doordat deze informatiestroom niet uitbreidt, weten mensen niet wat voor ander aanbod er is.

Daarnaast is er een hele grote groep kinderen die na schooltijd naar huis gaat en buiten rondhangt totdat het tijd is om naar binnen te komen.

In de activiteiten is er een verschuiving gaande. Annika van der Weiden was een buurtwerker van Buurtwerk in Het Lage Land. Annika liet haar gezicht zien en een shirt droeg met het logo van Buurtwerk, was met de buurtbus en deelde flyers uit op school. Was ze bekend bij ouders. Door de reorganisatie is Annika weggefallen en hierdoor ook de connectie. De persoon die nu in de plaats komt van Annika moet opnieuw een netwerk opzetten.

Mevrouw Rietveld vindt het van belang dat linken gelegd worden tussen verschillende organisaties. Er moet gebruik gemaakt worden van elkaars kwaliteiten. Een voorbeeld hoe mevrouw Rietveld dat graag zou zien is als organisatie A. iets heel moois heeft en iemand vanuit Het Palet opzet wat daarop lijkt, het handig is om de kennis van organisatie A. te gebruiken. Zo kan er gevraagd worden of een persoon van organisatie A. het op kan pakken.

Mevrouw Rietveld vindt het van belang een activiteit doorgaat. Ook als een medewerker met ziekte afwezig is of op een andere werkplek gaat werken. Wel begrijpt ze dat een activiteit heel erg afhankelijk is van persoonlijke inzet.

Basisschool Onze Wereld wilt graag open in de wijk staan. Ze willen transparant zijn, elkaar zien en met elkaar in contact zijn. Maar er moet per aanvraag gekeken of zij iets toekennen.

Ter gelijke tijd vraagt mevrouw Rietveld zich af hoe dit praktisch gedaan kan worden. Ze zijn hier nog zoekende in. Zo zou de school beschikbaar willen zijn om avondactiviteiten te organiseren. Maar er is geen budget om iemand aanwezig te laten zijn voor de sleutel en alarmcodes. Een voorwaarde voor activiteiten die op school plaats kunnen vinden, is dat ze zoveel mogelijk ondersteunend moeten zijn aan het onderwijs.

Mevrouw Rietveld verwacht dat Open Arms een activiteit organiseert die past bij wat er gevraagd wordt. Daarnaast verwacht ze laagdrempeligheid in kosten en in dat kinderen het durven om ergens binnen te stappen. Zo kan het een drempel zijn om een nieuw pand in te stappen. Daarom zou zij het fijn vinden als kinderen na schooltijd opgehaald worden. Dit bijvoorbeeld bij de eerste keer en dan eerst verzamelen op school. Daarnaast kan Open Arms ook aanwezig zijn op het jaarfeest met een duidelijk herkenbaar T-shirt. Zo hebben de kinderen het gezicht al een keer gezien en wordt de stap kleiner omdat ze weten wie ze zoeken bij binnenkomst van de activiteit. Dit zal elk jaar opnieuw moeten gebeuren omdat er nieuwe ouders en leerlingen komen.

7.2 Interview 12- Vanessa Westland en Lisa Jaquemard

Eerst vertellen Vanessa Westland en Lisa Jaquemard dat ze Open Arms kennen van de wensboom die afgelopen kerst in het winkelcentrum stond. Hierin hingen briefjes met cadeau wensen van kinderen uit gezinnen die het niet breed hebben. De cadeaus die werden ophaald hebben zij bij de gezinnen langs gebracht. Een aantal ouders schamen zich namelijk voor het feit dat ze niets voor hun kinderen kunnen geven en dat ze afhankelijk zijn van anderen.

Op de vraag wat buurtwerk nu precies gaat organiseren wisten ook Vanessa Westland en Lisa Jaquemard geen antwoord. Wel weten ze dat buurtwerk weer begonnen is met het geven van trainen zoals de sova (sociale vaardigheden), de water en rots training en de trainingen voor kinderen van gescheiden ouders. Buurtwerk afgelopen week aanwezig op 'Onze Wereld' om kinderen en ouders les te geven over social media. Sinds deze maand heeft buurtwerk een goed beeld van wat er in het werkplan staat en wat ze gaan doen. Nu worden ook de activiteiten weer opgestart waaronder de trainingen.

Naast de activiteiten van buurtwerk is er ook nog Ravottuh waar kinderen heen kunnen gaan. Het terrein was 24 uur per dag te betreden, maar er kwamen steeds meer klachten. Uiteindelijk hebben ze een slot op de poort hebben moeten zetten. Nu zijn ze heel erg aan het zoeken naar goede openingstijden.

In Zevenkamp is een jongeren centrum waar buurtwerk bijna al de kinder- en jongere activiteiten houdt. Dit is voor kinderen uit Het Lage Land veel te ver weg om alleen naartoe te gaan. Vroeger was er ook een buurthuis in Het Lage Land en stonden ze met een bus op verschillende plekken in de buurt. Of het buurthuis en de bus er nog zijn weten Vanessa Westland en Lisa Jaquemard niet en daar komen ze ook niet achter. Er is een lijst met alle activiteiten die buurtwerk organiseert voor kinderen, maar die vinden voornamelijk plaats in Zevenkamp. Sommige activiteiten zijn ergens anders maar niet in Het Lage Land. Niet alle gezinnen hebben de mogelijkheid om naar deze andere locaties toe te reizen. Ze kunnen geen fiets betalen en reizen met het openbaar vervoer is ook te duur.

Ouders geven aan bij de Vanessa Westland en Lisa Jaquemard aan dat er weinig activiteiten georganiseerd worden. De activiteiten worden echt gemist in de buurt. Dit kan komen doordat buurtwerk in samenwerking met DOCK de aanbesteding 'Welzijn' pas per 1 januari 2016 hebben. Ze zijn nog in de opstart fase.

Daarnaast zegt Vanessa Westland dat ze bezig zijn om verschillende speeltuinen in de buurt weer nieuw leven in te blazen.

Vanessa Westland en Lisa Jaquemard missen een plek waar kinderen en jongeren naartoe kunnen. Een vast gebouw waar kinderen met elkaar activiteiten kunnen ondernemen. Rondom verschillende thema's kunnen er activiteiten georganiseerd worden. Zoals rond de week van de lentekriebels en dan voor elke leeftijdsgroep een ander programma. Dit wordt al wel gedaan door buurtwerk, maar allemaal in youngsters in Zevenkamp. Buurtwerk heeft de programma's wel maar wil die denk ik niet delen of weg geven. Vanessa Westland en Lisa Jaquemard geven aan dat het beter is om met buurtwerk in gesprek te gaan over waarom ze niet in Het Lage Land zitten. Vroeger zaten ze wel in deze buurt en waarom zitten ze er nu niet meer.

Volgens Vanessa Westland en Lisa Jaquemard is er vooral nog veel onduidelijkheid over wat buurtwerk gaat doen aan activiteiten. Er is niet bekend wat buurtwerk van plan is op te zetten en wat ze gaan doen. Het lijkt Vanessa Westland daarom een goed idee voor Open Arms om het gat te springen dat is ontstaan. Hiermee bedoelt ze activiteiten doen die buurtwerk niet gaat doen.

Sommige ouders hebben moeite met het betalen van de vrijwillige bijdrage van de school. Als ze dit niet kunnen betalen kan het kind niet meedoen aan vrijwillige activiteiten. De maatschappelijk

werkers gaan dan op zoek naar een fonds voor deze ouders, zodat ze het wel kunnen betalen. Daarnaast zijn er ook nog andere fondsen die deze ouders helpen op verschillende gebieden. Zo is er het Jeugdsportfonds waar goed gebruik van word gemaakt en het jeugdcultuurfonds. Daarnaast is er ook nog stichting Meedoen die zorgen voor zwemlessen, computers en fietsen voor de kinderen. Ook is er nog het fonds kindershulp hier maken Vanessa Westland en Lisa Jaquemard gebruik van om de ouderbijdrage van het schoolgeld te betalen. Daarnaast regelt het fonds kindershulp af en toe bioscoopkaartjes of cadeautjes met Sinterklaas.

Ouders komen vaak niet zelf op Vanessa Westland en Lisa Jaquemard afstappen dat ze hulp nodig hebben. Meestal word er door iemand anders opgemerkt dat er iets aan de hand is met het kind. Leerkrachten en IB'ers zijn vaak de mensen die doorgeven dat er wat is. Volgens Vanessa Westland komt dit omdat schaamte een grote rol speelt bij ouders die niet veel te besteden hebben. Bij alle ouders bevelen Vanessa Westland en Lisa Jaquemard het sporten aan en dat ze een vergoeding kunnen krijgen. Niet alle gezinnen doen maken gebruik van dit aanbod, voornamelijk omdat de sportkleding zelf betaald moet worden. Of omdat ze het nut er niet in zien dat hun kind op sport gaat. Ouders geven wel vaak aan dat ze zwemles willen voor hun kind, maar het niet kunnen betalen.

Vanessa Westland en Lisa Jaquemard geven nog een keer aan hoe belangrijk zij het vinden dat er samenwerking is tussen verschillende organisaties. Voor Open Arms is het goed om in gesprek te gaan met buurtwerk over wat zij gaan doen en zo het gat te vinden. Daarnaast kan Open Arms misschien gaan samenwerken met buurtwerk. Dat buurtwerk de trainingen bijvoorbeeld in het Palet kan geven. Wel geven ze aan geen idee te hebben hoe Open Arms met ruimte zit en waar ze zich op willen richten.

Lisa Jaquemard zou het mooi vinden als dat wat er in Zevenkamp is ook in Het Lage Land wordt georganiseerd. Daarbij vult Vanessa Westland aan dat Open Arms niet het wiel opnieuw moet uitvinden. Zoek aansluiting met de organisaties die er zijn zoals de speeltuinen, buurtwerk en Ravottuh.

Kijk daarbij ook naar de reden waarom buurtwerk weg is gegaan uit Het Lage Land. Want buurtwerk is hoofdaannemer en DOCK onderaannemer in heel de wijk Prins Alexander. Zij zijn verantwoordelijk voor het buurtwerk in de wijk. Als buurtwerk weg is gegaan omdat er niet genoeg geld is dan kan je kijken wat zij denken dat Het Lage Land nodig heeft. Zij kunnen dat niet meer geven maar misschien kan Open Arms dat wel doen. Misschien zit buurtwerk niet meer in Het Lage Land omdat er geen buurthuis meer was. Dan kunnen ze aangeven waar vraag naar is in de buurt.

Als het gaat over wat belangrijk is voor de begeleiding die aanwezig is tijdens de activiteiten hebben Vanessa Westland en Lisa Jaquemard een paar punten. Als eerste moeten de begeleiders buurtwerkers of groepswerkers zijn en moeten ze kunnen omgaan met kinderen. Daarnaast hebben vinden ze dat de activiteiten niet alleen door vrijwilligers kan worden gedaan. Er zijn ook professionals nodig om de vrijwilligers te begeleiden en te trainen. Bij de vrijwilligers moet gekeken worden of ze geschikt zijn voor het werken met kinderen. Niet elke vrijwilliger kan met kinderen werken en het is aan Open Arms om daarop te letten. Vanessa Westland en Lisa Jaquemard vinden het ook belangrijk dat de vrijwilligers die met kinderen gaan werken een VOG hebben. Ouders vertrouwen hun kinderen niet zo maar aan een vreemde toe.

Een andere voorwaarden is dat de vrijwilliger in de buurt moet wonen in verband met de reiskosten. Daarnaast zouden Vanessa Westland en Lisa Jaquemard het mooi vinden als ouders betrokken worden bij de organisatie van een activiteit. Als Open Arms dit gaat doen spelen ze volgens hen in op wat de gemeente graag wil. Dat er een buurtnetwerk ontstaat die zelf aan de gang gaat en zelf problemen oplost. Als Open Arms dat doet dan spelen ze precies in op de vraag die de gemeente wil. Alleen heeft de gemeente ervoor gezorgd dat buurtwerk en DOCK de aanbesteding 'Welzijn' hebben in Prins Alexander. Er zal dus eerst aansluiting gezocht moeten worden met deze organisaties. Zij hebben namelijk ook het geld om uit te geven aan de activiteiten in de wijk.